

جمهوری اسلامی ایران

سازمان برنامه و بودجه

**قانون برنامه دوم
توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
جمهوری اسلامی ایران
(۱۳۷۴-۱۳۷۸)**

مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰

مجلس شورای اسلامی

فهرستبرگه

ایران. قوانین و احکام

قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران،
۱۳۷۴-۱۳۷۸: مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰ مجلس شورای اسلامی. - تهران: سازمان برنامه و
بودجه، مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات، ۱۳۷۷، ۱۳۷۴.
۱۷۱ص. - (انتشارات سازمان برنامه و بودجه؛ ۷۷/۰۰/۷۰)

ISBN 964-425-109-1

"چاپ پنجم": همراه با فهرست موضوعی، نام سازمانها و قوانین و مقررات

۱. ایران - سیاست اقتصادی - قوانین و مقررات. الف. برنامه دوم توسعه اقتصادی -
اجتماعی - فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴-۱۳۷۸. ب. ایران. مجلس شورای
اسلامی. ج. سازمان برنامه و بودجه. مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات. د.
عنوان.

K

قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۷۴-۱۳۷۸

ناشر: سازمان برنامه و بودجه. مرکز مدارک اقتصادی - اجتماعی و انتشارات

چاپ : ۲۰۰۰ نسخه، ۱۳۷۷

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه زحل چاپ

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست فصول

صفحه	عنوان
	فصل اول:
۱۳	هدفهای کلان کیفی
۱۵	خط مشی های اساسی
۳۵	سیاستهای کلی
	فصل دوم:
	تبصره های قانون
۴۹	برنامه دوم توسعه
	فصل سوم:
۱۰۹	هدفهای کمی کلان
۱۱۴	جداول پیوست

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول

- ۱۳ - هدفهای کلان کیفی
- خط مشی های اساسی:
- ۱۵ ۱- تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی.
- ۲- رشد فضائل براساس اخلاق اسلامی و ارتقاء کمی و کیفی فرهنگ عمومی جامعه.
- ۱۶ ۳- هدایت جوانان و نوجوانان در عرصه های ایمان مذهبی فرهنگ خودی، خلاقیت، علم، هنر و فن و تربیت بدنی و مناسبات انسانی، خانوادگی و اجتماعی و مشارکت در صحنه های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی.
- ۱۷ ۴- افزایش بهره وری.
- ۱۹ ۵- تربیت نیروی انسانی مورد نیاز.
- ۲۰ ۶- رشد و توسعه پایدار اقتصادی با محوریت بخش کشاورزی.
- ۲۱ ۷- اصلاح ساختار نظارتی، اجرایی و قضایی کشور در جهت تحقق اهداف برنامه.
- ۲۳ ۸- تقویت مشارکت عامه مردم و اتخاذ تدابیر لازم برای نظارت شایسته و پیوسته بر اجرای برنامه.
- ۲۴ ۹- تلاش در جهت کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای حاصل از فروش نفت و توسعه بیش از پیش صادرات غیرنفتی.
- ۲۴ ۱۰- حفظ محیط زیست و استفاده بهینه از منابع طبیعی کشور.
- ۲۶ ۱۱- تقویت بنیه دفاعی کشور در حد نیاز در چارچوب سیاستها و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا.
- ۲۷ ۱۲- رعایت عزت، حکمت و مصلحت کشور در سیاست خارجی.
- ۲۹

۳۰	۱۳- تلاش در جهت حاکمیت کامل قانون و حفظ امنیت همه جانبه آحاد مردم و ترویج فرهنگ احترام به قانون، نظم اجتماعی و وجدان کاری.
۳۱	۱۴- نظام‌دهی و بکارگیری تحقیقات و انتقال تکنولوژی به‌عنوان ابزاری برای حل مشکلات و توسعه کشور.
۳۲	۱۵- ایجاد تعادل در بخشهای اقتصادی (دولتی، خصوصی و تعاونی)
۳۲	۱۶- تقویت و ترجیح ارزشهای انقلاب اسلامی در عرضه کردن منابع مالی و امکانات دولتی.
۳۵	- سیاست‌های کلی:
۳۵	۱- تجارت خارجی
۳۶	۲- سیاست پولی و تنظیم بازار
۴۰	۳- سیاست مالی
۴۴	۴- سیاست‌های عمومی
۴۵	۵- جمعیت
۴۶	۶- اشتغال و نیروی انسانی
۴۷	۷- سیاستهای پرسنلی بخش دولتی
۴۸	۸- قیمت‌گذاری

فصل دوم

- تبصره‌های قانون برنامه دوم توسعه

۴۹	تبصره ۱ (مختصات لوایح بودجه سالانه کشور)
۵۰	۲ (بودجه استانها)
	۳ (درج بودجه شرکتها و موسسات انتفاعی دولتی)
۵۲	در بودجه سالانه کشور)

	(کسب نظر سازمان امور اداری و استخدامی کشور در ارائه بودجه سالانه)	تبصره ۴
۵۲		
۵۲	(شرایط مبادله موافقتنامه‌های طرحهای عمرانی)	۵ "
۵۳	(کسر هزینه‌های دولتی در اجرای پروژه‌های عمرانی)	۶ "
۵۳	(جلب همکاری و مشارکت مردم در اجرای طرحهای عمرانی)	۷ "
۵۳	(ترکیب شورای پول و اعتبار)	۸ "
۵۴	(سقف تسهیلات بانکی نسبت به مانده سال ۱۳۷۳)	۹ "
۵۵	(تامین عدالت اجتماعی)	۱۰ "
۵۵	(توسعه روستاهای محروم و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای)	۱۱ "
۵۶	(اقشار کم‌درآمد)	۱۲ "
۵۷	(ایثارگران)	۱۳ "
	(بازسازی و جبران خسارات وارده به مناطق جنگ‌زده)	۱۴ "
۵۷		
۵۸	(مناطق آسیب‌دیده از حوادث غیرمترقبه)	۱۵ "
۵۸	(سوبسید کالاهای اساسی و دارو و شیرخشک)	۱۶ "
۵۹	(سوبسید کالاهای اساسی با حفظ کوپن)	۱۷ "
۵۹	(مابه‌التفاوت هزینه درمان بیمه شوندگان)	۱۸ "
۵۹	(قیمت فرآورده‌های نفتی - گاز - برق - آب - تلفن)	۱۹ "
	(جبران ضرر و زیان قیمت تمام شده آب شرب شهرهایی که از دوبرابر قیمت متوسط کشور بیشتر باشد)	۲۰ "
۶۳		
۶۴	(سوبسیدهای حقوق گمرکی و سود بازرگانی)	۲۱ "
۶۵	(ارزی)	۲۲ "
۷۰	(نظارت بر قراردادهای و پیمانهای خارجی)	۲۳ "
	(تنظیم و توسعه روابط تجاری با کشورهای مورد نظر)	۲۴ "
۷۰		
۷۰	(شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی)	۲۵ "
۷۴	(شبکه متمرکز اطلاع‌رسانی تجاری)	۲۶ "
	(حضور در بازارهای جهانی و صدور خدمات مهندسی)	۲۷ "
۷۴		

۷۴	(مناطق آزاد تجاری)	تبصره ۲۸
۷۵	(شورای عالی الگوی مصرف)	۲۹ "
	(مالیات عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی)	۳۰ "
۷۶	در طول برنامه)	
۷۶	(شورای عالی اداری کشور)	۳۱ "
۷۸	(سیاستهای عدم تمرکز و واگذاری امور به مردم)	۳۲ "
	(ساختار سازمانی و تشکیلات تفصیلی وزارتخانه‌ها و	۳۳ "
۷۹	موسسات و شرکتهای دولتی)	
۷۹	(جلوگیری از کارهای موازی در خارج از کشور)	۳۴ "
۷۹	(توسعه و بهبود مدیریت)	۳۵ "
۸۰	(تامین و تربیت نیروی انسانی)	۳۶ "
۸۰	(شاخص‌های آموزشی نیروی انسانی)	۳۷ "
	(هم‌آهنگی شاخص رشد هزینه زندگی و نرخ تورم	۳۸ "
۸۰	با حقوق)	
۸۰	(لغو انحصارات دولتی)	۳۹ "
	(جذب نیروهای متخصص ایرانی خارج از کشور	۴۰ "
۸۱	و حمایت از نیروهای متخصص داخلی)	
	(واگذاری بخش‌های دولتی به بخش‌های	۴۱ "
۸۱	خصوصی و تعاونی)	
	(مشارکت ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان	۴۲ "
۸۱	در بازسازی و عمران کشور)	
۸۲	(حمایت از صندوق بازنشستگی کشوری)	۴۳ "
۸۲	(نرخ تضمینی خرید برق)	۴۴ "
۸۲	(فروش سهام کارخانجات)	۴۵ "
۸۲	(اجرای طرحهای استراتژیک و ضروری صنعتی)	۴۶ "
	(تقویت و توسعه بسیج و برنامه‌های ورزشی و	۴۷ "
۸۳	آمادگی دفاعی)	
	(تامین نیروی انسانی مورد نیاز دولت از خدمت	۴۸ "
۸۳	کادر وظیفه)	

۸۳	(فروش پادگانها)	تبصره ۴۹
۸۴	(تقویت بنیه مالی و ساختار تعاونی اتکا)	۵۰
	(استفاده از تخصصها و تواناییهای نیروهای)	۵۱
۸۴	مسلح در اجرای طرحها و پروژههای عمرانی)	
	(تامین اعتبار جهت سازمان قضایی نیروهای مسلح)	۵۲
۸۵	از محل درآمدهای حاصل از رسیدگی به جرایم نظامی)	
	(نحوه مصرف درآمد مازاد بر سقف پیش بینی شده)	۵۳
۸۵	خدمات قضایی)	
۸۶	(طرح کاداستر سازمان ثبت اسناد و املاک کشور)	۵۴
۸۶	(اشاعه افکار و آثار امام "ره")	۵۵
۸۶	(مقابله با تهاجم فرهنگی)	۵۶
۸۷	(ایفای نقش فعال در مجامع فرهنگی و خبری جهان)	۵۷
	(ارتقاء سطح علمی کارآیی دست اندرکاران برنامه های)	۵۸
۸۷	فرهنگی، هنری، ورزشی)	
۸۸	(مالیات و عوارض گیرندگان تلویزیونی)	۵۹
۸۹	(پربار کردن اوقات فراغت دانش آموزان)	۶۰
۹۰	(اراضی مورد نیاز فضاهاى پرورشی)	۶۱
۹۰	(آموزش اجباری و سوادآموزی)	۶۲
۹۰	(صندوق ذخیره فرهنگیان)	۶۳
۹۰	(اعتبارات جاری و عمرانی فصل آموزش و پرورش)	۶۴
۹۱	(امکانات ورزشی برای زنان)	۶۵
۹۱	(تعرفه های اماکن ورزشی)	۶۶
۹۱	(تامین اعتبار جهت سازمان تربیت بدنی)	۶۷
۹۱	(اراضی مورد نیاز سازمان تربیت بدنی)	۶۸
۹۱	(طرح جامع تقسیمات کشوری)	۶۹
۹۲	(بالا بردن توان امنیتی کشور)	۷۰
	(تحدید حدود مالکیت روستاییان و تهیه)	۷۱
۹۲	نقشه تفکیکی)	
۹۳	(تعیین تکلیف مالکیت افراد صاحب نسق)	۷۲

۹۳	(شورای عالی کشاورزی)	تبصره ۷۳
۹۴	(برنامه‌های بخش آب و کشاورزی)	۷۴ "
۹۴	(محوریت آب و کشاورزی)	۷۵ "
۹۵	(سرمایه‌گذاری در طرحهای آب و خاک کشاورزی)	۷۶ "
	(تسهیلات بانکی در بخش آب و کشاورزی و قیمت	۷۷ "
۹۵	تضمینی محصولات کشاورزی و دامی)	
۹۷	(تامین اعتبار بخش آب)	۷۸ "
۹۷	(تنظیم بازار محصولات کشاورزی)	۷۹ "
۹۸	(حمایت از صنایع تبدیلی و روستایی و دستی)	۸۰ "
۹۸	(حفظ، احیاء، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی)	۸۱ "
	(لزوم انجام فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی با رعایت	۸۲ "
۹۸	ملاحظات زیست محیطی)	
۹۸	(جلوگیری و رفع آلودگی منابع آب)	۸۳ "
	(نحوه تملک اراضی با کاربری‌های آموزشی، فرهنگی	۸۴ "
۹۹	و خدماتی)	
۱۰۰	(انتشار و فروش اوراق مشارکت مسکن)	۸۵ "
	(هزینه‌های مربوط به تعمیر و نگهداری و خدمات	۸۶ "
۱۰۱	مشترک خانه‌های سازمانی)	
	(دوره‌های شبانه و خاص دانشگاهها و موسسات	۸۷ "
۱۰۱	آموزش عالی)	
	(اعتبار مربوط به بخش تحقیقات و پژوهشهای	۸۸ "
۱۰۲	علمی)	
۱۰۲	(مزایا و تسهیلات اعضای هیات علمی و پژوهشی)	۸۹ "
۱۰۴	(نحوه مبادله استاد و دانشجو)	۹۰ "
۱۰۴	(نحوه تامین هیات علمی موردنیاز)	۹۱ "
۱۰۴	(تسهیلات دانشگاههای غیردولتی)	۹۲ "
۱۰۵	(دانشگاه پیام نور)	۹۳ "
۱۰۵	(شبکه‌های بهداشتی و درمانی کشور)	۹۴ "
۱۰۵	(پایگاه اطلاعات و طرحهای آماری کار)	۹۵ "

۱۰۵	(تقویت صنایع الکترونیک)	تبصره ۹۶
	(تاسیس و توسعه مراکز تلفنی خارج از	۹۷
۱۰۶	برنامه دوم)	
۱۰۶	(نظارت کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی)	۹۸
۱۰۶	(نحوه نظارت بر عملیات دستگاههای اجرایی)	۹۹
	(لزوم ارائه اطلاعات جهت بازاریابی و صدور	۱۰۰
۱۰۶	کالا وسیله وزارت امور خارجه)	
۱۰۷	(بهسازی و احداث کمربندی پرتردد شهرها)	۱۰۱

فصل سوم

- هدفهای کمی کلان:

۱۰۹	۱- تولید
۱۰۹	۲- سرمایه گذاری
۱۱۰	۳- مصرف
۱۱۰	۴- بودجه عمومی دولت
۱۱۱	۵- پول و اعتبار
۱۱۲	۶- بازرگانی خارجی
۱۱۲	۷- جمعیت و اشتغال

جداول پیوست:

۱۱۴	جدول شماره (۱)
۱۱۵	جدول شماره (۲)
۱۱۶	جدول شماره (۳) و (۴)

۱۱۷	جدول شماره (۵)
۱۱۸	جدول شماره (۶)
۱۲۰	جدول شماره (۷)
۱۲۲	جدول شماره (۸)
۱۲۴	جدول شماره (۹)
۱۲۶	جدول شماره (۱۰) و (۱۱)
۱۲۷	جدول شماره (۱۲)
۱۲۸	جدول شماره (۱۳)
۱۲۹	جدول شماره (۱۴)

هدفهای کلان کیفی

- ۱- تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی.
- ۲- رشد فضائل براساس اخلاق اسلامی و ارتقاء کمی و کیفی فرهنگ عمومی جامعه.
- ۳- هدایت جوانان و نوجوانان در عرصه‌های ایمان مذهبی، فرهنگ خودی، خلاقیت، علم، هنر، فن و تربیت بدنی و مناسبات انسانی، خانوادگی و اجتماعی و مشارکت در صحنه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی.
- ۴- افزایش بهره‌وری
- ۵- تربیت نیروی انسانی مورد نیاز.
- ۶- رشد و توسعه پایدار اقتصادی با محوریت بخش کشاورزی.
- ۷- اصلاح ساختار نظارتی اجرائی و قضائی کشور در جهت تحقق اهداف برنامه.
- ۸- تقویت مشارکت عامه مردم و اتخاذ تدابیر لازم برای نظارت شایسته و پیوسته بر اجرای برنامه.
- ۹- تلاش در جهت کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای حاصل از نفت و توسعه بیش از پیش صادرات غیرنفتی.
- ۱۰- حفظ محیط زیست و استفاده بهینه از منابع طبیعی کشور.
- ۱۱- تقویت بنیه دفاعی کشور در حد نیاز در چارچوب سیاستها و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا.
- ۱۲- رعایت اصول عزت و حکمت و مصلحت کشور در سیاست خارجی.
- ۱۳- تلاش در جهت حاکمیت کامل قانون و حفظ امنیت همه‌جانبه آحاد مردم و ترویج فرهنگ احترام به قانون، نظم اجتماعی و وجدان کار.
- ۱۴- نظام‌دهی و بکارگیری تحقیقات بعنوان ابزاری برای حل مشکلات و توسعه کشور.

- ۱۵- ایجاد تعادل در بخشهای اقتصادی (تعاونی، خصوصی و دولتی).
- ۱۶- تقویت و ترجیح ارزشهای انقلاب اسلامی در عرضه کردن منابع مالی و امکانات دولتی.

خط مشی های اساسی

۱ - تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی از طریق:

- ۱ - تقسیم بهینه منابع و امکانات عمومی باتعین ضرایب وضع موجود استانها و مناطق و تلاش در رساندن استانها و مناطقی که در ابتدای برنامه در امور اجتماعی و اقتصادی پائین تر از میانگین هستند به حد نصاب متوسط کشور.
- ۲ - توسعه و بهبود کیفیت شرایط عمومی زندگی مردم شامل بهبود توزیع درآمد و ثروت و کاهش ضریب جینی.
- ۳ - اصلاح سیستم مالیاتی بنحوی که از صاحبان درآمدهای بالا مالیات متناسب و تصاعدی اخذ شود.
- ۴ - جلوگیری از درآمدهای کاذب و غیرقانونی و بادآورده یا ناشی از امتیازات نابجا.
- ۵ - تعمیم، گسترش و بهبود نظام تامین اجتماعی بوسیله تامین منابع از محل بودجه عمومی به منظور پرداخت مستمری به اقشار نیازمند، زنان و کودکان بی سرپرست و معلولین، توسعه بیمه های اجتماعی و قراردادادن همه اقشار مردم تحت پوشش بیمه خدمات درمانی تا آخر برنامه دوم و پرداخت سهم سرانه دولت مطابق ضوابط قانون بیمه خدمات درمانی.
- ۶ - عنایت به مناطق محروم و روستاها با اولویت اشتغال، بهداشت و آموزش، تولید و عمران.
- ۷ - حمایت از ایثارگران و بسیجیان و رزمندگان و اقشار نیازمند و آسیب پذیر.
- ۸ - تحت پوشش قراردادادن کلیه کودکان و نوجوانان لازم التعلیم و تقویت آموزشهای عمومی.
- ۹ - تامین بهداشت عمومی و گسترش بیمه همگانی.
- ۱۰ - برنامه ریزی و ایجاد شرایط لازم برای حفظ حقوق مصرف کنندگان و تولیدکنندگان.
- ۱۱ - جهت دادن کمکهای انتقالی دولت در بودجه عمومی در قالب سوبسیدها، بخشودگیها،

عوارض، مالیات و سایر تسهیلات و امتیازات در راستای حمایت از اقشار آسیب پذیر و نیازمند و محرومیت زدایی.

۱۲ - اتخاذ تصمیمات سازگار جهت محرومیت زدایی و رفع عدم تعادل‌های منطقه‌ای در برنامه‌های آمایش سرزمین.

۱۳ - توسعه امنیت قضایی و تعمیم امنیت اقتصادی.

۱۴ - سعی در جهت دهی و هدایت سهم عمده منابع مالی به بخش‌های اجتماعی شامل فرهنگ، آموزش عمومی، بهداشت و درمان، آموزش عالی و تحقیقات و تربیت بدنی.

۲ - رشد فضائل براساس اخلاق اسلامی و ارتقاء کمی و کیفی فرهنگ عمومی جامعه از طریق:

۱ - معرفی و ترویج شخصیت، اخلاق، افکار و آثار حضرت امام خمینی (ره).

۲ - سازماندهی و سیاستگذاری هماهنگ در امر فعالیتهای فرهنگی در زمینه‌های اخلاقی و معنوی جامعه.

۳ - افزایش کمی و کیفی تولید و پخش برنامه‌های صدا و سیما بعنوان دانشگاه عمومی کشور.

۴ - گسترش آموزشهای مستقیم در زمینه‌های اخلاقی، معنوی با توجه به نیازهای گروههای مختلف سنی بویژه نسل جوان و نوجوان و نیازهای هر منطقه.

۵ - گسترش فرهنگ و ارزش کار و شایستگی‌های فردی و اجتماعی بر مبنای مشارکت عمومی.

۶ - پرورش روحیه مسوولیت پذیری، نظم و انضباط و تعاون عمومی و همبستگی اجتماعی.

۷ - تشکل و سازماندهی مناسب در تمامی ارگانها و سازمانها و نهادهای موجود که بنحوی در امور سیاستگذاری، تصمیم‌گیری و اجرایی تبلیغاتی - فرهنگی کشور فعالیت دارند.

۸ - گسترش فرهنگ قناعت و صرفه‌جویی، دوری از تجمل‌گرایی و اسراف و تبذیر در بخشهای عمومی و خصوصی و ارائه الگوهای مناسب زندگی.

۹ - واگذاری فعالیتهای اجرایی، فرهنگی، هنری، ورزشی به مردم و تقویت مشارکت عمومی.

باتوجه به سیاستگذاری و تصمیم‌گیری و نظارت دولت .

۱۰- پرورش روحیه همبستگی ملی و احترام به قانون و ارزشهای انقلاب اسلامی ، حفظ

قداست خانواده و تقویت روحیه مسوولیت پذیری و مشارکت در امور سیاسی و اجتماعی .

۱۱- همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیتهای تربیت بدنی خصوصاً بین جوانان به منظور

پرورش جسم و روح و پربار کردن اوقات فراغت عموم مردم .

۱۲- توجه ویژه در برنامه‌ریزی‌ها و اختصاص امکانات به مسائل تربیت بدنی و پرکردن

اوقات فراغت بانوان .

۱۳- مشارکت بیشتر زنان و بانوان در امور اجتماعی ، فرهنگی، آموزشی و اقتصادی باحفظ

شئونات خانواده و ارزشهای متعالی شخصیت اسلامی زن .

۱۴- بسیج کلیه امکانات و دستگاههای ذیربط در جهت ریشه‌کنی اعتیاد و مبارزه بامفاسد

اجتماعی و تهاجم فرهنگی .

۱۵- تلاش برای شناخت ترفندها، ابزارها و شیوه‌های تهاجم فرهنگی دشمن و برنامه‌ریزی

برای مقابله‌جدی با آن.

۱۶- توجه به سازماندهی و توسعه فعالیت مساجد بعنوان پایگاههای رشد فضائل اخلاقی و

ارزشهای معنوی .

۱۷- تقدم پرورش بر آموزش در امور سیاستگذاری ، برنامه‌ریزی و اجراء در سطوح مختلف

آموزشی و کل جامعه .

۱۸- استمرار کمکهای مستقیم دولت به بخش فرهنگ و تقویت و توسعه آن .

۳- هدایت جوانان و نوجوانان در عرصه‌های ایمان مذهبی،

فرهنگ خودی، خلاقیت، علم، هنر و فن و تربیت بدنی

و مناسبات انسانی، خانوادگی و اجتماعی و مشارکت در

صحنه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی از طریق:

۱- تقویت تفکر و گرایشهای اسلامی، ایمان مذهبی و ترغیب به عمل صالح و تشویق به انجام

- فرائض دینی و تعظیم شعائر مذهبی.
- ۲- ترویج رفتار مناسب فردی، خانوادگی و اجتماعی و مبارزه با رواج الگوهای ناهنجار رفتاری ناشی از تراوش فرهنگی بیگانه.
- ۳- معرفی ابعاد گوناگون سیره اهل بیت "علیهم الصلوه والسلام" به عنوان الگوهای متعالی رفتار فردی و اجتماعی.
- ۴- ارتقاء بینش اعتقادی و سیاسی در زمینه امامت و رهبری جامعه اسلامی.
- ۵- اهتمام به امر پرورش روح خلاقیت، نوآوری در زمینه های علمی، فرهنگی، هنری.
- ۶- برنامه ریزی برای کشف و پرورش استعداد های درخشان و برجسته و هدایت آنها در زمینه های مورد نیاز کشور و جلوگیری از فرار مغزها.
- ۷- آگاه ساختن جوانان نسبت به موارث غنی فرهنگی، اسلامی و ملی و مبارزه با روحیه حقارت و از خود بیگانگی در برابر فرهنگ غرب.
- ۸- آشناساختن جوانان با علوم و فنون جدید توأم با تعهد نسبت به ارزشهای اسلامی.
- ۹- تقویت حس خوداتکائی و اعتماد به نفس و اغتنام فرصت های شغلی.
- ۱۰- تقویت بنیه علمی و تفکر نقادانه و تشویق به مطالعه و کتابخوانی.
- ۱۱- شناساندن دشمنان داخلی و خارجی و تقویت روح مقاومت در برابر تهاجم فرهنگی و مفاسد اجتماعی و بزهکاری.
- ۱۲- برنامه ریزی برای استفاده مطلوب از اوقات فراغت.
- ۱۳- توجه لازم به سلامت جسم و نشاط روح و حفظ شادابی و طراوت جوانی از طریق توسعه ورزش همگانی.
- ۱۴- ترغیب نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده با تسهیل شرایط، تعدیل توقعات، کاهش تشریفات و آگاهی نسبت به روشها و معیارهای شرعی در انتخاب همسر و حقوق خانواده.
- ۱۵- ایجاد زمینه های لازم جهت مشارکت فعال جوانان در امور سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و تقویت روحیه تعاون و مسوولیت پذیری.

۴ - افزایش بهره‌وری از طریق:

- ۱- گسترش فرهنگ کار و تولید و تقویت وجدان کاری بمنظور افزایش بهره‌وری از نیروی انسانی.
- ۲- استفاده هرچه بهتر از منابع و امکانات و نیروی انسانی و تخصیص بهینه آن با توجه به ضرایب و اولویتهای منظور شده در برنامه و توجیحات لازم.
- ۳- نظارت و ارزیابی مستمر و پی‌گیر در جهت حسن اجرای برنامه‌ها و بررسی نتایج.
- ۴- تنظیم زمانبندی لازم برای طرحها و پروژه‌ها و تاکید بر کاهش قیمت تمام شده تولیدات و کالاهای داخلی و خدمات عمومی کشور.
- ۵- افزایش کارآئی دستگاههای اجرایی و کاهش هزینه‌های عمومی و کارآمد نمودن دستگاههای اداری و اجرایی کشور.
- ۶- جلوگیری از ریخت و پاش و اسراف و تبذیر در بودجه‌های عمومی و دستگاهها، شرکتها و موسسات دولتی، بانکها و نهادهای انقلاب اسلامی.
- ۷- تاکید بر تربیت و انتخاب مدیران شایسته و کارآمد و نظارت بر عملکرد آنها و اعمال سیاستهای تنبیهی و تشویقی بمنظور افزایش کارآئی.
- ۸- اصلاح سیستم حقوق و دستمزد بر مبنای طرح کارانه و بهره‌وری متناسب با شرایط اقتصادی کشور.
- ۹- اصلاح سیستم جمع‌آوری و پردازش آمار و اطلاع‌رسانی بصورت متمرکز.
- ۱۰- تشویق و ترغیب مصرف جامعه به سمت استفاده بهینه از منابع از طریق مراکز مختلف آموزشی، فرهنگی، تبلیغی و اقتصادی.
- ۱۱- تکیه بر استفاده بهینه از انرژی و جلوگیری از اتلاف آن.
- ۱۲- ایجاد و تقویت سیستمهای کنترل کیفیت.
- ۱۳- تاکید بر بکارگیری تکنولوژی مناسب با توجه به شرایط اشتغال نیروی انسانی، سرمایه و مواد اولیه.
- ۱۴- گسترده‌تر کردن دامنه انتخاب مدیران و توجه به توانمندیهای فردی آنها با رعایت اصول

۵- تربیت نیروی انسانی مورد نیاز از طریق:

- ۱- گسترش آموزشهای فرهنگی، اعتقادی، علمی، فنی، تخصصی مورد نیاز کشور بویژه در سطوح کارشناسی ارشد و دکترا.
- ۲- ارتقای کیفی نظام آموزشی کشور.
- ۳- استفاده هرچه بیشتر از ظرفیتهای مراکز علمی و تحقیقاتی کشور.
- ۴- توجه لازم به علوم و فنون و تکنولوژی مورد نیاز.
- ۵- تاکید بر مشارکت و همکاری هرچه بیشتر مردم در امور آموزشی فنی و تبیین نقش آموزش و تربیت نیروی انسانی در روند رشد و توسعه جامعه.
- ۶- برقراری رابطه هرچه بیشتر بین مراکز علمی، تحقیقاتی کشور و مراکز تولیدی، صنعتی.
- ۷- بها دادن به آموزشهای فنی، حرفه‌ای و تربیت نیروی انسانی ماهر و نیمه‌ماهر و تکمیل حلقه‌های مفقوده مورد نیاز بخشهای گوناگون در زمینه نیروی انسانی.
- ۸- تاکید بر استفاده از امکانات عمومی و رسانه‌های گروهی جهت تقویت برنامه‌های آموزشی و پرورشی، اجرای شیوه‌های صحیح آموزشی، هماهنگی در برنامه‌های آموزشی و پرورشی در راستای اهداف برنامه.
- ۹- ایجاد نظام ارزشیابی و بازنگری و اصلاح و تکمیل برنامه‌های آموزشی و استفاده از وسایل کمک آموزشی، صدا و سیما و تکنولوژیهای مناسب جهت تامین نیازهای داخلی و برقراری ارتباط بین بخشهای آموزشی و نیازها و صنایع داخلی.
- ۱۰- بهبود شاخص‌های کمی و کیفی و افزایش درصد سهم اعتبارات بخشهای آموزش و پرورش، فنی و حرفه‌ای و آموزش عالی.
- ۱۱- حمایت از کادر آموزشی کشور در راستای افزایش کارآئی و جذب متخصصین ایرانی خارج از کشور.
- ۱۲- تقویت جنبه‌های فرهنگی دانش‌آموزان و دانشجویان و تعمیق معرفت دینی و ارزشهای

اسلامی.

۱۳- بازنگری در سیستم آموزشی کشور و بکارگیری اعتبارات در جهت افزایش بازدهی علمی و ارتقاء کیفیت آموزش و پرورش.

۱۴- تاکید بر فراهم نمودن زمینه‌های لازم و کافی برای رشد و تربیت نیروی انسانی مناطق محروم و روستایی کشور.

۱۵- تقویت و گسترش آموزشهای علمی - اعتقادی دانشجویان و طلاب مسلمان خارجی در داخل کشور.

۱۶- ایجاد زمینه‌های لازم برای ارتقاء سطح علمی و فرهنگی و ادامه تحصیل معلمان کشور.

۱۷- ایجاد زمینه شناسائی و رشد نیروهای جدید و جوان کشور در یک فرآیند تربیت، ارزشیابی و ارتقاء آنها.

۱۸- تامین زمینه ایجاد کادر وسیع مدیران.

۶- رشد و توسعه پایدار اقتصادی با محوریت بخش کشاورزی از طریق:

۱- تاکید هرچه بیشتر بر نقاط قوت درونی اقتصاد کشور و ایجاد مکاتیزم‌های مناسب جهت تقویت بنیه‌های داخلی آن به جای اتکا به رشد القائی حاصل از درآمد نفت.

۲- ایجاد شرایط مناسب جهت افزایش پس انداز ملی و سرمایه گذاری آن در بخشهای مورد نیاز کشور.

۳- تاکید بر تکمیل طرحهای نیمه تمام تولیدی، صنعتی و هدایت منابع عمومی به سمت طرحهای زودبازده و کوچک منطقه‌ای.

۴- تلاش در جهت برنامه ریزی و ایجاد تعادل و توازن منطقه‌ای با توجه به مزیت‌های نسبی هر منطقه و تجهیز گان‌های توسعه‌ای از طریق گسترش ظرفیت‌های زیربنائی و تولیدی با توجه به قابلیت‌ها و شرایط هر منطقه.

۵- کاهش تصدی و انحصارات دولتی، سازمانها، موسسات وابسته به دولت و نهادهای انقلاب اسلامی.

۶- افزایش استفاده و بهره‌وری از منابع عمومی کشور در سطح احاد ملت.

- ۷- بهره‌برداری بهینه از ظرفیتهای موجود در کلیه زمینه‌ها.
- ۸- عنایت ویژه به صنایع تبدیلی و وابسته به بخش کشاورزی.
- ۹- تاکید بر تکمیل خطوط و زنجیره‌های تولیدی، صنعتی.
- ۱۰- تنظیم حرکت و برنامه بخشهای مختلف اقتصادی اعم از آب، صنعت، انرژی، حمل و نقل، بازرگانی و بانکها در جهت تقویت بخش کشاورزی.
- ۱۱- اولویت در تامین اعتبارات عمرانی فصول آب و کشاورزی و منابع طبیعی و افزایش سهم تسهیلات بانکی ارزان و سهل الوصول و ایجاد و تقویت موسسات مالی و اعتباری غیردولتی در بخش کشاورزی، عنایت ویژه به صنایع تبدیلی و بسته‌بندی محصولات کشاورزی و تمرکز تدریجی فعالیتهای دولت در بخش کشاورزی در تحقیقات و ترویج و آموزش، و واگذاری امور تولیدی و توزیعی و حتی الامکان سایر امور به مردم و تاکید بر افزایش تولید در واحد سطح و بالابردن راندمان آبیاری.
- ۱۲- تامین به موقع و کافی نهاده‌ها و ماشین‌آلات کشاورزی و اعلام به موقع قیمتهای تضمینی با مکانیزم مناسب قیمت گذاری، تعیین تعرفه‌های گمرکی در راستای حمایت از تولید داخلی و کاهش نقش واسطه‌ها در عرضه محصولات، استمرار سوبسید و معافیهای مالیاتی، اولویت به سرمایه گذاری در بخش کشاورزی نسبت به سایر بخشها، اجرای بیمه تولیدات کشاورزی و تامین اجتماعی تولیدکنندگان کشاورزی و روستائیان.
- ۱۳- حفاظت، احیاء و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع و منابع دریائی و آبریزان داخلی کشور با مشارکت مردمی و ایجاد مدیریتهای مناسب، توجه به عمران و توسعه و بهسازی روستاها، تامین نیروی انسانی متخصص مورد نیاز و فراهم نمودن امکانات و تسهیلات مناسب صادراتی تولیدات کشاورزی و تشکیل شورای عالی کشاورزی به منظور ارائه پیشنهادهای لازم جهت هماهنگی و نظارت بر تحقق اهداف بخش کشاورزی.
- ۱۴- تلاش جهت حفظ، احیاء توسعه و بهره‌برداری صحیح از منابع تجدیدشونده و آبریزان .
- ۱۵- تنظیم بازارهای گوناگون سرمایه، کار، کالا، تجارت و خدمات، پولی و مالی و بورس.
- ۱۶- تعیین استراتژی و اولویت بندی فعالیتهای اقتصادی و تجاری در راستای الگوی تعیین شده.
- ۱۷- ایجاد هماهنگی و سازگاری بین بخشهای مختلف سیاستگذاری، تصمیم‌گیری و اجرایی

مالی و پولی در راستای اهداف، اولویتها و استراتژی تعیین شده.

۱۸- تاکید بر ساخت و تولید داخلی در کلیه زمینه‌ها و مشروط بودن هر نوع قرارداد با خارج به عدم امکان ساخت در داخل و بصورت مشارکت.

۷- اصلاح ساختار نظارتی، اجرائی و قضائی کشور در جهت تحقق اهداف برنامه از طریق:

- ۱- ایجاد نظم و انضباط اداری و حذف دستگاههای موازی و اعمال نظارت دقیق بر عملکرد سازمانها و شرکتهای دولتی، بانکها و شهرداریها.
- ۲- تمرکززدائی و حذف بوروکراسی اداری و استفاده از روشهای ساده برای انجام امور مربوط و واگذاری هرچه بیشتر کار به استانها.
- ۳- بهبود ترکیب نیروی انسانی از طریق افزایش نسبت نیروهای متخصص و... نسبت به نیروهای خدماتی و پشتیبانی و...
- ۴- مبارزه با فساد اداری و اجرای صحیح نظام تشویق و تنبیه.
- ۵- اصلاح تشکیلات اداری و سازمانی با جهت‌گیری براساس واگذاری کارهای مربوط به بخش‌های خصوصی و تعاونی و تقویت مراکز استانی.
- ۶- بهینه‌سازی نظام تصمیم‌گیری، سیاستگذاری با هدف کارآئی لازم و عدم تداخل در وظایف و فعالیت‌های موازی.
- ۷- تدوین حدود وظایف دولت در اعمال حاکمیت و تصدی با جهت‌گیری تقویت واحدهای مسوول اعمال حاکمیت و کاهش وظایف تصدی تا حد ضرورت.
- ۸- بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات جهت تسهیل و تسریع هرچه بهتر امور.
- ۹- برنامه‌ریزی و اصلاح نظام تهیه و اجرای طرحهای عمرانی بمنظور تسهیل و زمان‌بندی و بهره‌برداری مطلوب.
- ۱۰- تغییر نظام برنامه‌ریزی متمرکز به سوی برنامه‌ریزی غیرمتمرکز در امور سیاستگذاری، تصمیم‌گیری، اولویت‌بندی، اجرا و نظارت.

۱۱- تاکید بر اشتغال افرادی که در رابطه با اصلاح ساختار اداری، شغل خود را از دست می دهند.

۱۲- انسجام و هماهنگی بین واحدهای اداری و سازماندهی کارآ.

۸- تقویت مشارکت عامه مردم و اتخاذ تدابیر لازم برای نظارت شایسته و پیوسته بر اجرای برنامه از طریق:

- ۱- تشویق و حمایت از ایجاد تشکلهای تخصصی در زمینه های مختلف .
- ۲- توسعه نقش مردم در امور فرهنگی از طریق اصلاح قوانین و مقررات و روشها و حمایتهای مالی و اعتباری از فعالیتهای فرهنگی.
- ۳- گسترش فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر.
- ۴- ایجاد شوراهای اسلامی استان و شهرستان و شهر و دهستان و روستا و نظارت این شوراهای بر کلیه امور عمرانی، فرهنگی، اجرائی و اقتصادی محدوده این شوراهای.
- ۵- واگذاری بخشی از فعالیتهای اقتصادی و اجرائی و عمرانی دولت به مردم که به اعمال حاکمیت دولت لطمه نمی زند.
- ۶- بکارگیری نیروهای لایق، امین و متعهد جهت نظارت مستمر بر اجرای برنامه و جلوگیری از اعمال سلیقه های فردی و بخشی.

۹- تلاش در جهت کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای حاصل از نفت و توسعه بیش از پیش صادرات غیر نفتی از طریق:

- ۱- استفاده حداکثر از ظرفیتهای موجود مالیاتی کشور.
- ۲- تعیین حدود و میزان فعالیتهای هر یک از بخشهای دولتی، تعاونی و خصوصی در صادرات.

۳- اصلاح قانون صادرات و واردات و اتخاذ سیاستهای ارزی و تعرفه‌ای مناسب برای ثبات

سیاستها و تشویق صادرات.

۴- حمایت از سرمایه‌گذاری در جهت افزایش ارزش افزوده صنایع تبدیلی کشاورزی و معدنی

و صنعتی و حمایت از صادرکنندگان با فراهم نمودن تسهیلات و ارائه خدمات و اطلاعات مورد نیاز.

۵- تقویت بانک توسعه صادرات در جهت کمک به صادرکنندگان.

۶- اتخاذ سیاستهای اعتباری و مالیاتی مناسب جهت صادرات.

۷- نظارت و ارزیابی مستمر بر امور صادرات غیر نفتی.

۸- اختصاص سهمی از تولیدات به صادرات.

۹- استفاده از مواد اولیه مرغوب در کالاهای صادراتی.

۱۰- استفاده از بسته‌بندی‌های مطلوب برای صادرات.

۱۱- انطباق استانداردها با سلیقه کشورهای واردکننده.

۱۲- مبارزه با صادرات قاچاق از طریق کنترل مبادی ورودی و خروجی و مرزها.

۱۳- توسعه مبادلات تهاتری غیر نفتی.

۱۴- تشکیل و تقویت اتحادیه‌ها و تعاونی‌های صادراتی.

۱۵- استفاده موثر از مناطق آزاد تجاری برای توسعه صادرات و صادرات مجدد.

۱۶- منسجم نمودن تشکیلات موجود در امور صادرات.

۱۷- استفاده بیشتر از ظرفیت‌های تولیدی (کشاورزی و صنعتی) برای صادرات.

۱۸- فعال کردن دفاتر نمایندگی‌های خارج از کشور و سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران

برای صادرات.

۱۹- استفاده از وسایل ارتباط جمعی کشورهای خارجی برای بازاریابی و تبلیغات.

۲۰- بازبینی شرح وظایف سازمانهای مرتبط با صادرات و حذف اقدامات موازی و کاهش

بوروکراسی دست و پا گیر.

۲۱- فعال کردن اشخاص حقیقی و حقوقی در امر تجارت خارجی تحت نظارت دولت در

محدوده قانون صادرات و واردات و جلوگیری از ایجاد انحصار در امر واردات.

- ۲۲- ایجاد تسهیلات لازم برای صدور ضمانت‌های ارزی جهت شرکتهای داخلی که در مناقصه‌های بین‌المللی برنده میگردند.
- ۲۳- ایجاد تسهیلات لازم جهت خروج موقت ماشین‌آلات و سایر تجهیزات ولوازمی که برای انجام پروژه‌های عمرانی توسط پیمانکاران داخلی در کشورهای خارجی مورد نیاز است.
- ۲۴- برقراری مشوقه‌های صادراتی در صورت لزوم
- ۲۵- عودت حقوق و عوارض گمرکی کالاهای صادراتی.
- ۲۶- تقویت صندوق ضمانت صادرات و ایجاد سیستم بیمه صادراتی.
- ۲۷- کمک به بازاریابی برای کالاهای تولید داخلی از طریق برگزاری نمایشگاهها، بازار، بورس، کالاهای صادراتی.
- ۲۸- اعمال پشتیبانی‌های سیاسی و دیپلماتیک.
- ۲۹- تدوین مقرراتی که براساس آن صادرکنندگان بتوانند کالاهای صادراتی خود را با برچسب و عنوان خود و یا برچسب و علائم درخواستی خریدار صادر نموده و از خدشه دار شدن اعتبار کالاهای صادراتی جلوگیری نمایند.
- ۳۰- بازننگری در تشکیلات بازرگانی کشور و تشکیل شورای عالی صادرات به منظور ارائه پیشنهادهاى لازم جهت هماهنگی، تشویق و توسعه صادرات و تمرکز امور بازرگانی در نمایندگیهای سیاسی خارجی کشور.
- ۳۱- شناسائی بازارهای جدید (کالائی - مکانی) برای توسعه صادرات کنونی و تبدیل پتانسیل‌های بالقوه به عملکرد بالفعل در این بازارها.
- ۳۲- جلوگیری از تبلیغات گمراه کننده در مورد کالاهای وارداتی.
- ۳۳- الزام واردکنندگان به ارائه خدمات بعد از فروش در مورد کالاهای بادوام.
- ۳۴- الزام واردکنندگان کالا به آموزش و انتقال تکنولوژی.

۱۰- حفظ محیط زیست و استفاده بهینه از منابع طبیعی کشور از طریق:

- ۱- تاکید بر حفظ، احیاء، توسعه و بهره‌برداری اصولی از منابع طبیعی.

- ۲- توسعه عملیات تفصیلی اکتشاف و تجهیز و آماده سازی معادن مورد نیاز صنایع کشور.
- ۳- بهره برداری هرچه بیشتر از معادن جهت تامین مواد اولیه کارخانجات تولیدی کشور و جایگزین کردن مواد خام و نیمه ساخته داخلی به جای مواد وارداتی.
- ۴- برداشتن کلیه موانع و ایجاد همه گونه تسهیلات برای مشارکت معدنکاران غیر دولتی در انجام فعالیتهای اکتشافی و تولیدی.
- ۵- تاکید بر اجرای طرحهای افزایش نرخ بهره برداری از آبهای تامین نشده با تکمیل شبکه های آبیاری و زهکشی و انجام عملیات تجهیز و نوسازی اراضی و اجرای پوشش انهار.
- ۶- تدوین ضوابط و استانداردها، معیارها و شاخصهای لازم زیست محیطی و اصلاح چارچوب حقوقی و قانونی موجود در کلیه زمینه ها با بهره گیری از آخرین یافته های علمی و هماهنگ با شرایط و امکانات کشور.
- ۷- استفاده بهینه از انرژی از طریق تغییرالگوی مصرف، افزایش بهره وری انرژی مصرفی و استفاده از انرژیهای پاک و جانشین.
- ۸- حفظ واحیاء منابع طبیعی تجدیدشونده، حفظ گونه های گیاهی کمیاب، جلوگیری از بیابانزائی و کوشش در جهت کویرزدائی، جلوگیری از فرسایش و آلودگی خاک، آلودگی هوا، آلودگیهای آبهای سطحی و زیرزمینی و محیط زیست دریائی، جلوگیری از تخریب و آتهدام زیستگاههای حیات وحش کشور و نیز استفاده مناسب از منابع کانی کشور با ملحوظ نمودن ضوابط زیست محیطی.
- ۹- استفاده بهینه از سموم و کود در بخش کشاورزی و استفاده از روشهای بیولوژیکی برای کنترل آفات به منظور کاهش در استفاده از سموم.

۱۱- تقویت بنیه دفاعی در حد نیاز در چارچوب سیاستها و تدابیر فرماندهی معظم کل قوا از طریق:

- ۱- حفظ و ارتقاء توان رزمی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با تامین امکانات و تجهیزات مناسب، سازماندهی، آموزش، مانور و انجام بهینه ماموریتهای محوله و بهره برداری بهینه

- از کلیه امکانات موجود و توجه خاص به امر تعمیر و نگهداری.
- ۲- تقویت و توسعه ارتباط منسجم و زنجیره‌ای بین صنایع کشور و صنایع نظامی به منظور تامین حداقل نیازهای دفاعی.
- ۳- بهسازی نیروی انسانی و تقویت ایمان و انضباط کاری و ساختار سازمانی برای افزایش بهره‌وری و ارتقاء کیفی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
- ۴- تامین نیازهای مادی و حقوق اجتماعی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
- ۵- ایجاد و تقویت زمینه‌های لازم جهت اجرای طرح بسیج مستضعفین از نظر جذب، حفظ انسجام، آموزش و سازماندهی.
- ۶- گسترش فرهنگ ایمان، معنویت و مقاومت در کلیه نیروهای مسلح و آحاد ملت.
- ۷- تاکید و تقویت آموزشهای لازم جهت آمادگی‌های دفاعی در سطوح گوناگون تخصصی و عمومی.
- ۸- دو منظوره کردن صنایع نظامی و بهره‌برداری بهینه از ظرفیتهای موجود در این بخش بنابر ضوابط و مقررات مربوطه.
- ۹- افزایش آمادگی و تقویت تامین نیازهای بنیه دفاعی بر اساس برنامه‌های مصوب و ایجاد توپیکان غیر نظامی حتی در امکان در جهت کمک غیر مستقیم به تقویت بنیه دفاعی کشور.
- ۱۰- ایجاد مراکز تخصصی و مراکز تحقیقاتی در زمینه‌های مختلف علمی و فنی در حد اقل در زمان صلح و زمان بحران.
- ۱۱- نگه‌داری سطح و افزایش کیفیت تکنولوژی و حفظ نیروی انسانی متخصص در قالب سازمان‌های مربوطه.
- ۹- تاکید بر تقویت صنایع نظامی و تکمیل و توسعه صنایع موجود به ویژه در زمینه صنایع الکترونیک و هوایی.
- ۱۰- تاکید بر سازماندهی مناسب نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و تربیت کادرها و نیروی انسانی مورد نیاز.
- ۱۱- استفاده از نیروها و امکانات و حضور فعال در بازسازی و سازندگی کشور در زمان صلح بگونه‌ای که به آمادگی رزمی آنها لطمه‌ای نرزد و تلاش در جهت تکیه به خودکفائی و حمایت از مصورین و مخترعین مربوطه.

۱۲- تاکید بر تامین نیازهای دفاعی از امکانات و صنایع نظامی و استفاده از پتانسیل های موجود کشور و مشروط بودن خرید اقلام دفاعی به عدم امکان تولید و ساخت در داخل کشور با توجه به کیفیت آنها.

۱۳- تاکید بر صادرات و بازاریابی در بخش صنایع دفاعی و نیز مشارکت با کشورهای دوست جهت اجرای طرحها و پروژه های مورد لزوم و ضروری.

۱۴- تاکید بر استفاده از پدافند غیرعامل در مواقع لزوم و با توجه به آمایش سرزمین و شرایط منطقه ای.

۱۲- رعایت عزت، حکمت و مصلحت کشور در سیاست خارجی از طریق:

۱- تقویت روابط حسنه با همسایگان، دور نمودن تشنج از مرزها، گسترش همکاری های منطقه ای و قاره ای.

۲- توسعه و تقویت روابط فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و تجاری با کشورهای اسلامی در سراسر احو.

۳- ایجاد توازن بین روابط سیاسی و اقتصادی با دیگر کشورها.

۴- تمرکز فعالیتهای مختلف در خارج از کشور در چارچوب نمایندگی های سیاسی و جلوگیری از پراکنده کاری.

۵- بها دادن به نیروهای کیفی در روابط خارجی و تاکید بر تربیت و انتخاب نیروهای کارآمد در نمایندگی های خارج از کشور.

۶- حمایت جدی از فعالیتهای بخش خصوصی جهت گسترش صادرات غیر نفتی و ایجاد زمینه های لازم برای رابطه و حضور در کشورهای دیگر.

۷- تلاش در جهت ایجاد توازن تجاری با کشورهای دیگر.

۸- تامین امنیت ملی در برابر تهدیدات خارجی.

۹- حفظ و صیانت از مرزها و دفاع از تمامیت ارضی و پاسداری از انقلاب اسلامی.

- ۱۰- تدوین استراتژی درازمدت سیاست خارجی بر مبنای اصول قانون اساسی.
- ۱۱- حمایت جدی از فعالیتهای اقتصادی، فنی و خدماتی بخش دولتی و خصوصی بخصوص مساعدت در جهت ایجاد ارتباط با کشورهای خارج.
- ۱۲- ادامه مبارزه با رژیم های استکباری بویژه آمریکا و حمایت از مبارزاتی که در جهت آزادی قدس و محور رژیم اشغالگر قدس انجام می گیرند، در چارچوب رهنمودهای مقام ولایت.

۱۳- تلاش در جهت حاکمیت کامل قانون و حفظ امنیت همه جانبه آحاد مردم و ترویج فرهنگ احترام به قانون، نظم اجتماعی و وجدان کاری از طریق:

- ۱- نظارت به موقع و مستمر بر اجرای قوانین در کلیه سطوح و برخورد قاطع با متخلفین.
- ۲- ایجاد نظام منسجم و فعال در معاضدت قضایی نظیر فعال ساختن دوائر ارشاد، تقویت آموزشهای قضایی، کانون وکلاء و کارشناسان رسمی و پزشکی قانونی به منظور احقاق حقوق مردم.
- ۳- کوتاه کردن مسیر و زمان رسیدگی به دعاوی از طریق اصلاح قوانین موجود و استفاده از ابزار و تکنولوژی جدید.
- ۴- فراهم آوردن امکانات اجرائی جهت انجام وظایف بازرسی کل کشور و دیوان عدالت اداری.
- ۵- گسترش روح انتقاد پذیری، سازندگی و خیرخواهی، تعاون و تفاهم و همبستگی در پیشرفت کلیه امور.
- ۶- بهبود روشهای فنی مقابله با مجرمین و کشف جرائم.
- ۷- ایجاد زمینه های لازم جهت فعالیتهای سالم و سازنده فرهنگی، علمی، اجتماعی و همکاری همه جانبه ملی.
- ۸- نظارت مستمر و پی گیر در جهت حسن اجرای برنامه ها و تقویت حسن نظارت عمومی در کلیه امور کشور.

۹- گسترش و تقویت و آموزش فرهنگ نظم و انضباط و قانون‌گرایی و رعایت اخلاق و حقوق و ارزشهای اجتماعی در کلیه آحاد جامعه و نهادها و ارگانهای کشور.

۱۰- گسترش قداست قانون و قانون‌گرایی.

۱۱- احترام جدی از بی‌نظمی، قانون‌شکنی و هرگونه تعدی و تجاوز به حقوق اشخاص، ملت و

نظام.

۱۲- همکاری همه‌جانبه دولت و ملت در گسترش روح تفاهم اجتماعی، وحدت و انجام

ملی، قانون‌گرایی، تبادل نظر و خیرخواهی و دلسوزی متقابل دولت و ملت.

۱۴- نظام‌دهی و بکارگیری تحقیقات و انتقال تکنولوژی بعنوان ابزاری برای حل مشکلات و توسعه کشور از طریق:

۱- افزایش درصد اعتبارات تحقیقاتی از تولید ناخالص ملی و بهبود شاخصهای تحقیقاتی کشور.

۲- ایجاد نظام تحقیقاتی جهت افزایش، ساماندهی و هماهنگی فعالیتهای تحقیقاتی و ارزشیابی آنها.

۳- تعیین اولویتهای تحقیقاتی کشور و جهت دادن اعتبارات تحقیقاتی به سمت اولویتهای.

۴- برقراری رابطه منسجم بین مراکز علمی و تحقیقاتی با مراکز اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.

۵- حمایت موثر از تحقیقات در بخشهای غیردولتی.

۶- ارزیابی وضع موجود و طراحی الگو و تدوین استراتژی توسعه علوم و تکنولوژی متناسب با اهداف برنامه و شرایط عمومی جامعه.

۷- گسترش و ایجاد امکانات برای آن دسته از علوم و تکنولوژی که با مزایای نسبی اقتصاد کشور مرتبط است.

۸- توسعه نرم‌افزاری تکنولوژی به منظور استفاده از تجهیزات و امکانات (سخت‌افزاری) موجود.

۹- همراه نمودن انتقال تکنولوژی با خرید خدمات و تجهیزات از خارج از کشور.

۱۰- بکارگیری هرچه بیشتر دانشگاهها در امر انتقال تکنولوژی.

۱۱- تقویت ارتباط مراکز تحقیقاتی کشور با مراکز بین المللی.

۱۲- تقویت ارتباط بین تحقیقات، کاربرد و آموزش.

۱۵- ایجاد تعادل در بخشهای اقتصادی (دولتی، خصوصی و تعاونی) از طریق:

۱- افزایش حمایتهای قانونی و ایجاد تسهیلات جهت مشارکت هرچه بیشتر مردم در فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و تاکید بر جذب سرمایه گذاری بخش خصوصی و تعاونی.

۲- تلاش برای ایجاد ثبات در قوانین مربوط به فعالیتهای بخش خصوصی و تعاونی.

۳- واگذاری بخشهایی از فعالیتهای دولت که با حاکمیت دولت منافاتی ندارد به بخشهای خصوصی و تعاونی با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی.

۴- واگذاری شرکتهای دولتی به بخشهای خصوصی و تعاونی با اولویت اיתارگران و به حداقل رساندن واگذاری این شرکتها به نهادها و موسسات عمومی غیردولتی و بانکها.

۵- تلاش در جهت افزایش سهم بخشهای خصوصی و تعاونی از تولید ناخالص داخلی.

۱۶- تقویت و ترجیح ارزشهای انقلاب اسلامی در عرضه کردن منابع مالی وامکانات دولتی از طریق:

۱- اولویت دادن به ایتارگران و خانواده شهدا، آزادگان، بسیجیان در استفاده از تسهیلات بانکی، ثروتهای ملی و منابع طبیعی.

۲- حمایت مادی و معنوی و قضائی از نیروهای بسیجی و ایتارگر در کلیه صحنه های انقلاب و جمهوری اسلامی ایران.

۳- توجه لازم به نیروهای متعهد و فداکار در زمینه های آموزشی، فنی، اشتغال و تامین ابزارکار،

زمین، مسکن وامکانات لازم برای تشکیل خانواده.

۴- فراهم نمودن امکان حضور بیشتر ایثارگران در عرصه‌های سیاسی، قضائی و اجرایی کشور.

۵- بهادادن به نیروهای متعهد، کاردان و لایق، متخصص و امین در انتصابات و مسوولیتها و بکارگیری آنها.

۶- تامین نیازمندیهای خانواده‌های شهداء، ایثارگران با تاکید بر بهبود سطح زندگی و تامین اشتغال مناسب.

۷- اولویت دادن به ایثارگران و بسیجیان در استفاده از خدمات درمانی بیمه‌های اجتماعی و مراقبت‌های پزشکی.

سیاست‌های کلی

۱ - تجارت خارجی

سیاست‌های مربوط به تجارت خارجی با هدف ایجاد شرایط تجلی مزیت‌های نسبی کشور در سطح بین‌المللی و ایجاد رقابت در صحنه تولیدات با دنیای خارج به منظور ایجاد شرایط توسعه کمی و کیفی تکنولوژی داخلی و ایجاد ابداعات و تلاش مداوم در جهت افزایش بهره‌وری با در نظر گرفتن مصالح کامل نظام تنظیم خواهد شد. به استثناء کالاهای اساسی و استراتژیک، نیازهای دفاعی و صنایع منتخب که از آنها حمایت خواهد شد.

«خط مشی‌های اصلاح نظام تجارت خارجی (کالا و خدمات)»

۱-۱ - نظام ارزی کشور به صورت نظام شناور مدیریت شده خواهد بود و در آن به موارد زیر توجه خواهد شد:

الف - یکسان بودن نرخ ارز.

ب - قابلیت تبدیل پول رایج کشور به اسعار خارجی بر اساس نرخ شناور.

۱-۲ - روشهای دست و پاگیر گمرکی و مراحل اداری غیر ضروری حذف و مراحل ترخیص کالا جهت صادرات و واردات حتی الامکان ساده خواهد شد. بر این اساس تنها محدودیتهای گمرکی که جنبه کنترل کیفی و قرنطینه‌ای (نظیر کنترل کیفی داروهای درمانی و بهداشتی یا بذر و نهال کشاورزی یا قرنطینه دام در هنگام ورود کالا به کشور) دارد، باقی خواهد ماند و کنترل‌های مربوط به نوع کالا محدود به کالاهای ممنوعه از جنبه‌های شرعی و قانونی خواهد گردید.

۱-۳ - بکارگیری روشهای مرسوم تجارت جهت تنظیم روابط بازرگانی خارجی به منظور گرفتن امتیازات خاص و مقابله با محدودیتهائی که سایر کشورها اعمال می‌نمایند.

۴-۱ - تسهیل در شرایط ورود و خروج به حرفه تجارت برای افراد علاقمند و جلوگیری از انحصار.

۵-۱ - تعرفه‌های گمرکی با توجه به درجه معقول حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان داخلی و بروز مزیت‌های نسبی برای گروه‌های کالا تدوین شود. به نحوی که درک آنها برای صادرکننده، واردکننده و مامور گمرک ساده باشد. این حمایت‌ها روندی منطقی و متناسب با شرایط جهانی خواهد داشت تا براساس روند تغییرات تعرفه در سطح بین‌المللی امکان ایجاد شرایط رقابت بین‌المللی و بکارگیری استانداردهای جهانی در تولیدات کشور فراهم آید. در مورد تعرفه‌ها و روش‌های گمرکی موارد زیر مورد نظر خواهد بود:

الف - دریافت‌های دولت ناشی از ورود و صدور کالا از قبیل: عوارض گمرکی، سود بازرگانی، حق‌الثبت سفارش و غیره، به صورت یکجا و متمرکز صورت خواهد گرفت.

ب - اعمال مقررات ضد دامپینگ از طریق برخورد تعرفه‌ای یا غیرتعرفه‌ای با اقدامات نامطلوب تجاری کشور طرف مبادلات تجاری.

ج - حرکت در جهت حذف معافیت‌های خاص تعرفه‌ای و جایگزین نمودن اعتبارات لازم برای آن دسته از دستگاه‌های اجرائی که امکان تامین هزینه‌های فوق‌الذکر را از محل عرضه کالاها و خدمات خود ندارند.

د - ایجاد زمینه‌های لازم برای گسترش روزافزون تبادل الکترونیکی اطلاعات براساس پیشرفت‌های حاصل شده در جهان.

۶-۱ - عضویت در سازمانها و اتحادیه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای به منظور کسب منافع بیشتر در امور تجاری با دنیای خارج.

۷-۱ - تلاش در جهت ایجاد توازن و هماهنگی بین روابط اقتصادی و روابط سیاسی کشورها با دیگر کشورها و استفاده مطلوب از اهرم روابط اقتصادی در روابط سیاسی با کشورها.

۲ - سیاست پولی و تنظیم بازار

تکمیل و توسعه بازارهای موجود از قبیل بازار پول، سرمایه، کار و خدمات

۱-۲ - بازار پول:

۱-۱-۲ - انتشار اوراق مشارکت و سرمایه گذاری به عنوان یکی از روشهای کارآمد سیاستهای پولی و مالی مدنظر قرار می گیرد و در این ارتباط زمینه های لازم برای استفاده از ابزارهای مالی جدید نظیر اوراق مشارکت، اوراق سرمایه گذاری و اوراق مشارکت کوتاه مدت و... که مقبولیت عمومی داشته باشد فراهم خواهد آمد و مکانیزمهای لازم برای آن طراحی خواهد گردید.

۲-۱-۲ - بازنگری در قوانین، مقررات و ضوابط ناظر بر فعالیت موسسات مالی در بازارهای پولی و سرمایه بگونه ای که با شرایط جدید ناشی از تحولات داخلی و بین المللی هماهنگی داشته باشد.

۳-۱-۲ - منطقی کردن نرخهای سود در سطح نظام بانکی بگونه ای که با مثبت نمودن نرخ واقعی بازده به سپرده ها و نرخ بازده به تسهیلات بانکی ضمن تشویق هرچه بیشتر پس انداز موجبات تخصیص بهینه منابع ریالی را فراهم آورد. کلیه وجوهی که به حساب سپرده های قرض الحسنه ریخته می شود فقط صرف پرداخت قرض الحسنه گردد.

۴-۱-۲ - به منظور کمک به توسعه اقتصادی و پیشرفت تکنولوژیکی کشور و نیز ایجاد توازن در پیشرفت مناطق مختلف کشور، بانکهای تخصصی - توسعه متناسب با اهداف توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی دولت و بودجه خواهند یافت و کسری منابع مالی این بانکها از طریق مشارکت بابخش خصوصی تامین خواهد شد.

۵-۱-۲ - جلب مشارکت هرچه بیشتر بخشهای خصوصی و تعاونی در ارائه خدمات بانکی، توسعه و تقویت فعالیت موسسات اعتباری غیربانکی و فراهم آوردن زمینه های لازم برای تکامل نظام بانکی کشور تحت کنترل و نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران طی برنامه دوم.

۶-۱-۲ - حفظ ارزش پول ملی از طریق:

الف - بازنگری و اصلاح قوانین و مقررات پولی و بانکی.

ب - اتخاذ سیاستهای پولی و مالی در جهت تقویت پول ملی.

ج - برنامه ریزی برای بازپرداخت تدریجی بدهیهای دولت و شرکتهای وابسته به دولت به بانک مرکزی.

د - تلاش در جهت وصول معوقات سیستم بانکی .
ه - تلاش در جهت جذب هرچه بیشتر نقدینگی جامعه و هدایت آن به سمت سرمایه گذاری و تولید.

و - هدایت اعتبارات سیستم بانکی در جهت اجرای سیاستهای برنامه دوم .
۷-۱-۲ - ادامه سیاست حذف استقراض در بودجه عمومی دولت و امحاء تدریجی آن در بودجه کل کشور و امحاء تدریجی تعهدات خارجی.

۸-۱-۲ - ایجاد و گسترش سنت قرض الحسنه و تقویت صندوقهای قرض الحسنه .
۹-۱-۲ - کاهش هزینه های جاری و اداری پول (کارمزد و هزینه های سرباری اداری)
۱۰-۱-۲ - حفظ و تنظیم رابطه مستقیم میان رشد تولید ناخالص ملی و افزایش حجم اسکناس و نقدینگی جامعه به منظور کنترل تورم.

۱۱-۱-۲ - اتخاذ تدابیر لازم جهت افزایش سهم سرمایه گذاری در کل اقتصاد کشور.
۱۲-۱-۲ - تلاش در جهت تقویت بانک مرکزی از طریق تجدیدنظر در قوانین پولی و بانکی و تغییر ترکیب و وظایف شورای پول و اعتبار بگونه ای که تامین کننده اهداف نظام بانکداری اسلامی و برنامه های پنجساله باشد، تقویت ارزش پول ملی و جلوگیری از رشد بی رویه نقدینگی.

۲-۲ - بازار سرمایه:

۱-۲-۲ - به منظور افزایش کارایی بازار سرمایه. این بازار از نظر ارکان موسسات فعال در آن و نهاد نظارت کننده بر آن بگونه ای سازماندهی خواهد شد که ضمن برخورداری از استقلال لازم، نقش واقعی خود را در تجهیز و تخصیص منابع بلند مدت ایفاء نماید. از جمله مواردی که در این زمینه مورد توجه خاص قرار خواهد گرفت موارد ذیل خواهد بود:

الف - ابزارهای مالی نوین از قبیل گواهی سپرده، اوراق سرمایه گذاری و اوراق مشارکت در بازار سرمایه به منظور پاسخگویی به انواع نیازها و پوشش ریسک های مختلف ایجاد خواهد شد.
ب - توسعه و تقویت بازار بورس اوراق بهادار از طریق اصلاح قوانین و بهبود و توسعه شبکه اطلاع رسانی و در اختیار قرار دادن اطلاعات به هنگام به مردم در مورد وضعیت شرکتهای

- پذیرفته شده و توجه به اصل حراج و مکانیزم عرضه و تقاضا در این بازار.
- ج - ایجاد فضای مناسب و امن برای سرمایه گذاری مالی عامه مردم فراهم خواهد شد.
- ۳-۲-۲ - به منظور تامین سرمایه لازم جهت اجرای طرحها و پروژهها، زمینه های جلب سرمایه های خارجی در اشکال مختلف، قوانین مقررات و آیین نامه های لازم تصویب و اعمال گردد.
- ۴-۲-۲ - اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات در جهت حمایت از سرمایه گذاری و کار به طوری که ضمن حمایت از قشر کارگر زمینه های جلب حمایت سرمایه گذاران فراهم گردد و از مدیران و کارگران لایق و زحمتکش تشویق و با مدیران و کارگران ناصالح و کم کار برخورد شود.
- ۵-۲-۲ - ایجاد سازمانهای فعال در بازار سرمایه توسط بخشهای خصوصی و تعاونی مثل بانکهای سرمایه گذاری، موسسات مالی غیربانکی و ایجاد شرکتهای سرمایه گذاری.
- ۶-۲-۲ - تدوین قانون سرمایه گذاری.

۳-۲-۳ - بازار کار:

- ۱-۳-۲ - تشویق سرمایه گذاران به استفاده هرچه بیشتر از کارکنان ایرانی و استفاده کمتر از کارکنان خارجی.
- ۲-۳-۲ - ایجاد شرایط کار آفرینی و ایجاد شغل های جدید در طول برنامه دوم
- ۴-۲-۳ - بازار کالا و خدمات:
- ۱-۴-۲ - ایجاد رقابت گسترده در بازار کالا و خدمات.
- ۲-۴-۲ - کاهش تمرکز قدرت اقتصادی موسسات و دستگاهها و یا شرکتهای دولتی و غیر دولتی و مقابله با انحصارگرایی.

۳- سیاست مالی

۱-۳- بودجه عمومی

۱-۱-۳- بررسی و تدوین نظام برنامه ریزی و بودجه بندی کشور به منظور دستیابی به اهداف برنامه.

۱-۲- افزایش نظارت موثر ارگانهای ذیربط بویژه مجلس شورای اسلامی.

۱-۳-۳- افزایش بهره‌وری در استفاده از منابع عمومی در سطح آحاد از طریق:

الف - ایجاد نظم و انضباط اکید مالی و نهایت صرفه‌جویی در مصرف منابع و اعتبارات عمرانی و جاری و منابع شرکتهای دولتی و وابسته به دولت.

ب - توجه به افزایش بهره‌وری و استفاده بهینه از منابع بعنوان قاعده عملکرد مدیریت و یکی از ضوابط ارزشیابی آن.

ج - توجه به تسریع در اتمام پروژه‌ها و تحویل سریعتر آنها جهت بهره‌برداری از طریق تمرکز امکانات به جای در دست داشتن پروژه‌های متعدد و پراکنده همراه با کندی کار.

د - توزیع بودجه عمرانی با توجه به استعداد طبیعی استانها و ضریب محرومیت بطور عادلانه.

۲-۳- سیاست های درآمدی

سیاست‌های درآمدی دولت بگونه‌ای طراحی شده است که همراه با کاهش ابعاد دولت، تامین هزینه‌های جاری صرفاً از طریق افزایش سهم درآمدهای مالیاتی در بلندمدت به شرح ذیل امکان پذیر باشد:

الف - افزایش سهم مالیاتهای مستقیم در درآمدهای مالیاتی کشور به استثناء حقوق بگیران.

ب - حذف تدریجی معافیت‌های مالیاتی اعطاء شده به بخشها، رشته فعالیتها و موسسات مختلف همراه با اصلاح قیمت‌ها و تخصیص بودجه و بازنگری نظام مالیاتی براساس تعریف پایه درآمد به استثناء بخش کشاورزی، صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی.

ج - تصحیح و تکمیل قوانین مالیاتی جهت برقراری تعرفه‌ها مالیاتی غیرمستقیم به صورت

مطلوب و منطقی صرفاً براساس ارزش کالا.

د - بررسی جهت برقراری روشهای جدید در نظام مالیاتی کشور متناسب با درآمدها به منظور افزایش وصولی درآمدهای مالیاتی.

ه - بازنگری در تشکیلات و روشهای اخذ مالیات با هدف مدرن کردن و افزایش کارآئی نظام مالیاتی و به حداقل رساندن زمان جمع آوری به ویژه در مورد مالیاتهای مستقیم.
و - افزایش امکانات کسب درآمد توسط دستگاههای استانی و گسترش اختیارات ارگانهای استانی.

ز - هدایت درآمدهای حاصل از نفت در جهت هزینه های عمرانی.

ح - اعطای بخشودگی یا تخفیف مالیاتی برای سرمایه گذارهای زیربنائی و سرمایه گذارهای که به:

- تولید کالاهای استراتژیک

- ارزآوری

- استقرار در نقاط محروم

- ایجاد اشتغال

کمک نماید.

ط - کاهش نرخ مالیات مستقیم و افزایش جریمه خودداری از پرداخت مالیات مستقیم به گونه ای که سهم کل مبلغ دریافتی مالیات مستقیم در درآمدهای مالیاتی افزایش یابد.

۳-۳ سیاست های هزینه ای

- ایجاد تعادل منطقی بین درآمد و هزینه ها.

و متمرکز نمودن ردیفها و طبقه بندی های بودجه ای.

۱-۳-۳- هزینه‌های جاری

- الف - تنظیم بودجه شرکتهای دولتی در قالب اهداف برنامه دوم.
- ب - کاهش بودجه جاری بخشهای مربوط به فصول امور اقتصادی از طریق کاهش فعالیتهای اعمال تصدی دولت.
- ج - ایجاد ارتباط منطقی بین اعتبارات دستگاههای اجرائی درآمدزا با توجه به میزان درآمدهای وصولی در جهت افزایش کارائی و جلوگیری از توسعه بی‌رویه تشکیلات آنها.
- د - انتقال قسمتی از فعالیتهای خدماتی بخش دولتی در زمینه‌های خدمات اجتماعی به بخش غیردولتی و آزادسازی منابع مالی دولت جهت ایجاد امکان بهبود کیفیت خدمات دولتی با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی.
- هـ - مشخص نمودن سوبسیدها و کمکهای دولت و انتقالات درآمدی دولت در قالب طبقه‌بندی‌های مستقل بودجه.
- و - اصلاح ساختار دولت در جهت کاهش هرچه بیشتر هزینه‌ها.
- ز - گسترش فرهنگ صرفه‌جوئی، ساده‌زیستی و قناعت در کلیه ارگانها و نهادها.
- ح - مبارزه با تجمل‌گرایی و تشریفات زائد در کلیه زمینه‌های اداری و هزینه‌های دولت.
- ط - واگذاری امور به مردم و کاهش تشکیلات دولت در طول برنامه باید به گونه‌ای باشد که نسبت بودجه دولت به تولید ناخالص داخلی کاهش یابد.

۲-۳-۳- هزینه‌های عمرانی

- الف - اولویت دادن به اتمام طرحهای نیمه‌تمام و تسریع در بهره‌برداری رساندن آنها و نگهداری طرحهای خاتمه یافته.
- ب - ارزیابی و انتخاب طرحهای جدید بر مبنای توجیه اقتصادی - فنی به استثنای طرحهایی که ادله خاص دارند.
- ج - اولویت دادن به اتمام طرحهای نیمه‌تمامی که توجیه اقتصادی - فنی دارند و تسریع در

به بهره‌برداری رساندن آنها.

د - اصلاح سازماندهی اجرائی طرحهایی که به لحاظ فقدان سازماندهی مناسب اجرا، توان پیشرفت واقعی مطابق برنامه پیش‌بینی شده را ندارند.

ه - توجه به خدمات و تولیدات ناشی از افزایش نرخ بهره‌برداری به هنگام پذیرش طرحهای جدید.

و - تدوین و اجرای نظام انتخاب و ارزشیابی مدیران اجرائی در طرحهای عمرانی.

ز - سازماندهی کامل دستگاه بهره‌بردار برای تحویل گرفتن و تصدی امور بهره‌برداری در جهت بهره‌برداری از طرح مطابق برنامه و در حد ظرفیت مورد نظر در طراحی.

ح - تجدیدنظر در قوانین، مقررات و دستورالعملهای مرتبط با سرمایه‌گذاری، مطالعه و اجرای طرحهای عمرانی به نحوی که ضمن تسهیل تشکیل شرکتهای بزرگ مهندسی مشاور و پیمانکاری حقوق و تعهدات طرفین پیمانها و قراردادهای به‌طور منطقی حفظ گردد، از جمله:

- تهیه و انتشار فهرس بهای پایه به‌عنوان مبنای اطلاعاتی و عقد قراردادهای مشاوره‌ای و پیمانکاری باقیمت‌های مشخص جهت انجام کل کار در مدت تعیین شده بدون درج تعدیل در قراردادها.

- احیای نظام مناقصه و حذف روش واگذاری طرحها از طریق ترک تشریفات مناقصه.

- تدوین مقررات و ضوابط تشخیص صلاحیت واحدهای خدمات مدیریت اجرا، مشاوره و ساخت برای انجام کارهای بزرگ.

- الزام دستگاهها و شرکتهای دولتی و شهرداریها به رعایت و تبعیت از مقررات طرحهای عمرانی به‌طور یکسان.

ط - به‌وجود آوردن امکان توسعه و مشارکت موسسات طراح، مشاور پیمانکار و سازنده صنعتی در طرحهای صنعتی و تعمیم نظام فنی و اجرائی به طرحهای صنعتی.

ی - تدوین و اصلاح ضوابط و مقررات و نحوه ارجاع کار با تاکید بر امکان رقابت مشاوران و پیمانکاران داخلی با شرکتهای خارجی و در شرایط مساوی اولویت دادن به پیمانکاران و کارکنان و کارشناسان و کارگران داخلی.

ک - استفاده از مناقصه در کلیه قراردادها و پیمانکاریها و خریدهای خارجی

ل - نظارت کامل و همه جانبه و مستمر بر بودجه‌های سنواتی عمرانی و بودجه شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداریها.

۴- سیاست‌های عمومی

- ۱-۴ - کاستن از حجم بخش دولتی از طریق حذف برخی تشکیلات، ادغام وزارتخانه‌ها و موسسات و شرکت‌های دولتی و واگذاری برخی از فعالیتها به بخش‌های خصوصی و تعاونی از طریق وضع قوانین مورد نیاز.
- ۲-۴ - تجدیدنظر در نظام مدیریت شرکت‌های دولتی و تغییر روش موجود سیاست‌گذاری و نظارت بر شرکتها از طریق مجامع عمومی و شوراها و عالی و بوجود آوردن امکان کنترل دقیقتر عملکرد شرکت‌های دولتی.
- ۳-۴ - ایجاد زمینه‌های لازم جهت انجام حسابرسی سالانه شرکت‌های دولتی و تدوین گزارشات.
- ۴-۴ - ادامه و تسریع واگذاری شرکت‌های دولتی و تحت پوشش دولت به بخش‌های خصوصی و تعاونی با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی.
- ۵-۴ - برقراری نظام ارزشیابی، رتبه‌بندی و تشخیص صلاحیت مدیران شرکت‌های دولتی.
- ۶-۴ - قانونمند نمودن کلیه پرداختهای پرسنلی شرکت‌های دولتی و تعیین ضوابط استفاده مدیران و کارکنان شرکتها از تسهیلات و امکانات شرکت و متناسب کردن پرداختهای مدیران با کارآئی و عملکرد.
- ۷-۴ - واگذاری بعضی از خدمات عمومی قابل واگذاری به شهرداریها.
- ۸-۴ - اعمال روش حسابداری قیمت تمام شده در جهت حفظ بیت‌المال.
- ۹-۴ - تدوین و اجرای نظام انتخاب و ارزشیابی مدیران.
- ۱۰-۴ - ادامه سیاست پرداخت سوبسید برای کالاهای اساسی و دارو و حتی الامکان علنی کردن بخشی از سوبسیدهای پنهان و همزمان با آن تقویت نظام تامین اجتماعی و بیمه و امداد و برقراری و تامین کمکهای مستقیم در موارد لازم

۱-۵ - افزایش سطح آگاهی‌های عمومی افراد جامعه در زمینه مسائل مربوط به جمعیت از طریق:

الف - تاکید بر آموزش و افزایش آگاهی بانوان در مقاطع سنی بالقوه باروری، در زمینه مزیت‌های کنترل باروری.

ب - گسترش سطح آگاهی عمومی افراد جامعه در زمینه زیانها و مشکلات ناشی از رشد بی‌رویه جمعیت از طریق رسانه‌های عمومی به ویژه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.

ج - آموزش مسائل جمعیت در قالب مواد درسی در سطوح متوسطه و دانشگاهی.

د - تامین منابع مالی، تجهیزاتی و نیروی انسانی لازم برای اعمال سیاست جمعیتی مناسب با توجه به نقش تعیین کننده عامل رشد جمعیت در توسعه کلی کشور، به نحوی که وصول به هدف رشد جمعیت در برنامه تحقق یابد.

۲-۵ - تنظیم خانواده و رشد جمعیت:

۱-۲-۵ - تامین و تعمیم گسترده وسایل پیشگیری از بارداری در سطح مناطق جغرافیایی کشور به ویژه روستاها و مناطق محروم.

۲-۲-۵ - کسب دانش و انجام مطالعات جهت استفاده و توسعه روشها و تکنولوژیهای جدید در امر پیشگیری از بارداری.

۳-۲-۵ - اختصاص بخشی از فعالیت بیمارستانها، درمانگاهها و مراکز بهداشتی در سطح کشور به منظور ارائه مستمر خدمات پیشگیری از بارداری.

۴-۲-۵ - لغو کلیه قوانین و مقررات و امتیازهای اقتصادی - اجتماعی، مشوق خانوارهای پر جمعیت.

۵-۲-۵ - پژوهش در مورد مصادیق سیاست‌های فوق از طریق:

الف - انجام پژوهشهای علمی جهت کسب اطلاع از میزان آگاهی، نگرش، عملکرد و مشکلات خانواده‌ها در زمینه تنظیم خانواده.

ب - مطالعه تغییرات میزان رشد جمعیت بر پایه اطلاعات جاری و مطالعات نمونه‌ای.

- ج - انجام تحقیقات کاربردی جهت یافتن راهها و تکنولوژی مناسب برای افزایش آگاهی، نگرش و عملکرد خانواده‌ها و رفع مشکلات آنها برای دسترسی به وسایل پیشگیری از حاملگی.
- د - انجام طرح جاری جمعیت و نیروی کار به منظور اطلاع از چگونگی تحولات جمعیت، بازارکار، نیروی فعال و نیروی شاغل کشور در مقاطع ۱۳۷۴-۱۳۷۶.
- ه - انجام طرح نمونه‌گیری از وضعیت اقتصاد و اشتغال خانوار به صورت سالانه.

۶- اشتغال و نیروی انسانی

- ۶-۱ - تقویت شبکه جمع‌آوری و پردازش اطلاعات بازارکار و انجام پژوهشهای مربوط به حرکات بازار، طبقه‌بندی و استاندارد مهارت و ایجاد ارتباط بین آموزش و نیازهای کمی و کیفی بازارکار.
- ۶-۲ - حمایت از ایجاد فرصتهای شغلی از طریق توجیه و آموزش در زمینه‌های مناسب شغلی.
- ۶-۳ - توسعه و حمایت از صنایع کوچک، صنایع تبدیلی، صنایع و مشاغل خانگی، خدمات فنی و توسعه و احیاء صنایع دستی با اولویت مناطق روستایی.
- ۶-۴ - تامین مشاغل مولد برای نیروی کار مازاد عشایر در مناطق روستایی و ایجاد زمینه‌های مناسب جهت استقرار فعالیتهای غیرکشاورزی در محیط روستایی به منظور افزایش درآمد سرانه روستاییان و ایجاد فرصتهای شغلی برای آنها.
- ۶-۵ - کاهش نیروهای کار خارجی و همچنین فراهم آوردن زمینه‌های اعزام نیروی کار به خارج از کشور.
- ۶-۶ - مطالعه و اعمال حمایت‌های قانونی لازم به منظور شناسایی و تقویت زمینه‌های شغلی که توجیه فنی - اقتصادی و یا اهمیت فرهنگی داشته باشد.
- ۶-۷ - تنظیم قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌هایی که امکان جابجائی نیروی انسانی دستگاهها و موسسات دولتی و شرکتهای دولتی و غیردولتی را تسهیل و امکان پذیر نماید.

۷- سیاستهای پرسنلی بخش دولتی

- ۱-۷- استفاده بیشتر از نیروهای کار متعهد و توانمند غیر ثابت در سیستم اداری.
- ۲-۷- ارجاع آن دسته از فعالیتهای بخش دولتی که موجب کاهش هزینه‌ها می‌شود به بخش‌های تعاونی و خصوصی با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی.
- ۳-۷- برقراری نظام ارزشیابی دقیق و سنجش کارآئی در سیستم اداری و کاهش نیروی کار غیر ضرور.
- ۴-۷- اعمال سیستم تشویق و تنبیه به منظور افزایش کارآئی.
- ۵-۷- حفظ سطح حقوق و دستمزد پرسنل اداری در سطوح مختلف اداری متناسب با شرایط اقتصادی کشور و کیفیت ارائه خدمات.
- ۶-۷- تلاش در جهت جایگزین کردن سیستم کارمزدی به جای وقت مزدی.
- ۷-۷- بهره‌گیری کامل از ظرفیتهای و امکانات موجود نیروی انسانی و توزیع آنان در سطوح جغرافیایی.
- ۸-۷- حذف فعالیتهای موازی و ایجاد نظام انگیزش مناسب.
- ۹-۷- اشاعه و ترویج فرهنگ کار در جامعه به منظور افزایش سطح اشتغال و بهره‌وری نیروی کار.
- ۱۰-۷- اتخاذ روشهای مناسب ارتقاء کیفی نیروی کار متناسب با نیازهای جامعه.
- ۱۱-۷- افزایش سطح آگاهی‌های کارکنان و مدیران در زمینه تخصصی قوانین و مقررات و بهبود روشها در مدیریت نیروی انسانی.
- ۱۲-۷- ایجاد محدودیت در اشتغال نیروی کار خارجی از طریق جایگزینی نیروی کار مشابه داخلی.
- ۱۳-۷- اتخاذ سیاستهای مناسب برای ایجاد واحدهای تولیدی و اشتغال در مناطقی که دارای نرخ بیکاری بالائی هستند.
- ۱۴-۷- ایجاد، توسعه و تقویت مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و بهره‌برداری کامل از امکانات برای افراد فاقد مهارت و جویندگان کار غیر ماهر.

- ۷-۱۵ - ایجاد امکان کارآموزیها و آموزشهای فنی و حرفه‌ای به وسیله واحدهای تولیدی، سازمانهای دولتی، سازمانها و تشکلهای خصوصی و تعاونی با استفاده از منابع آن واحدها.
- ۷-۱۶ - ایجاد زمینه‌های آموزش و اشتغال معلولین و جانبازان با توجه به قابلیت و تواناییهای آنان.
- ۷-۱۷ - ایجاد فرصتهای اشتغال بیشتر در بخشهای مولد و به ویژه در مناطق محروم.
- ۷-۱۸ - ایجاد هماهنگی بین دستگاههای ذریبط در برنامه ریزی نیروی انسانی.

۸- قیمت گذاری

در مورد کالاهای عمومی و خدمات حرکت به سمت اصلاح قیمتها با توجه به شرایط ذیل خواهد بود

- ۸-۱ - جبران هزینه‌های سرمایه گذاری از طریق محاسبه نرخ استهلاك.
- ۸-۲ - حداکثر صرفه جوئی در هزینه‌های جاری و بالاسری شرکتهای مربوطه.
- ۸-۳ - کاهش میزان استهلاك و بهره برداری بهینه و مطلوب از ظرفیتهای وامکانات موجود در حد نرمهای قابل قبول بین المللی.
- ۸-۴ - توجه به بهسازی و نوسازی و بهره برداری بهینه از خطوط تولیدی کشور.
- ۸-۵ - شاخص کلی در این مورد برابری قیمتها با هزینه نهائی تولید رعایت جهات فوق خواهد بود.

- ۸-۶ - صرفه جوئی در مصرف کالاها و خدمات عمومی بر مبنای الگوی مصرف.
- ۸-۷ - نرخها بصورت تصاعدی بگونه‌ای اصلاح شود که از مصرف کنندگان با مصرف بیشتر هزینه‌ها دریافت و از اقشار کم درآمد بانرخ پائین حمایت گردد.
- ۸-۸ - قیمت کالاهای عمومی و انحصارات طبیعی در مناطق محروم و روستائی نباید از مناطق شهری بیشتر باشد.

- ۸-۹ - هماهنگی در حمایت از تولید کننده، مصرف کننده و صادرات در قیمت گذاری.
- ۸-۱۰ - شورای اقتصاد مسوولیت قیمت گذاری هماهنگی و نظارت بر امر قیمتها را بمعهد خواهد داشت.

قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

ماده واحده - هدفهای کلان کیفی و کمی خط مشی های اساسی و سیاستهای کلی برنامه پنجساله دوم به شرح مندرج در متن و جداول پیوست این قانون تصویب می گردد.
به دولت اجازه داده می شود از محل منابع بودجه عمومی پیش بینی شده در جداول شماره ۴ الی ۹ قانون برنامه تا سقف مبالغ زیر را باتوجه به درآمدهای قابل تحقق و بارعایت قوانین و مقررات مربوط جهت نیل به هدفهای برنامه اختصاص دهد:

سال ۱۳۷۴	۳۶۳۹۴ میلیارد ریال
سال ۱۳۷۵	۴۱۲۹۶ میلیارد ریال
سال ۱۳۷۶	۴۶۷۳۳ میلیارد ریال
سال ۱۳۷۷	۵۲۹۳۸ میلیارد ریال
سال ۱۳۷۸	۶۰۸۲۵ میلیارد ریال

جمع هزینه های بودجه عمومی در دوره برنامه دویست و سی و هشت هزار و یکصد و هشتاد و شش میلیارد (۲۳۸.۱۸۶.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال.

دولت مکلف است باتوجه به تبصره های این قانون، زمینه های لازم را به گونه ای فراهم آورد که اجرای هدفها و خط مشی ها و طرحهای سرمایه گذاری از محل منابع بودجه عمومی و شرکتهای و موسسات انتفاعی وابسته به دولت در سالهای برنامه طبق بودجه مصوب سالیانه عملی گردد.

تبصره ۱ - دولت موظف است از سال ۱۳۷۴ لوایح بودجه سالانه را منطبق با مفاد این قانون و باتوجه به موارد زیر حداکثر تا ۵ آذرماه هر سال به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید:
الف - در صورت تحقق درآمدهای ریالی بیش از ارقام مندرج در جدول شماره ۱، دولت

می‌تواند سرفصل اعتبارات فصول مختلف را با توجه به افزایش درآمد ریالی تا سقف ارقام هزینه‌های عمرانی مندرج در جدول شماره ۵ افزایش داده و در تدوین لوایح بودجه سالانه منظور نماید

سازمان برنامه و بودجه مکلف است حداکثر ظرف یک ماه پس از ابلاغ قانون بودجه، نسبت به مبادله موافقتنامه‌های مربوط و ابلاغ آنها به دستگاههای اجرایی ذیربط اقدام نماید.

ب - دولت در صورت عدم تحقق درآمدهای پیش بینی شده، با رعایت اولویتهای برنامه دوم به استثناء اعتبارات فصول منابع آب و کشاورزی و منابع طبیعی نسبت به کاهش اعتبارات فصول مختلف اقدام می‌نماید.

ج - در صورت تحقق درآمدهای ارزی و ریالی بیش از ارقام مندرج در جدول شماره ۵ این قانون، دولت موظف است به صورت ذیل عمل نماید:

۱ - پنجاه درصد (۵۰٪) از درآمدهای ارزی و ریالی را بابت بازپرداخت تعهدات و بدهیها اختصاص دهد.

۲ - پنجاه درصد (۵۰٪) بقیه را با توجه به اولویتهای مصوب در این قانون جهت هزینه‌های عمرانی و جاری در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی و جهت تصویب، تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

د - جابجایی اعتبارات بین فصول با رعایت اولویتهای برنامه دوم حداکثر به میزان ده درصد (۱۰٪) مجاز می‌باشد.

ه - اولویت تخصیص اعتبار در بندهای "الف" و "ج" این تبصره تا مبلغ بیست و یک هزار میلیارد (۲۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال با طرح‌های عمرانی نفت و بعد از آن تا مبلغ یک هزار و ششصد میلیارد (۱.۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال با طرح‌های عمرانی وزارت راه و ترابری خواهد بود که شرکت ملی نفت ایران و وزارت راه و ترابری مجاز می‌باشند در اجرای طرح‌هایی که موافقتنامه آنها با سازمان برنامه و بودجه مبادله می‌گردد، به مصرف برسانند.

تبصره ۲ -

الف - دولت موظف است در جهت اجرای سیاستهای تمرکززدایی و افزایش نقش استانها در

اجرای برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، موارد ذیل را در تنظیم لوایح بودجه سالانه به اجراء گذارد:

۱ - بودجه استانها شامل درآمدهای استانی، سهم هر استان از درآمدهای ملی و اعتبارات جاری و عمرانی در پیوست جداگانه‌ای همراه لایحه بودجه تقدیم شود.

۲ - اعتبارات جاری استانی به تفکیک دستگاه - برنامه و استان و اعتبارات عمرانی به تفکیک فصل در پیوست مذکور درج گردد.

۳ - درآمدهای عمومی و اختصاصی ملی درآمدهایی است که به موجب قانون وصول و به خزانه داری کل واریز می شود تا برای اجرای طرحهای ملی و هزینه‌های جاری دستگاههای اجرایی ملی و جبران کمبود اعتبار احتمالی استانها و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای به مصرف برسد.

۴ - درآمدهای عمومی و اختصاصی استانی درآمدهایی است که به موجب قانون وصول و به خزانه داری کل واریز می شود و برای تامین هزینه‌های دستگاههای اجرایی محلی و طرحهای عمرانی همان استان به مصرف می رسد.

۵ - درآمدهای ملی سهم استانها از طرف خزانه داری کل به خزانه معین استانی واریز می شود.

۶ - اعتبارات جاری استانی پس از مبادله موافقتنامه بین دستگاه اجرایی استانی و سازمان برنامه و بودجه استان قابل مصرف خواهد بود.

۷ - سهم هریک از شهرستانها از اعتبارات عمرانی به تفکیک فصل، توسط کمیته برنامه ریزی استانها تعیین خواهد شد. دستگاه اجرایی محلی و سازمان برنامه و بودجه استان، نسبت به مبادله موافقتنامه طرحهایی که پروژه‌های آنها به تایید شورای برنامه ریزی شهرستان رسیده و دارای توجه لازم است، اقدام خواهد نمود (دستگاه اجرایی هر طرح به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه استان و تایید استاندار تعیین خواهد شد).

ب - دولت موظف است به تدریج تا پایان برنامه دوم عمرانی، کلیه طرحهایی که ماهیت استانی دارند را از فهرست طرحهای ملی حذف و در بودجه استانها منظور نماید.

ج - دولت موظف است ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون لایحه درآمدهای جدید هریک از استانها را تقدیم مجلس نماید.

د - مقررات و روش های مورد نیاز برای اجرای این تبصره در قوانین بودجه سالانه منظور

خواهد شد.

تبصره ۳ - وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه مکلفند ترتیبی اتخاذ نمایند که بودجه سالانه کلیه شرکتهای دولتی موضوع ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور، بانکها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکتهای دولتی و موسسات انتفاعی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر نام است، در طول برنامه، در لوایح بودجه سالانه دولت درج و به مجلس شورای اسلامی تقدیم شود.

تبصره ۴ - کلیه وزارتخانه‌ها و موسسات و شرکتهای دولتی مکلفند در ارائه پیشنهاد بودجه جاری سالیانه خود به مراجع ذیربط قبلاً نظر سازمان اموراداری و استخدامی کشور را از جهت رعایت الزامات اداری و استخدامی وفق قوانین و مقررات موجود و نیز موارد مندرج در قانون برنامه و پیوست آن کسب نمایند. سازمان امور اداری و استخدامی کشور مکلف است موارد عدم رعایت را در این زمینه به‌هنگام تهیه بودجه جاری قبلاً به سازمان برنامه و بودجه و سایر مراجع ذیربط اعلام کند و این سازمان و سایر مراجع ذیربط و نیز ذیحسابان و حسابرسان قانونی دستگاههای اجرایی مکلفند در کلیه مراحل بررسی و تصویب و اجراء بودجه جاری موارد اعلام شده توسط سازمان اموراداری و استخدامی کشور را در این زمینه رعایت نمایند. سازمان اموراداری و استخدامی کشور موظف است گزارش عملکرد این تبصره را هر شش ماه یکبار به کمیسیونهای امور اداری و استخدامی و برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

تبصره ۵ -

الف - مبادله موافقتنامه جهت اجرای طرحهای عمرانی، فقط برای یک بار در طول برنامه انجام می پذیرد.

ب - مبادله موافقتنامه اجرایی طرحهای عمرانی جدید صرفاً پس از طی مراحل ذیل مجاز می باشد:

- انجام مطالعات توجیه فنی و اقتصادی و اجتماعی.

- انجام مطالعه و طراحی اجرایی .

- انجام مطالعات مکان یابی طرح به منظور کاهش هزینه ها.

دستورالعمل اجرایی این تبصره با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیات وزیران می رسد و از ابتدای شروع برنامه دوم نافذ است.

طرحهای عمرانی صرفاً نظامی بخش دفاعی از مفاد این بند مستثنی می باشد.

تبصره ۶- دولت مکلف است در اجرای پروژه های عمرانی که به صورت امانی توسط دستگاههای اجرایی انجام می گردد هزینه استهلاک تجهیزات و ماشین آلات همچنین حقوق کارمندان و کارگرانی که از محل بودجه جاری دستگاه حقوق دریافت می نمایند را محاسبه و از هزینه اجرای پروژه کسر نماید، سازمان برنامه و بودجه موظف است در تنظیم و مبادله موافقتنامه های اجرای طرحهای عمرانی موارد فوق را ملحوظ نماید.

تبصره ۷- برای جلب همکاری و مشارکت بیشتر مردم در اجرای طرحهای عمرانی دولتی، هزینه کردن آن قسمت از اعتبارات اینگونه طرحها که از محل وجوه دریافتی بر طبق قانون از مردم تحت عنوان خودیاری حاصل میگردد، از شمول قانون محاسبات و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی است و تابع قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند، خواهد بود.

دستگاههای اجرایی مکلفند صورت ریزه هزینه های انجام شده از محل وجوه دریافتی از مردم تحت عنوان خودیاری در هر سال را حداکثر تا پایان تیرماه سال بعد به دیوان محاسبات کشور ارسال نمایند.

تبصره ۸ - ترکیب شورای پول و اعتبار به ترتیب ذیل اصلاح می گردد:

۱- وزیر امور اقتصادی و دارائی .

۲- رئیس سازمان برنامه و بودجه.

۳- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

۴ و ۵- دوتفر از وزراء به انتخاب هیات وزیران.

۶- دادستان کل کشور یا معاون او.

۷- یکی از خبرگان بانکی به انتخاب رئیس جمهور.

۸- رئیس اطاق بازرگانی و صنایع و معادن.

۹- رئیس اطاق تعاون.

دوتفر از نمایندگان مجلس به انتخاب مجلس شورای اسلامی بعنوان ناظر در جلسات شورا شرکت خواهند کرد.

آئین نامه اجرایی این تبصره شامل چگونگی دعوت برای تشکیل جلسات شورای پول و اعتبار و تعیین دستور جلسه و محل تشکیل آن و همچنین نصاب و نحوه انتخاب رئیس در جلسات شورای مذکور، بنابه پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

تبصره ۹-

- سقف تسهیلات بانکی قابل واگذاری توسط بانک مرکزی و کلیه بانکهای کشور، بخش های دولتی، خصوصی و تعاونی نسبت به مانده سال ۱۳۷۳ فقط تا حدی مجاز است که تغییر در خالص بدهی آنها به سیستم بانکی تا پایان برنامه دوم حداکثر معادل چهل و سه هزار میلیارد (۴۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال افزایش یابد. دولت مکلف است سهم هریک از بخشهای اقتصادی را در چارچوب سقف مذکور در لایحه بودجه سنواتی پیشنهاد و پس از تصویب از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شبکه بانکی کشور ابلاغ نماید.

پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) از مبلغ مذکور در سالهای برنامه منحصر بایستی به بخش خصوصی و تعاونی های مردمی و چهل و پنج درصد (۴۵٪) باقیمانده آن به دولت و دستگاههای وابسته به دولت از قبیل سازمان تعاون روستائی و سازمان تعاون شهر و روستا اختصاص یابد.

- استفاده کلیه وزارتخانه ها، موسسات و شرکتهای دولتی و شرکتهای وابسته به آنها و شهرداری ها و نهادهای عمومی و شرکتهای تابعه آنها و طرح ها و پروژه های ملی و خریدهای دولتی از سهم بخش خصوصی ممنوع می باشد.

الف - به منظور کمک به تامین عدالت اجتماعی، کاهش فقر و محرومیت، ایجاد اشتغال و حمایت از بنگاههای اقتصادی کوچک، دولت مکلف است در جهت اجرای اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی، ایجاد تعادل در سهم بخشهای دولتی، تعاونی و خصوصی در اقتصاد کشور، افزایش سهم فعالیت های اقتصادی بخش تعاونی و همچنین اجرای طرحهای اشتغالزا (خوداشتغالی)، از طریق پرداخت تسهیلات ارزان قیمت بانکی حمایت های لازم را به عمل آورد.

ب - به منظور هدایت منابع سیستم بانکی به فعالیتهای خاص، به دولت اجازه داده می شود بخشی از سود تسهیلات اعتباری اعطایی را بر اساس اولویتهای هر بخش، از محل منابع بودجه عمومی تامین و از طریق دستگاه مربوطه به سیستم بانکی پرداخت نماید.

ج - دولت مکلف است تمام منابع سپرده گذاری مردم تحت عنوان حساب قرض الحسنه را پس از کسر ذخائر قانونی در اختیار متقاضیان قرض الحسنه قرار دهد.

شورای پول و اعتبار مکلف است نسبت ذخائر قانونی برای سپرده های پس انداز قرض الحسنه را به میزانی تعیین نماید که مجموع نسبت های ذخائر قانونی و احتیاطی بانکها از محل این نوع سپرده ها از بیست و پنج درصد (۲۵٪) حجم این نوع سپرده ها تجاوز ننماید.

هزینه عملیاتی دریافت سپرده و اعطای تسهیلات قرض الحسنه و جایزه های پرداختی حداکثر تا چهار درصد (۴٪)، توسط دریافت کننده تسهیلات قرض الحسنه پرداخت می گردد.

شورای پول و اعتبار موظف است آئین نامه اجرایی اعطای تسهیلات قرض الحسنه را تنظیم و جهت تصویب به هیات وزیران ارائه نماید.

تبصره ۱۱ - به منظور توسعه روستاهای محروم و ایجاد تعادل های منطقه ای در روستاها، در طول برنامه اقداماتی به شرح زیر معمول می گردد:

الف - مبلغ سه هزار میلیارد (۳.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال برای امور زیر در روستاهای محروم هزینه می شود:

۱ - انجام طرحهای عمرانی در زمینه راه مناسب روستایی و برق رسانی، بهداشت و آبرسانی،

فضاهای آموزشی، پستی و مخابراتی و کمک به آماده سازی زمین برای طرحهای اشتغالزا در روستاهای محروم با اولویت اتمام طرحهای نیمه تمام برنامه اول.

۲- توسعه فعالیتهای تولیدی و اشتغالزا و خوداشتغالی در روستاهای محروم از طریق پرداخت مابهالتفاوت کارمزد و سود مورد انتظار بانک در امور آب، کشاورزی، صنعت، مسکن و امور اجتماعی و پیشبینی آنها در بودجه سنواتی.

۳- رعایت اولویت درانتخاب و اجرای طرحهای اموراجتماعی، زیربنایی و اشتغالزا برای روستاهای محروم.

۴- احداث فضاهای چندمنظوره فرهنگی، آموزشی، تربیتی، هنری و ورزشی در مراکز جمعیتی نقاط محروم کشور.

ب - دولت موظف است پس از تصویب این قانون، ضریب محرومیت کلیه روستاها را سالانه براساس برخورداری از طرحهای عمرانی موضوع بند (الف) این تبصره معین نموده و بر مبنای اولویتهای هر روستا اعتبار لازم را منظور نماید.

آیین نامه اجرایی این بند ظرف مدت سه ماه از تصویب این قانون به پیشنهاد وزارتخانههای کشور و جهاد سازندگی و سازمان برنامه و بودجه و دفتر امور مناطق محروم کشور- ریاست جمهور به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ج - دفتر امور مناطق محروم کشور- ریاست جمهور مسوول نظارت بر کلیه مراحل انجام پروژههای موضوع این تبصره می باشد و موظف است گزارش پیشرفت آنها را هر چهار ماه یکبار به کمیسیونهای ذیربط مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

تبصره ۱۲- از محل اعتبارات فصل تامین اجتماعی، معادل چهار هزار و هشتصد میلیارد (۴.۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال برای پرداخت مستقیم کمک معاش ماهانه به اقشار کم درآمد شامل خانوادهها، زنان و کودکان بی سرپرست، خانوادههایی که سرپرست آنها از کارافتاده و سربازان متاهلی که امکان تامین معاش خود را ندارند و همچنین خانوادههای نیازمند زندانیان تخصیص می یابد. این منابع در اختیار دستگاههای ذیربط قرار می گیرد. بیست و پنج درصد (۲۵٪) این اعتبارات صرف خوداشتغالی افراد مشمول این تبصره خواهد شد.

ضوابط پرداخت و تعیین افراد واجد شرایط دریافت این کمکها و سایر مقررات مربوطه براساس آیین نامه ای خواهد بود که به تصویب هیات وزیران می رسد.

تبصره ۱۳- به منظور حل مشکلات ایثارگران، دولت مکلف است اقدامات ذیل را در برنامه دوم معمول دارد:

الف - پرداخت مستمری به والدین شاهد تا میزان یکصد هزار (۱۰۰.۰۰۰) ریال افزایش می یابد.

ب- کمک به تامین مسکن خانواده شاهد (همسر و فرزندان فاقد مسکن).

ج - کمک به اشتغال فرزندان شاهد از طریق جذب در دستگاههای دولتی یا اعطاء تسهیلات اعتباری ویژه.

د- تامین نیازهای درمانی خاص جانبازان و صد درصد (۱۰۰٪) حق سرانه موضوع قانون بیمه خدمات درمانی جانبازانی را که مشمول بیمه خدمات درمانی کارمندان و نیروهای نظامی و انتظامی و تامین اجتماعی نیستند.

ه- کمک به حل مشکل اشتغال و مسکن جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) به بالا که توان کار دارند، از طریق اعطاء تسهیلات اعتباری ارزان قیمت و تامین هزینه های آماده سازی زمین های واگذاری به آنها.

و- حمایت و پی گیری مشکلات آزادگان بر طبق قانون و انجام تکالیف معوقه نسبت به آنان در طول برنامه در قبال باقیمانده آزادگان.

تبصره ۱۴-

الف - برای جبران خسارات وارده به مناطق جنگ زده در جریان جنگ تحمیلی و بازسازی آنها، دولت موظف است علاوه بر اعتبارات معمول ملی و استانی، اعتبارات مورد نیاز جهت جبران خسارات مردمی شهری و روستایی اعم از خسارات واحدهای مسکونی و خدماتی، کشاورزی و دامی و صنعتی و اجرای طرحهای امور اجتماعی، زیربنائی و تولیدی بویژه آب و خاک رابادراولویت قراردادادن ایثارگران بطوری اختصاص دهد که طی سه سال اول برنامه مسوولیت ویژه

ستاد بازسازی مناطق یادشده خاتمه پذیرد.

ب - دولت موظف است تمهیدات لازم جهت تسریع در صدور اسناد مالکیت در این مناطق را فراهم نماید.

تبصره ۱۵ -

الف - دولت موظف است به منظور پیشگیری، امداد رسانی، بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده از حوادث غیر مترقبه، در طول برنامه دوم، اعتبارات لازم را در اختیار ستاد حوادث غیر مترقبه کشور قرار دهد این اعتبارات به پیشنهاد وزارت کشور و تایید سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیات وزیران بین استانهای آسیب دیده توزیع می گردد تا توسط ستادهای حوادث استانی به پروژه های ذیربط اختصاص داده شود. بیست درصد (۲۰٪) از اعتبارات فوق جهت مطالعات آسیب پذیری به منظور کاهش اثرات بلایای طبیعی و اجرای پروژه های پیشگیری از حوادث غیر مترقبه از قبیل سیل، زلزله، خشکسالی، آتش سوزی، طوفان و یا پیشروی آب دریا هزینه خواهد شد.

ب - وزارت کشور می تواند از محل منابع قرض الحسنه سیستم بانکی وام و در صورت عدم تکافو، از محل سایر منابع بانکی تسهیلات مورد نیاز به مالکان واحدهای مسکونی، تجاری، صنعتی، معدنی و کشاورزی خسارت دیده در مناطق فوق الذکر اعطاء نماید. مابه التفاوت سود تسهیلات اعطائی و کارمزد در لوایح بودجه سالیانه منظور خواهد شد. دولت موظف است بازپرداخت تسهیلات اعطائی توسط سیستم بانکی را که در این بند پیش بینی شده است، تضمین نماید.

تبصره ۱۶ -

الف - سیاست پرداخت سوبسید به کالاهای اساسی و دارو و شیر خشک در برنامه دوم ادامه خواهد یافت. دولت موظف است طی این برنامه، سوبسید دارو، شیر خشک و کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند و شکر و پنیر را بر مبنای اعتبار ارزی مصوب در سال ۱۳۷۲ پرداخت نماید.

ب - به منظور صرفه جویی در مصرف فرآورده های نفتی و تامین عدالت اجتماعی ، طی این برنامه، قیمت فرآورده های نفتی افزایش یافته و آثار ناشی از آن به نحو مقتضی جبران می گردد.

ج - اعمال نرخ تصاعدی بر تعرفه های مصرف آب، برق و گاز بنحوی خواهد بود که ضمن افزایش قیمت میانگین، نرخ مربوط به مشترکین کم مصرف ثابت بماند.

تبصره ۱۷ - دولت موظف است سوبسید پرداختی به کالاهای اساسی را با حفظ کویتن و مقدار ارز سال ۱۳۷۲ در طول برنامه بصورت ارزی و ریالی در بودجه سالانه منظور نماید.

تبصره ۱۸ -

دولت موظف است در طول این برنامه مابه التفاوت هزینه درمان بیمه شوندگان را پس از کسر سرانه سهم بیمه شده و فرانشیز پرداختی توسط آنها، به عنوان سرانه دولت، مطابق مقررات قانون بیمه همگانی در طول برنامه، همه ساله در اختیار سازمانهای ذریبط قرار دهد.

تبصره ۱۹ -

الف -

۱ - قیمت فروش هر لیتر از چهار فرآورده اصلی نفتی شامل بنزین، نفت سفید، نفت گاز و نفت کوره، در سال ۱۳۷۴ به ترتیب معادل صد (۱۰۰)، بیست (۲۰)، بیست (۲۰) و ده (۱۰) ریال تعیین می شود. به دولت اجازه داده می شود به منظور اعمال سیاست صرفه جویی در مصرف انرژی، از سال ۱۳۷۵ قیمت فرآورده های نفتی را متناسباً به طریقی افزایش دهد که مجموع عوارض دریافتی تا پایان برنامه، حداکثر به یازده هزار میلیارد (۱۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال بالغ گردد و همچنین نحوه جبران آنها نیز در لوایح بودجه سنواتی منظور نماید.

۲ - دولت موظف است در طول برنامه دوم، سیاستهای خود را به نحوی تنظیم نماید که رشد مصرف فرآورده ها در هر سال از سه درصد (۳٪) تجاوز ننماید.

ب - متوسط قیمت فروش هر متر مکعب گاز طبیعی طی سالیهای برنامه دوم، بر مبنای سال ۱۳۷۳ بطور متوسط سالانه بیست درصد (۲۰٪) نسبت به سال ماقبل افزایش می یابد.

ج - به وزارت نیرو اجازه داده می شود:

۱- متوسط قیمت فروش هر کیلووات ساعت برق طی سالهای ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸ را سالانه نسبت به سال ماقبل بطور متوسط بیست درصد (۲۰٪) افزایش دهد.

حق انشعاب و قیمت فروش هر کیلووات ساعت برق مصرفی در امور کشاورزی (اعم از زراعی - باغی - دامی - شیلاتی و منابع طبیعی) در طول برنامه دوم برابر قیمت‌های سال ۱۳۷۲ می باشد.

۲- در مورد فروش آب شرب (خانگی) تعرفه تصاعدی بشرح زیر اعمال نماید:

- مصارف ماهانه تا ۵ متر مکعب، رایگان.

- مصارف ماهانه تا ۲۲/۵ متر مکعب، برمبنای سال ۱۳۷۳.

- مصارف ماهانه تا ۴۵ متر مکعب، بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش نسبت به قیمت سال

قبل برمبنای سال ۱۳۷۳.

- مصارف ماهانه بیش از ۴۵ متر مکعب، سالانه سی درصد (۳۰٪) افزایش نسبت به قیمت

سال قبل برمبنای سال ۱۳۷۳.

۳- تعرفه آب مصرفی غیرشهری بخش صنعت را سالانه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪)

نسبت به سال ماقبل بامبنای سال ۱۳۷۳ (مترمکعبی ۲ ریال) افزایش دهد.

۴- برای ساعات و زمانهای غیرپیک، نرخهای ترجیحی مناسب پیش بینی نماید.

د - طی سالهای برنامه، قیمت ارائه خدمات پستی و مخابراتی به تدریج به نحوی تعیین میگردد

که امکان سرمایه گذاریهای پیش بینی شده به منظور پاسخگوئی به نیازهای خدمات ارتباطی کشور،

از محل منابع داخلی شرکتهای پست و مخابرات فراهم آید. تعیین قیمت‌ها و میزان

سرمایه گذاریهای شرکتهای مذکور با تصویب شورای اقتصاد انجام خواهد شد. در تعیین قیمت

ارائه این خدمات، نشریات (روزنامه، کتاب و مجله) از تعرفه ترجیحی برخوردار خواهند شد.

۵- مبالغ وصولی از طریق افزایش تعرفه مذکور در بندهای فوق، جنبه عوارض داشته و باید

عیناً به خزانه واریز شود.

به دولت اجازه داده می شود مبالغ وصولی در هر مورد را، برای اجرای طرحهای عمرانی،

بر اساس بودجه‌های مصوب سالانه و مبادله موافقتنامه شرح عملیات، در اختیار دستگاههای

اجرائی ذیربط قرار دهد.

و- دولت موظف است به منظور اعمال صرفه جوئی و منطقی کردن مصرف انرژی و حفاظت

از محیط زیست، اقدامات زیر را به انجام برساند:

۱- تعیین مشخصات فنی و معیارها در مورد سیستمها و تجهیزات انرژی بر، به ترتیبی که کلیه تولیدکنندگان و واردکنندگان چنین تجهیزاتی، ملزم به رعایت این مشخصات و معیارها باشند. کمیته ای متشکل از نمایندگان وزارت نیرو، وزارت نفت و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی و وزارتخانه صنعتی ذریبط، مسوولیت تهیه این مشخصات فنی و پیشنهاد آیین نامه های اجرایی آن به دولت را، به عهده خواهند داشت.

۲- تعیین و اعمال تعرفه های سود بازرگانی (برای واردات) و عوارض (برای تولیدات داخلی) به نحوی که در صورت عدم رعایت مشخصات فنی و معیارهای تعیین شده از طرف دولت، تولیدکنندگان و واردکنندگان این تجهیزات مشمول پرداخت اینگونه عوارض و تعرفه ها گردند.

۳- تنظیم ساعات کار اصناف توسط وزارت بازرگانی به منظور کاهش مصرف انرژی آنها در ساعات اوج مصرف برق و انرژی و برقراری انضباط اجتماعی.

۴- تنظیم برنامه فصلی کار کارخانجات و صنایع توسط وزارتخانه های مربوطه به نحوی که مصرف برق و انرژی در ماههای دارای حداکثر مصرف، کاهش یابد.

۵- تدوین و اجرای ضوابط لازم به منظور اعطای تسهیلات مالی بانرخیهای ترجیحی به صنایع و موسسات، برای اجرای عملیات مربوط به اصلاح ساختار مصرف انرژی.

۶- تخصیص ۰/۲ درصد درآمد حاصل از فروش حاملهای انرژی در طول برنامه جهت انجام تحقیقات لازم در زمینه صرفه جوئی و مدیریت بر مصرف انرژی توسط وزارتخانه های مربوطه.

۷- تهیه و تنظیم مقررات و ضوابط مربوط به رعایت استانداردهای مصرف انرژی در ساختمانها به منظور پرهیز از اتلاف انرژی و تنظیم و اجرای روشهای تشویقی در این مورد توسط کمیته ای متشکل از نمایندگان وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور، نفت و نیرو.

۸- اختصاص بخشی از مطالب کتب درسی مدارس و دانشگاهها به موضوع اهمیت آب و انواع انرژی و ضرورت مدیریت بر مصرف آن و آموزش عمومی جامعه از طریق صدا و سیما و مطبوعات در این زمینه به منظور اشاعه فرهنگ صرفه جوئی و پرهیز از اتلاف و اسراف منابع.

۹- تهیه ضوابط مربوط به تشکیل واحد مدیریت انرژی در صنایع و موسساتی که توان مصرفی

آنها بیش از ۵ مگاوات برق و یا مصرف سالانه انرژی آنها بیش از معادل ۵۰۰۰ مترمکعب نفت باشد و آموزش کارشناسان این واحدها توسط وزارتین نفت و نیرو.

ز - تعرفه‌های آب و برق مصرفی مراکز آموزشی و پرورشی اعم از دولتی و غیردولتی و بخش فرهنگ از جمله صدا و سیما، کتابخانه‌ها و موزه‌ها بر مبنای سال ۱۳۷۳ بوده و در طول برنامه دوم افزایش نخواهد یافت.

ح - وزارتخانه‌های نیرو، پست و تلگراف و تلفن و نفت موظفند از ابتدای سال ۱۳۷۴ فیش‌های برق و آب و تلفن و گاز مشترکین خود را به نحوی طراحی نمایند که مشترکین به سهولت بتوانند برای میزان مصرف خود مبالغ قابل پرداخت در فیشها را محاسبه نمایند.

ط - به منظور اجرای سیاستهای صرفه‌جویی و هدایت مصرف‌کنندگان آب کشاورزی به سوی بهره‌برداری مطلوب، معقول و کارا از منابع آب کشور، وزارت نیرو موظف است با اتخاذ تدابیر اجرایی و اقتصادی لازم، نسبت به تحویل آب در شبکه‌های آبیاری و چاههای عمیق و نیمه عمیق بر اساس الگوی مصرف بهینه آب کشاورزی برای اینگونه مصرف‌کنندگان، به صورت حجمی اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره متضمن تعیین میزان مصرف معقول آب برای هر محصول در هر یک از مناطق کشور، توسط وزارتخانه‌های نیرو و کشاورزی و جهادسازندگی و سازمان برنامه و بودجه تهیه شده و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ی - دولت موظف است در طول سالهای برنامه دوم، در تنظیم بودجه‌های سالانه کشور به گونه‌ای عمل نماید که رشد اعتبارات بخش آب کمتر از رشد متوسط اعتبارات کل عمرانی سایر بخشها نباشد.

ک - به منظور تسریع و تسهیل در اجرای طرحهای زیربنائی تولید و انتقال نیرو اجازه داده می‌شود تمام سود ویژه مربوط به عملکرد در بودجه‌های سنواتی شرکتهای برق منطقه‌ای و توانیر و سازمان برق ایران و سازمان آب و برق خوزستان با تصویب مجمع عمومی شرکتهای یادشده جهت انجام هزینه‌های سرمایه‌ای طرحهای شرکتهای مذکور اختصاص یابد.

ل - تعرفه‌های مذکور در بندهای فوق‌الذکر تنها جوهی است که از مصرف‌کنندگان و مشترکین کالاها یا خدمات ارائه شده اخذ می‌گردد.

اخذ هرگونه وجه دیگری به صورت ثابت یا متغیر تحت هر عنوان ممنوع است. از مشترکین آب و فاضلاب، برق و گاز و تلفن، هنگام پذیرش اشتراک، وجوهی برای یکبار تحت عنوان حق انشعاب و هزینه نصب اخذ می‌گردد. میزان حق انشعاب و هزینه نصب براساس نرخهای قانونی شهریور ماه سال ۱۳۷۳ می‌باشد و اجازه داده می‌شود جز در مورد حق امتیاز و هزینه نصب تلفن که افزایش نخواهد یافت، حداکثر ده درصد (۱۰٪) در هر سال طی برنامه دوم در صورت تصویب شورای اقتصاد افزایش یابد.

اخذ هرگونه وجهی به غیر از وجوه مذکور جهت برقراری اشتراک و ارائه خدمات برای مشترک شدن، تحت هر عنوانی ممنوع می‌باشد.

وزارتخانه‌های نیرو، نفت، پست و تلگراف و تلفن موظفند انشعاب آب، برق، تلفن (یک خط) و گاز واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش را در طول برنامه دوم بدون دریافت هزینه انشعاب و حق امتیاز برقرار نمایند.

م - به منظور تشویق مردم برای وصل انشعابات فاضلاب اماکن مسکونی، در طول برنامه پنجساله دوم، سالیانه مبلغی بعنوان تسهیلات بانکی با حداقل کارمزد، از طریق بانکها تخصیص می‌یابد تا بامعرفی شرکتهای آب و فاضلاب استانها به متقاضیان پرداخت گردد.

شرکتهای آب و فاضلاب اصل وام را تضمین می‌نمایند و هر ساله مابه‌التفاوت کارمزد بانکی در قانون بودجه پیش‌بینی می‌گردد.

ن - دولت موظف است حداکثر تا پایان برنامه دوم توسعه از محل درآمدهای موضوع این تبصره و سایر اعتبارات عمرانی دستگاههای ذیربط بارعایت اولویت، روستاهای استانهای گرمسیری را برق‌رسانی و شهرهای سردسیر و روستاهای تا شعاع پنج کیلومتری خط انتقال را گازرسانی نماید.

تبصره ۲۰ - به منظور جبران ضرر و زیان شهرهای واقع در مناطقی که قیمت تمام شده آب شرب آنها از دو برابر قیمت متوسط کشور بیشتر باشد اجازه داده می‌شود با تشخیص وزارت نیرو، سالیانه حداکثر ده درصد (۱۰٪) درآمد آب بنهای شهرهای بیش از سیصد هزار نفر جمعیت که در گذشته سرمایه گذاری طرحهای آب شرب توسط دولت در آنها انجام شده است را وصول و به

حساب جداگانه‌ای نزد وزارت نیرو واریز نماید تا به مصرف جبران ضرر و زیان شهرهای مذکور
برسد.

گزارش عملکرد این تبصره سالیانه به کمیسیونهای ذریبط مجلس شورای اسلامی ارائه گردد.

تبصره ۲۱ - به منظور ایجاد شرایط لازم جهت :

۱ - شفاف کردن سوبسیدهای حقوق گمرکی و سود بازرگانی

۲ - ساماندهی قیمت گذاری برای بوجود آوردن امکان نظارت و کنترل

۳ - ارتقاء توان رقابتی تولیدات داخلی در مقابل واردات ، موارد زیر اعمال خواهد شد :

الف - کلیه تخفیفها ، ترجیحات ، معافیتهای حقوق گمرکی و سود بازرگانی وزارتخانه‌ها ،

سازمانها ، موسسات دولتی ، نهادهای انقلابی و شرکتهایی که شمول قانون به آنها مستلزم ذکر نام

است ، از جمله : سازمان صدا و سیما ، جمهوری اسلامی ایران ، شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای

تابعه و وابسته به آن ، شرکت ملی گاز ایران ، شرکت ملی پتروشیمی ایران و شرکتهای تابعه ، سازمان

گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان صنایع ملی ایران و شرکتهای تابعه و وابسته به

آنها ، شرکتهای آب و فاضلاب و مراکز تهیه و توزیع کالا جز در مورد معافیتهای برقرار شده بر اساس

کنوانسیونهای بین‌المللی و ترجیحات و معافیتهای مقرر در موافقت‌نامه‌های دوجانبه و چندجانبه

بین‌المللی تجاری لغو میگردد.

دولت مجاز است اعتبارات لازم برای تامین تمام و یا قسمتی از هزینه‌های ناشی از لغو

معافیتهای حقوق گمرکی و سود بازرگانی وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی و شرکتهای دولتی

موضوع این تبصره را در ارتباط با آن قسمت از وارداتی که از محل بودجه عمومی دولت انجام می‌شود

به صورت جمعی - خرجی در لوایح بودجه سالانه منظور نماید.

ب - نرخهای تعرفه‌ای حقوق گمرکی توسط مجلس شورای اسلامی و سود بازرگانی توسط

دولت و در جهت حمایت از تولیدات داخلی به منظور رسیدن به خودکفایی ، رشد اقتصادی و ایجاد

زمینه برای توسعه صادرات در هر زمینه تنظیم خواهد شد .

ادامه این حمایت‌ها مشروط به این خواهد بود که قسمتی از سود حاصل در هر رشته تولیدی ،

بر اساس برنامه‌های دستگاههای مربوط در جهت تحقق برنامه‌های سرمایه‌گذاری جدید ، انتقال و

بهبود تکنولوژی و مدرن کردن فرایندهای تولیدی همان واحدها مزین شده شود.

به منظور حمایت منطقی از تولیدات داخلی کشاورزی و دامی نرخهای تعرفه و سود بازرگانی به نحوی تعیین می شود که قیمت تمام شده محصولات وارداتی از قیمت تضمینی محصولات مشابه داخلی کمتر نباشد و در مورد محصولات کشاورزی که دولت برای آنها قیمت تضمینی اعلام ننماید نیز به نحوی عمل می شود که تولیدکنندگان داخلی محصولات، از واردات آسیب نبینند.

ج - قانون چگونگی محاسبه و وصول حقوق گمرکی، سود بازرگانی و مالیات انواع خودرو و ماشین آلات راهسازی وارداتی و ساخت داخل و قطعات آنها مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی به قوت خود باقی است.

آئین نامه های اجرایی این تبصره توسط وزارتخانه های بازرگانی و امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲۲ -

الف - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجاز است طی دوره برنامه دوم، از محل دریافت های ارزی حداکثر تا مبلغ هفتاد و دو میلیارد و ششصد و پنجاه و هشت میلیون (۷۲.۶۵۸.۰۰۰.۰۰۰) دلار در چارچوب ارقام مندرج در جدول شماره ۵ پیوست این قانون پرداخت یا ایجاد تعهد نماید.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است ذخیره ارزی سالانه را مطابق ارقام جدول مزبور منظور نماید.

ب - ایجاد بدهی ها و تعهدات خارجی جدید از جمله ضمانت های بای بک و قاینانس و مانند آن صرفاً در چارچوب اجرای این تبصره مجاز می باشد و زمان بندی بازپرداخت آنها باید به گونه ای تنظیم گردد که پرداخت های ناشی از این بدهی ها در هر سال، پس از سال پایانی برنامه، از سی درصد (۳۰٪) درآمدهای ارزی دولت در سال آخر برنامه دوم تجاوز ننماید.

ج - دولت موظف است در چارچوب خط مشی های این قانون، برنامه زمان بندی بازپرداخت تعهدات را به گونه ای تنظیم نماید که منجر به کاهش حداقل پنج درصد (۵٪) آنها در هر سال گردد و در هر صورت ارزش حال کل بدهی ها و تعهدات کشور اعم از کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت

در سال آخر برنامه نباید از بیست و پنج میلیارد (۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تجاوز نماید.

د - کلیه وزارتخانه‌ها، موسسات و شرکتهای دولتی و کلیه سازمانها و شرکتهای تابعه و وابسته به آنها و موسسات و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مانند شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران، شرکت مخابرات ایران، شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران، همچنین موسسات و نهادهای عمومی موضوع تبصره ذیل ماده ۵ قانون محاسبات عمومی (شامل بنیاد ۱۵ خرداد، بنیاد مسکن، کمیته امداد امام، هلال احمر، سازمان تامین اجتماعی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و موسسات و شرکتهای تابعه آنها) مشمول این تبصره می‌باشند.

ه - در چارچوب خط مشی‌ها و ضوابط این قانون، سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند بامشارکت طرف ایرانی اقدام به سرمایه‌گذاری در بخشهای اقتصادی نمایند. دولت موظف است لوایح مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی و ضوابط آن را ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون تنظیم و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

و - به دولت اجازه داده می‌شود جهت اجرای طرحهای زیربنایی و توسعه‌ای، همچنین افزایش ظرفیت تولیدی صادراتی کشور در محدوده طرحهای مصوب و ضوابط مندرج در این قانون، نسبت به اخذ یا تضمین تسهیلات مالی بلاعوض یا اعتباری از موسسات مالی خارجی و بین‌المللی اقدام و همچنین معاملات بیع متقابل فیما بین طرفهای ذیربط را از طریق سیستم بانکی کشور تسهیل نماید.

شرکتهای دولتی یا خصوصی عاملیت معاملات بیع متقابل را عهده‌دار می‌باشند. در چارچوب قراردادهای بیع متقابل می‌بایستی ارزش مواد اولیه، کالاهای واسطه‌ای، ماشین‌آلات و خدمات موردنیاز وارده از طریق صادرات کالاهای ساخته شده مذکور در هر قرارداد تسویه گردد.

شرکتهای بیمه و بانکهای عامل موظف‌اند عنداللزوم جهت تحقق اینگونه معاملات، در مقابل اخذ وثائق کافی (شامل دارائیهای شرکت، کالاهای وارده، کالاهای ساخته‌شده، سهام شرکتهای مذکور و سایر دارائیهایی که توسط شرکت ارائه می‌گردد) نسبت به صدور ضمانتنامه‌های لازم به نفع طرف خارجی در مقابل اخذ تضمین کافی از طرف خارجی جهت صدور کالاهای ساخته‌شده، اقدام نمایند.

در صورت عدم پرداخت معادل ریالی اقساط سررسید شده تعهدات ارزی ایجاد شده توسط شرکتهای دولتی و وابسته به دولت، شهرداریها و سایر دستگاههای دولتی که سیستم بانکی کشور تعهدات ارزی آنها را تضمین نموده است، به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می شود معادل مبلغ ریالی اقساط سررسید شده را مستقیماً از حسابهای بانکی آنها برداشت نماید.

ز - وزیر امور اقتصادی و دارایی موظف است گزارش عملکرد این تبصره و وضعیت درآمد ها و هزینه ها و تعهدات ارزی کشور را هر چهار ماه یک بار به کمیسیونهای ذیربط در مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ح - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است پرداختهای ارزی به دستگاههای مشمول این تبصره که از بودجه عمومی دولت استفاده می نمایند را منحصر در مقابل دریافت اسناد و مدارک مثبت حاکی از خرید خدمت یا کالا پرداخت یا تعهد نماید در مواردی که ماهیت هزینه اجازه ارائه اسناد قبل از ایجاد تعهد و یا پرداخت را نمی دهد، دستگاه ذیربط مکلف است حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ پرداخت و یا تعهد، اسناد و مدارک مورد نیاز را به بانک تسلیم نماید.

ط - کلیه دستگاههای مشمول این تبصره مکلفند هرگونه معامله و قرارداد خارجی خود را که دارای ارزش بیش از یک میلیون (۱.۰۰۰.۰۰۰) دلار باشد، صرفاً از طریق مناقصه محدود و یا بین المللی (بادرج آگهی مناقصه در روزنامه های کثیرالانتشار داخلی و خارجی) منعقد نمایند.

موارد استثناء باید به تصویب شورای اقتصاد برسد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران فقط مجاز به ایجاد تعهد یا پرداخت معاملات و قراردادهایی است که مدارک لازم بر رعایت مفاد این بند از سوی دستگاههای اجرایی ارائه شود.

ی - دولت موظف است به منظور گسترش تولیدات داخلی و بی نیاز شدن از خارج در مصارف عمده، با اعمال حمایت های لازم جهت افزایش سالانه تولیدات، در خریدهای داخلی به طریقی عمل نماید که سرجمع ارز تخصیصی برای تامین کالاهای اساسی، دارو و سایر موارد ضروری در سال آخر برنامه نسبت به سال اول کاهش یابد.

ک - دولت موظف است اعتبار ارزی و ریالی خرید گندم را به نحوی تامین نماید که امکان ذخیره سازی برای مدت حداقل سه ماه در طول هر سال فراهم گردد.

ل - کلیه وزارتخانه‌ها، موسسات، شرکتها و نهادهای موضوع بند "د" این تبصره و همچنین کلیه واردکنندگان، مشاورین و پیمانکارانی که از منابع بودجه عمومی دولت استفاده می‌نمایند، موظفند خرید کالاها و خدمات موردنیاز را با اعلام شرایط و به صورت مناقصه در داخل کشور و در حدامکان با پرداخت ریال انجام دهند.

خرید کالا و خدمات از خارج توسط دستگاههای مزبور مادامی که امکان تامین از داخل (تولیدی یا وارداتی) وجود داشته باشد ممنوع است. موارد استثناء بایستی به تصویب هیات وزیران برسد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است معادل ارز موردنیاز برای خریدهایی که بر حسب ضرورت از خارج انجام می‌شود، را به نرخ شناور محاسبه نماید و در اختیار دستگاه ذیربط قرار دهد.

م - به دستگاههای اجرایی ذیربط اجازه داده می‌شود در چهارچوب اعتبارات این قانون و بارعایت بند ج و دیگر ضوابط این تبصره، تا سقف شش میلیارد و پانصد میلیون (۶.۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰) دلار با استفاده از روشهای بیع متقابل، طرحهای اجرایی مندرج در جدول شماره ۱۳ و تا سقف سه میلیارد و پانصد میلیون (۳.۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰) دلار از طریق تعهدات فاینانس، طرحهای اجرایی مندرج در جدول شماره ۱۴ را بارعایت شرایط ذیل اجرا نماید.

۱ - دولت موظف است در اجرای طرحهای عمرانی از جمله طرحهای موضوع این تبصره توسط وزارتخانه‌های نفت، راه و ترابری، معادن و فلزات، صنایع، جهاد سازندگی، نیرو و غیره، به هنگام عقد قرارداد با شرکتها و پیمانکاران خارجی به نحوی اقدام نماید که شرکتها و خارجی ملزم به انتقال دانش فنی و آموزش نیروی انسانی باشند و در رابطه با خرید ماشین‌آلات و تجهیزات، حداکثر استفاده از توان داخلی کشور در زمینه‌های طراحی و مهندسی و اجرا و ساخت و نصب تجهیزات و ماشین‌آلات از طریق مشارکت با شرکتها ایرانی و یا واگذاری کار به آنها را مورد توجه قرار دهند. شورای اقتصاد موظف است ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون، سهمیه ساخت تجهیزات و تولید کالا و اجرای طرحها توسط شرکتها و پیمانکاران داخلی را مشخص و به سازمان برنامه و بودجه جهت درج در موافقتنامه طرحها و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران جهت رعایت موضوع در گشایش اعتبار ابلاغ نماید.

۲- زمان بازپرداخت باید با توجه به شرایط مندرج در بندهای "ب" و "ج" این تبصره باشد. بازپرداخت هزینه‌های سرمایه‌گذاری طرح‌های تولیدی وزارتخانه‌های نفت و معادن و فلزات و صنایع از محل درآمد حاصل از صادرات کالاهای تولیدی آنها صورت خواهد گرفت.

۳- در قراردادهای مربوط به بیع متقابل، صدور کالاهای تولیدی مطابق قرارداد توسط شرکتهای خارجی ذریع تضمین و تعهد شده باشد.

۴- طرح‌های تولیدی در جهت تامین مواد واسطه‌ای برای کالاهای استراتژیک و سرمایه‌ای مورد نیاز کشور و یا در جهت تامین نیاز مواد واسطه‌ای برای تولید کالاهای دارای مزیت نسبی باشد.

۵- کلیه دستگاه‌های اجرایی منجمله شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی صنایع پتروشیمی موظفند قبل از عقد قرارداد در مورد طرح‌هایی که از تسهیلات مالی خارجی استفاده می‌نمایند و طرح‌های موضوع این تبصره با ارائه توجیحات فنی و اقتصادی موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی را جلب و با سازمان برنامه و بودجه موافقتنامه مبادله نمایند.

۶- ادامه اجرای طرح‌های توسعه‌نیشکر و صنایع جنبی آن (موضوع بنده تبصره ۲۹ قانون برنامه اول و اصلاحیه‌های بعدی آن) مشروط به مشارکت مردم در امور کشاورزی و کارخانجات نیشکر و زمین مورد نیاز تا حد امکان، مجاز می‌باشد.

۷- وزارتخانه‌های جهادسازندگی، کشاورزی و صنایع در مورد صنایع تبدیلی و تکمیلی، کشاورزی و دامی بصورتی که نود درصد (۹۰٪) آنها به عهده بخشهای خصوصی و تعاونی باشد، می‌توانند از تسهیلات و اعتبارات بند "ن" این تبصره استفاده نمایند.

ن - وزارت نفت و کلیه شرکتها، سازمان‌های تابعه آن و همچنین کلیه شرکتها و موسسات موضوع مواد ۴ و ۵ قانون محاسبات عمومی و همچنین کلیه واردکنندگان و صادرکنندگانی که از منابع بودجه عمومی استفاده می‌نمایند و دستگاه‌های اجرایی مشمول این تبصره مکلفند کلیه عملیات و معاملات ارزی ناشی از صادرات و واردات کالاها و خدمات از جمله دریافتها و پرداختهای خود را منحصر از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا بانکهای مجاز باتشخیص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام دهند.

موارد استثناء با تایید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام خواهد شد.

س - بازپرداخت تعهدات، ایجاد تعهدات جدید در سقف بودج این تبصره و یا تمدید تعهدات گذشته در چهارچوب قوانین بودجه سالانه انجام خواهند شد.

تنظیم جریان ریالی بازپرداخت تعهدات خارجی تنها از طریق قانون بودجه سالیانه انجام خواهد گرفت و استفاده از روشهای دیگر از جمله ایجاد حساب ذخیره تعهدات برای این امر ممنوع است.

تبصره ۲۳ - کمیسیونی متشکل از وزراء امور اقتصادی و دارایی و اطلاعات و رئیس سازمان برنامه و بودجه و یامعاون آنان و دونفر از اعضاء کمیسیونهای برنامه و بودجه و شوراها و امور داخلی کشور تشکیل و ضمن نظارت، نظر خود را نسبت به قراردادهای و پیمانهای خارجی به ریاست جمهوری یا وزیر مربوطه اعلام می دارد.

تبصره ۲۴ - به دولت اجازه داده می شود به منظور تنظیم و توسعه روابط تجاری با کشورهای مورد نظر و فراهم آوردن زمینه رشد صادرات کالاهای تولیدی کشور به کشورهای مذکور، سود بازرگانی کالاهای وارداتی از آن کشورها را در مقابل کسب امتیاز در رابطه با کالاهای صادراتی کشور به میزان متناسب تقلیل دهد. همچنین به دولت اجازه داده می شود در رابطه با کشورهای که تزییقاتی برای صادرات جمهوری اسلامی ایران ایجاد کنند، نسبت به برقراری سود بازرگانی اضافی اقدام نماید.

در مواردی که فروشندگان خارجی کالایی را با قیمتی غیر واقعی که بطور فاحشی کمتر از قیمت واقعی آن است (دامپینگ) عرضه می کنند، دولت موظف است پس از دریافت اعتراضات تولیدکنندگان داخلی، برای این قبیل کالاها از کشورهای مورد نظر قیمت پایه تعیین و به گمرک ابلاغ نماید. گمرک موظف است مبالغ دریافتی خود را بر اساس قیمت پایه محاسبه و آنرا به اضافه تفاوت قیمت مندرج در اسناد خرید و قیمت پایه از واردکنندگان وصول نماید.

تبصره ۲۵ -

الف -

۱ - به منظور تنظیم خط مشی های صادرات کشور و تعیین کمکها و تسهیلات قابل ارائه به بخش

صادرات و رفع مشکلات و موانع آن و اجرای سیاستهای مصوب برنامه دوم شورای عالی توسعه صادرات غیرتحتی به ریاست رئیس جمهور یا معاون اول وی و عضویت وزرای بازرگانی، صنعتی، اموراتصادی و دارائی، کشاورزی، جهاد سازندگی و روسای کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مرکز توسعه صادرات ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران و رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران تشکیل می شود. دبیرخانه شورای مزبور در وزارت بازرگانی مستقر بوده و پیشنهادهای این شورا پس از تصویب هیات وزیران در حدود قوانین مربوط در ارتباط با ایجاد تسهیلات صادراتی برای کلیه وزارتخانهها، موسسات و شرکتهای دولتی و موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و همچنین اشخاص خصوصی اعم از حقوقی و حقیقی لازم الاجراء خواهد بود. کمیته توسعه صادرات استان به ریاست استاندار و عضویت مدیران کل بازرگانی، گمرک، سازمان برنامه و بودجه و ادارات کل ذیربط حسب مورد و مدیرعامل بانک استان تشکیل می گردد. دبیرخانه شورای عالی صادرات در مرکز توسعه صادرات ایران و دبیرخانه کمیته استان در اداره کل بازرگانی استان خواهد بود.

آیین نامه اجرایی این بند توسط وزارت بازرگانی تهیه و پس از تایید شورای مزبور به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

۲- وزارتخانههای صنعتی، بازرگانی، کشاورزی و جهاد سازندگی مکلفند در ابتدای هر سال فهرست کالاهای صنعتی و محصولات کشاورزی و دامی را که به تشخیص آنها صدورشان به خارج از کشور مجاز بوده و از مزیت نسبی برخوردار می باشد و حمایت از آنها باید در اولویت قرار گیرد جهت طرح در شورای عالی توسعه صادرات غیرتحتی و اتخاذ سیاستهای حمایتی لازم به دبیرخانه این شورا ارسال دارند.

۳- به منظور حفظ حقوق و حمایت صادرکنندگان در مقابل خطرات خاص ناشی از عواملی که معمولاً شرکتهای بیمه تجاری آنها را بیمه نمی نمایند به دولت اجازه داده می شود صندوق ضمانت صادرات را از مرکز توسعه صادرات ایران منتزع و به صورت یک شرکت دولتی با شخصیت حقوقی مستقل و وابسته به وزارت بازرگانی تشکیل و بر طبق اساسنامه ای که به پیشنهاد وزارت مذکور به تصویب هیات وزیران خواهد رسید، اداره نماید.

ب - به منظور ایجاد تسهیل و توسعه در فعالیتهای صادراتی و ثبات در سیاستهای اجرایی

مربوطه و جلوگیری از عدم هماهنگی:

۱- کلیه وزارتخانه‌ها، موسسات و شرکتهای دولتی و موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی و همچنین اشخاص حقوقی و حقیقی ایرانی مکلفند قبل از برپایی هر نوع نمایشگاه تجاری، صنعتی بین‌المللی در داخل و خارج از کشور و یا شرکت در نمایشگاههای بین‌المللی برنامه‌های خود را با مرکز توسعه صادرات ایران هماهنگ و به تایید مرکز مزبور برسانند.

۲- دولت مکلف است حدود و میزان فعالیت هر یک از بخشهای دولتی، تعاونی و خصوصی را در جهت تشویق صادرات غیرنفتی در انطباق با اهداف و خط مشی‌های مصوب این قانون تعیین نموده و لوایح مورد نیاز را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

۳- در جهت استفاده از مکانیسم واردات در مقابل صادرات جهت دستیابی به بازارهای جدید، اجازه داده می‌شود که واحدهای تولیدی و بازرگانی نسبت به عقد قرارداد تجارت متقابل برای آن دسته از کالاهائی که ورود آنها طبق قوانین و مقررات مجاز شناخته شده است اقدام نمایند.

۴- دولت مکلف است در حدود اعتبارات مصوب در قوانین بودجه سالانه با اختصاص اعتبارات لازم نسبت به تجهیز گمرکهای کشور و ایجاد انبارهای فنی و سردخانه و همچنین حذف مراحل اداری غیر ضروری صدور کالا به منظور ارسال سریع محمولات به بازارهای مصرف، اقدام نماید.

ج - به منظور قابل رقابت نمودن قیمت کالاهای صادراتی کشور در بازارهای جهانی:

۱- شرکتهای حمل و نقل دولتی مکلفند جابجائی و حمل کالاهای مذکور به خارج از کشور را در اولویت قراردادده و تسهیلات و تخفیفات لازم را بر طبق آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های بازرگانی و راه و ترابری به تصویب هیات وزیران خواهد رسید برای حمل و نقل کالاهای مزبور قائل شوند.

۲- حقوق گمرکی و سود بازرگانی اخذ شده از مواد اولیه، قطعات و لوازم وارداتی بکاررفته در ساخت و بسته‌بندی کالاهای صادره حداکثر به میزان حقوق گمرکی و سود بازرگانی متعلقه در زمان صدور کالا بر طبق دستورالعملی که با پیشنهاد شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی به تصویب هیات وزیران خواهد رسید توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران به صادرکنندگان مسترد می‌گردد.

۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با تصویب شورای پول و اعتبار تسهیلات اعتباری قابل اعطا به بخش صادرات غیرنفتی کشور را در آغاز هر سال تعیین و به شبکه بانکی کشور اعلام نماید. تسهیلات مذکور به ترتیبی که شورای مذکور تعیین خواهد نمود بانرخ ترجیحی متناسب با میزان صادرات از طریق بانک توسعه صادرات و یا سایر بانکها به صادرکنندگان واگذار خواهد شد.

-د

۱- به منظور پشتیبانی از تولیدات داخلی و توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد تحرک در اقتصاد منطقه ای دولت میتواند مناطق ویژه حراست شده ای را در مبادی ورودی و یا گمرکهای داخلی ایجاد نماید.

ورود کالا از مناطق مذکور جهت مصرف داخلی، تابع مقررات صادرات و واردات خواهد بود و صدور کالا از این مناطق بدون هیچگونه تشریفات انجام خواهد شد.

۲- مناطق ویژه حراست شده که به موجب تبصره ۲۰ قانون برنامه اول توسعه ایجاد شده اند بایستی فعالیت خود را با مفاد این تبصره و آئین نامه اجرایی آن تطبیق دهند.

۳- آئین نامه اجرایی این بند توسط هیات وزیران به تصویب خواهد رسید.

۵- بانک توسعه صادرات ایران مکلف است کلیه وجوه ناشی از اعطای ارز تنخواه صادراتی منظور شده در قانون بودجه سالهای ۱۳۶۸، ۱۳۶۹ و ۱۳۷۰ را طی برنامه دوم وصول و مجدداً به صورت تسهیلات ارزی به صادرکنندگان اعطاء نماید. این مبالغ به عنوان سرمایه دولت نزد بانک منظور خواهد شد.

و - به بانک توسعه صادرات ایران اجازه داده می شود، سود ناشی از انجام عملیات مالی سالانه را برای اعطاء تسهیلات جهت استفاده صادرکنندگان مورد استفاده قرار دهد. این مبلغ به عنوان سرمایه دولت نزد آن بانک طی برنامه دوم منظور خواهد شد.

ز - دولت می تواند تسهیلات لازم از طریق اعطای وام بانرخ ترجیحی از طریق بانک توسعه صادرات ایران جهت ایجاد تاسیسات حمل و نقل پایانه های صادراتی همراه تاسیسات نگهداری کالا و مجتمع های تجارت بین الملل در اختیار صادرکنندگان حقیقی و حقوقی قرار دهد.

تبصره ۲۶ - دولت موظف است طی دو سال اول برنامه شبکه متمرکز اطلاع رسانی تجاری بین المللی و داخلی کشور را از طریق وزارت بازرگانی طراحی و اجراء نماید. وزارتخانه ها، موسسات دولتی، بانکها، نهادها و کلیه شرکتها و دستگاههای ذیربط، موظف به هماهنگ کردن سیستم اطلاع رسانی خود با طرح جامع فوق الذکر و ارائه اطلاعات به شبکه مذکور می باشند.

هزینه طراحی و اجرای سیستم مذکور در وزارت بازرگانی از محل منابع داخلی دستگاههای وابسته به این وزارتخانه تامین خواهد شد.

تبصره ۲۷ - دولت موظف است به منظور افزایش درآمد ارزی کشور تسهیلات لازم جهت حضور شرکتها و موسسات ایرانی در بازارهای جهانی و صدور خدمات مهندسی را فراهم و بر این امر نظارت نماید این تسهیلات عبارت از تسهیل در مقررات، شامل مقررات ایجاد شرکتهای دو یا چند ملیتی، صدور ضمانتنامه بانکی تامین اعتبارات بانکی، امور گمرکی، پوشش بیمه ای، صدور گذرنامه و ویزا، بیمه خدمات درمانی و سایر تسهیلات لازم در چارچوب قوانین جاری خواهد بود.

سازمان برنامه و بودجه مسوولیت تشخیص صلاحیت شرکتهائی که دارای رتبه بندی سازمان برنامه و بودجه می باشند و آمادگی حضور در بازار جهانی و مشارکت در شرکتهای دو یا چند ملیتی را دارند بر عهده خواهد داشت. آئین نامه اجرائی این تبصره حداکثر ظرف مدت ۴ ماه از تصویب این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه با همکاری وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، اموراتصادی و دارائی، امور خارجه، بازرگانی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲۸ - مدیریت مناطق آزاد تجاری موظف است بر اساس ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نسبت به ایجاد مراکز بهداشتی و درمانی در محدوده مناطق آزاد اقدام و هزینه های جاری آنها را برابر معیارهای وزارتخانه مذکور از محل درآمدهای اختصاصی خود تامین نماید.

الف - بمنظور ارائه الگوهای مطلوب در زمینه مصرف انرژی، غذا و دارو، پوشاک، حمل و نقل، مسکن، آب و غیره و اشاعه فرهنگ استفاده، از تولیدات داخلی و مبارزه با اسراف و تبذیر و گسترش و ترویج فرهنگ کار و تولید و ساده زیستی متناسب با امکانات و شئون جامعه اسلامی، شورای عالی الگوی مصرف با ترکیب ذیل تشکیل میگردد:

- ۱- ریاست جمهور (و یامعاون اول رئیس جمهور) بعنوان رئیس شورا.
- ۲- وزیر بازرگانی.
- ۳- وزیر امور اقتصادی و دارایی.
- ۴- وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۵- وزیر صنایع.
- ۶- وزیر دادگستری.
- ۷- رئیس سازمان برنامه و بودجه.
- ۸- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- ۹- وزیر ذیربط حسب مورد و به تشخیص و دعوت رئیس شورا.
- ۱۰- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی بعنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی.

ب - شورای مذکور موظف است نسبت به موارد ذیل اقدام نموده و پیشنهادهای لازم را جهت تصویب نهایی به هیات وزیران تقدیم نماید:

- ۱- تلاش در جهت کاهش تقاضا برای کالاهای وارداتی مصرفی و غیر ضروری و جلوگیری از تبلیغ این قبیل کالاها.
- ۲- گسترش فرهنگ قناعت و ساده زیستی و مبارزه با تجمل گرایی و اسراف و تبذیر.
- ۳- برنامه ریزی برای هدایت و تعدیل تقاضاها و ارائه پیشنهادات و طرحهای لازم به مراجع ذیربط.
- ۴- ارائه الگوهای مصرفی قابل قبول و مطابق امکانات و شئون جامعه اسلامی.
- ۵- بررسی و نظارت مستمر بر حسن اجرای الگوهای مصوب و اتخاذ تدابیر لازم جهت اجرای

۶- تهیه برنامه‌های تبلیغی و ارشادی و آموزشی و پخش و انتشار آنها از طریق رسانه‌های

عمومی و کتابهای درسی.

ج - کلیه دستگاهها و شرکتهای دولتی و موسسات عمومی، بنیادها، نهادها و نیروهای نظامی و انتظامی و شهرداریها و بانکها و شرکتهائی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، از جمله سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، شرکت ملی نفت ایران و شرکتهای تابعه و وابسته به آن، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی پتروشیمی ایران و شرکتهای تابعه، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان صنایع ملی ایران و شرکتهای تابعه و وابسته به آنها، شرکتهای آب و فاضلاب و مراکز تهیه و توزیع کالا موظفند تمهیدات لازم جهت اجرای مصوبات مذکور را فراهم نمایند.

د - دولت موظف است با اعمال حمایتهای مادی و معنوی، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی را به رعایت الگوهای مصوب تشویق و ترغیب نماید.

تبصره ۳۰-

الف - وزارت امور اقتصادی و دارائی مکلف است مبالغی را که بابت مالیات عملکرد سالهای ۱۳۷۳ لغایت ۱۳۷۷ شرکت ملی صنایع پتروشیمی، وصول خواهد نمود، حداکثر تا معادل ریالی مبلغ دومیلیارد و دو بیست میلیون (۲.۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) دلار تعهدات خارجی شرکت مذکور، از محل اعتباراتی که به همین منظور به صورت جمعی و خرجی در قوانین بودجه کل کشور پیش بینی می شود، در وجه شرکت نامبرده مسترد نماید تا منحصراً برای بازپرداخت تعهدات خارجی فوق الذکر مورد استفاده قرار گیرد مبالغی که در اجرای این تبصره در وجه شرکت یاد شده پرداخت می شود، حسب مورد به حساب افزایش سرمایه دولت و شرکت ملی صنایع پتروشیمی منظور خواهد گردید.

ب - شرکت ملی صنایع پتروشیمی مکلف است مادام که تعهدات خارجی موضوع این تبصره بطور کامل بازپرداخت نشده است، ذخیره استهلاک سالانه خود را منحصراً طبق بودجه‌های مصوب به عنوان بخشی از منابع تامین تعهدات مذکور مورد استفاده قرار دهد.

تبصره ۳۱ - به منظور اصلاح نظام اداری در ابعاد تشکیلات و سازماندهی، سیستم‌ها و روشها،

مدیریت امور نیروی انسانی و مقررات، شورای عالی اداری کشور با ترکیب، صلاحیتها و اختیارات
ذیل تشکیل می‌گردد:

الف - اعضاء:

- رئیس جمهور (رئیس شورا) یا معاون وی.
- رئیس سازمان برنامه و بودجه در صورتیکه فردی توسط رئیس جمهور به این سمت منصوب
شده باشد.

- چهار نفر از وزراء (ترجیحاً از بخشهای مختلف) به انتخاب هیات وزیران.

- سه نفر صاحب نظر و متخصص امور اداری به انتخاب رئیس جمهور.

- وزیر ذریبط.

- دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور در صورتیکه فردی توسط رئیس جمهور به این
سمت منصوب شده باشد (دبیر شورا و مسوول نظارت بر حسن اجرای مصوبات).
- دو نفر از نمایندگان مجلس به عنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی حضور خواهند
داشت.

مصوبات این شورا پس از تایید رئیس جمهور لازم الاجرا خواهد بود.

ب - وظایف:

- اصلاح ساختار تشکیلات دستگاههای اجرایی کشور به استثنای وزارتخانه‌ها از طریق ادغام،
انحلال و انتقال موسسات و سازمانها به خارج از مرکز.
- واگذاری وظایف، امور و فعالیتهای قابل واگذاری دستگاههای اجرایی به بخش غیردولتی.
- ادغام واحدهای استانی و شهرستانی وابسته به هریک از وزارتخانه‌ها در یک واحد سازمانی.
- بررسی، تجدیدنظر و اتخاذ تصمیم نسبت به ادامه فعالیت، ادغام و انحلال شرکتهای دولتی و
شرکتهای اقماری وابسته به آنها.

- متناسب کردن اختیارات استانداران و فرمانداران با مسوولیت‌های
محوه در استان و تعیین نحوه ارتباط آنها با مقامات مرکزی و نحوه نظارت بر عملکرد مدیران محلی و
چگونگی عزل و نصب آنها.

- تصویب ضوابط و معیارهای لازم در جهت بهینه‌سازی ساختار، ترکیب و توزیع نیروی

انسانی بخش دولتی

- تصویب طرحهای لازم برای ارتقاء کارآیی و مدیریت دستگاههای اجرایی.
- تصویب ضوابط و آئین نامه های مربوط به تعیین تکلیف نیروی انسانی دستگاههایی که براساس مصوبات شورای عالی اداری ادغام، منحل، واگذار و یا وظایف آنها به دیگر دستگاهها منتقل می شود.
- اصلاح و تصویب روشهای اساسی و فراگیر اختصاصی، مشترک و عمومی مورد عمل دستگاههای اجرایی کشور.
- تعیین وظایف استانداران و فرمانداران و نحوه نصب و عزل آنها و همچنین چگونگی ارتباط آنها با مسوولین دستگاههای اجرایی.
- تجدیدنظر لازم در وظایف و ساختار وزارتخانه ها، سازمانها و شرکتهای دولتی و شرکتهای اقماری آنها از طریق انتقال، انحلال و ادغام آنها به منظور حذف وظایف موازی، مشابه و تکراری و ایجاد تشکیلات منسجم.
- تصویب ضوابط ناظر بر بهره برداری مطلوب از فضاهای اداری، توسعه، خرید و اجاره ساختمانهای دولتی با کاربری اداری.
- تشخیص و اعلام دستگاههای اقدام کننده اجرایی برنامه های بخشهای مرتبط فعالیت دولت در زمینه نظام اداری و اجرایی در ابعاد تشکیلات سازماندهی، مدیریت و نیروی انسانی سیستمها و روشها و قوانین و مقررات.

تبصره ۳۲ - به منظور تصحیح و اصلاح و بهسازی نظام اداری و تحقق اهداف برنامه، دولت مکلف است با اعمال سیاستهای عدم تمرکز و واگذاری امور به مردم، اقدامات لازم در رابطه با تعیین تشکیلات کلان دولت، نظام انتصاب مدیران لایق، امین، متعهد و متخصص و نظام نظارت دقیق بر عملکرد دستگاههای اجرایی و پیراستن آنها از عیوب را با تکیه برگسترش ارزشهای اسلامی و انقلابی حداکثر تا یکسال پس از ابلاغ برنامه معمول داشته و در صورت نیاز در جهت انجام کامل وظایف مشروحه فوق لوایح مربوط را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره ۳۳ - کلیه وزارتخانه‌ها، موسسات و شرکتهای دولتی مکلفند طی سال اول برنامه ساختار سازمانی و تشکیلات تفصیلی خود را براساس ضوابط ابلاغی سازمان امور اداری و استخدامی کشور که متضمن تعداد معاونتها، سطوح سازمانی و گستره فعالیتهای آنها می باشد و نیز در انطباق با اهداف و سیاستهای مندرج در برنامه مورد بازنگری قرار دهند و با جهت‌گیری واگذاری امور به بخش غیردولتی و تقویت واحدهای ستادی درحوزه مرکزی و انتقال وظایف اجرایی به واحدهای استانی به تایید سازمان امور اداری و استخدامی کشور برسانند.

در صورتیکه در مهلت مقرر دستگاههای مذکور پیشنهادی ارائه نکنند سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است راساً در این زمینه اقدام نماید.

تبصره ۳۴ - به منظور جلوگیری از کارهای موازی و دوباره کاری و هماهنگی در انجام ماموریتهای ارگانها و نهادها در خارج از کشور و تمرکز فعالیتهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی وزارتخانه‌ها، موسسات و شرکتهای دولتی و ارگانهای ذیربط دیگر که از بودجه عمومی استفاده می نمایند، دولت موظف است زمینه اقدام لازم برای تمرکز فعالیتهای فوق‌الذکر با استثناء مواردی که منع قانونی دارد را در نمایندگیهای سیاسی خارج از کشور فراهم و در صورت نیاز لوایح مربوط را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره ۳۵ -

الف - جهت افزایش بهره‌وری نظام اداری، بهبود سیستمها و روشهای کار، استفاده از تکنولوژیهای پیشرفته و افزایش مهارتهای مدیران کشور دستگاههای اجرایی باید بخشی از اعتبارات خود را به توسعه و بهبود مدیریت و افزایش بهره‌وری اختصاص دهند. میزان این اعتبارات همه‌ساله توسط دولت در لایحه بودجه پیش‌بینی خواهد شد.

ب - سازمان برنامه و بودجه با همکاری دستگاههای ذیربط مکلف است شاخص اندازه‌گیری بهره‌وری فعالیتها و بخشها و طرحهای پیش‌بینی شده در برنامه دوم را حداکثر تا نیمه اول سال ۱۳۷۴ بصورت استاندارد در سطح کشور تهیه و تدوین نماید. در طول سالهای برنامه این شاخصها باید مورد محاسبه قرار گرفته و به گونه‌ای تنظیم شده باشند که عملکرد اجرای برنامه پنجم را با

آنها مورد ارزیابی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

آیین نامه اجرایی این تبصره از سوی وزارتخانه های صنایع، معادن و فلزات و آموزش عالی و سازمانهای برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳۶- بمنظور برنامه ریزی و اتخاذ سیاستهای مناسب تامین و تربیت نیروی انسانی و هماهنگی و تطبیق برنامه های اجرایی با نیازهای بازار کار و متعادل ساختن توزیع منابع انسانی بین بخشهای مختلف کشور (با اولویت نیاز آموزش و پرورش) دولت موظف است برنامه جامع تربیت نیروی انسانی در سطوح مختلف آموزش عالی را برای یک دوره دهساله تهیه و سهم هر یک از موسسات آموزش عالی (دولتی و غیردولتی) را از سال اول برنامه معین نماید.

تبصره ۳۷- وزارت آموزش و پرورش و سازمان امور اداری و استخدامی موظفند شاخص های آموزشی نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش را تهیه و به تصویب هیات وزیران برسانند. سازمان امور اداری و استخدامی موظف است مجوز نیروی انسانی آموزش و پرورش را براساس شاخصهای مذکور صادر نماید.

تبصره ۳۸- دولت مکلف است در اجرای تکالیف مقرر در قانون نظام هماهنگ پرداخت و نیز اجرای کامل این قانون و با توجه به احتساب شاخص رشد هزینه زندگی و نرخ تورم، همه ساله اعتبارات لازم را در بودجه عمومی پیش بینی نماید.

تبصره ۳۹-

الف - به منظور مشارکت عمومی، بهسازی نظام اداری و اجرایی کشور و تقلیل حجم تصدی دولت، در طول برنامه، آن دسته از انحصاراتی که در قوانین و مقررات موضوعه وجود دارد و رفع آنها منافی اعمال حاکمیت دولت نمی باشد، به پیشنهاد سازمان امور اداری و استخدامی کشور و همکاری دستگاه ذیربط حسب مورد با تصویب مجلس شورای اسلامی یا هیات وزیران لغو

می‌گردد.

ب - به استثنای مواردی که مربوط به حاکمیت، نظارت و سیاستگذاری می‌باشند و بایستی در انحصار دولت باقی بمانند لغو مابقی انحصارات الزامی بوده و دولت می‌تواند جهت انجام کامل وظایف فوق لوایح مورد نیاز را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره ۴۰ - به منظور جذب نیروهای متخصص ایرانی خارج از کشور و حمایت از نیروهای متخصص در داخل کشور دولت موظف است مفاد تبصره‌های ۴۴ و ۴۵ برنامه اول توسعه را با اصلاحات انجام شده در طی برنامه دوم توسعه اجرا نماید.

تبصره ۴۱ - به منظور جلب مشارکت بیشتر بخش‌های خصوصی و تعاونی در امور عمومی و خدمات اجتماعی، تولید، اشتغال، تجارت، تحقیقات و نگهداری و بهره‌برداری از تاسیسات زیربنایی و عمومی، دولت موظف است با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی و مصالح عمومی فعالیتهای یاد شده بخش‌های دولتی را به بخش‌های خصوصی و تعاونی واگذار کند و برای فعال‌تر شدن این بخش‌ها تدابیر و اقداماتی از قبیل اصلاح مقررات، ارائه تسهیلات بانکی، تکمیل سرمایه‌گذاری زیربنایی، توسعه و تسهیل ارتباطات و همچنین ترویج تشکلهای و ساختارهای صنعتی، تحقیقاتی و پیمانکاری اتخاذ نماید.

فهرست فعالیتهای، ترتیبات و آیین‌نامه اجرایی این تبصره ظرف مدت شش ماه توسط سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی و دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴۲ - به منظور مشارکت فعال ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان در بازسازی و عمران کشور و به فعل درآوردن امکانات بالقوه، دولت موظف است در واگذاری زمینهای زیرسدها، قطبهای کشاورزی و صنعتی و کشت و صنعتها اعم از آنهایی که تاسیسات زیربنایی برایشان ایجاد شده یا در برنامه قرار گرفته است یا آنهایی که امکان تامین تاسیسات زیربنایی را بالقوه دارا می‌باشند، اولویت را به ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان غیرشاغل بدهد.

در اجرای این تبصره دولت موظف است ضمن تنظیم آیین نامه‌ها و مقررات لازم تسهیلات لازم و کافی را فراهم سازد.

تبصره ۴۳- به منظور رفاه حال بازنشستگان و موظفین و حفظ حقوق آنان و امکان سرمایه گذاری و حفظ ارزش سرمایه صندوق بازنشستگی کشوری، دولت مکلف است ضمن پرداخت کسور بازنشستگی سهم دولت بطور سالانه و پیش بینی آن در بودجه دستگاههای اجرائی، همه ساله در طول برنامه دوم حداقل ده درصد (۱۰٪) از دیون خود را به صندوق مزبور پرداخت نماید به نحوی که در پایان برنامه حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) دیون مزبور تادیه شود.

همچنین به منظور افزایش کارائی و بهره‌وری سازمانهای دولتی و ایجاد تمهیدات لازم برای اجرای برنامه دوم توسعه و اجرای تبصره ۳ ماده ۴۴ قانون استخدام کشوری، دستگاههای دولتی مکلفند همه ساله در بودجه سالانه خود اعتبار لازم جهت آموزش مدیریت و فنون اداری مستخدمین خود را پیش بینی و تامین نمایند.

تبصره ۴۴- وزارت نیرو موظف است جهت ترغیب سایر موسسات داخلی به تولید هرچه بیشتر نیروی برق، نرخ تضمینی خرید برق تولیدی آنها را با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه تعیین و اعلام نماید.

تبصره ۴۵- وزارت صنایع می‌تواند بابت جبران کسری هزینه‌های سرمایه گذاری از محل فروش سهام کارخانجات شرکتهای تحت پوشش نسبت به تکمیل طرحهای صنعتی نیمه تمام اقدام نماید.

تبصره ۴۶- دولت مکلف است برای اجرای طرحهای استراتژیک و ضروری صنعتی که به لحاظ ویژگی یا حجم سرمایه گذاری، اجراء آنها توسط بخش خصوصی محتمل نمی‌باشد، از محل منابع عمومی که در بودجه سالیانه منظور خواهد شد، اقدام نماید.

تبصره ۴۷- کلیه موسسات، کارخانجات، شرکتهای دولتی و تحت پوشش دولت موظفند همه ساله حداقل به میزان دو درصد (۲٪) از سود خالص خود را صرف تقویت و توسعه بسیج و برنامه های فرهنگی، ورزشی و آمادگی دفاعی و سایر فعالیتهای مربوطه نمایند.

تبصره ۴۸- در زمان صلح با تایید ستاد کل نیروهای مسلح و از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، قسمتی از نیازهای نیروی انسانی دولت با استفاده از خدمت کادر وظیفه پس از گذراندن دوره آموزش نظام بصورتی تامین می گردد که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید.

- هزینه های مربوط به دوره آموزش نظامی به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران بوده و حقوق، مزایا و جیره استحقاقی در دوره خدمت از محل اعتبارات دستگاه مربوطه تامین می گردد که میزان دریافتی این قبیل افراد نباید در مجموع از حد مقرر در قوانین نیروهای مسلح تجاوز نماید.

سهم مناطق محروم در تامین نیروی انسانی (فارغ التحصیلان دانشگاهها) حداقل چهل درصد (۴۰٪) خواهد بود.

آیین نامه اجرایی این تبصره توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴۹- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و نیروهای مسلح کشور مکلف اند پس از کسب مجوز از مقام معظم فرماندهی کل قوا نسبت به فروش عرصه و اعیان پادگانها و سایر اماکن که در تملک یا تصرف قانونی آنها بوده (پس از اثبات مالکیت) و قرار گرفتن در محدوده خدمات شهری از طریق مزایده اقدام نمایند.

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است نسبت به صدور سند مالکیت عرصه و اعیان مزبور اقدام نموده و تنها بیست درصد (۲۰٪) از حقوق و عوارض قانونی مربوطه را دریافت نماید.

کمیسیون موضوع ماده ۵ قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و شهرداریها موظفند نسبت به تغییر کاربری این قبیل اراضی به کاربری های مناسب و همچنین صدور مجوز

ساخت اقدام نمایند. درآمدها حاصله تماماً به خزانه واریز و صددرصد (۱۰۰٪) مبلغ مذکور در چارچوب بودجه مصوب سالانه کل کشور تخصیص یافته تلقی می‌گردد تا در قالب طرحهای مصوب ستاد کل نیروهای مسلح در امر ساخت پادگانها و مراکز نظامی و خانه‌های سازمانی و پرداخت دیون براساس اولویت تعیین شده از طرف مقام معظم فرماندهی کل قوا هزینه شود.

تبصره ۵۰- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران موظف است در جهت تحقق اوامر مقام معظم فرماندهی کل قوا در جهت تامین نیازهای مصرفی پرسنل نیروهای مسلح و تقلیل هزینه‌های معیشتی آنان نسبت به تقویت بنیه مالی و ساختار تعاونی مصرف نیروهای مسلح (اتکا) اقدام و اعتبارات خاص آن را در بودجه سالانه نیروهای مسلح منظور نماید.

تبصره ۵۱- در اجرای اصل ۱۴۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بمنظور استفاده از تخصصها و توانائیهای نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بازسازی کشور (بارعایت قانون شرکتهای فنی و خدماتی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران) به واحدهای اجرائی فوق اجازه داده می‌شود با توجه به تخصصها و توانائیها و ظرفیت نیروهای تحت نظر خود برای اجرای طرحها و پروژه‌های عمرانی با دستگاههای اجرائی، قرارداد پیمانکاری منعقد نمایند.

کلیه وجوه دریافتی از بابت قراردادهای مذکور به حساب درآمد عمومی کشور واریز و معادل آن از محل اعتباری که به همین منظور در قانون بودجه هر سال منظور می‌گردد، تخصیص یافته تلقی و از طرف خزانه در اختیار نیروی مربوط یا وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران قرار خواهد گرفت تا در جهت تقویت نیروی مربوط و جایگزینی استهلاک ماشین‌آلات هزینه گردد.

آیین‌نامه اجرائی این تبصره توسط وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و امور اقتصادی و دارائی و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۵۲- بموجب این قانون اجازه داده میشود از محل درآمدهای حاصل از رسیدگی به جرائم خاص نظامی و جرائم عمومی مکشوفه در حین تحقیقات بموجب قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح و قانون تعیین حدود صلاحیت دادرها و دادگاههای نظامی کشور مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام، که وصول و بحساب درآمد عمومی کشور واریز میگردد علاوه بر پنجاه درصد (۵۰٪) تا سقف پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال درآمد خدمات قضایی ردیف ۱۰۱۱۰ مازاد بر سقف درآمدی مزبور بمیزان صد درصد (۱۰۰٪) تا مبلغ دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال هنگام تنظیم بودجه سالانه در ردیف جداگانه در بودجه سازمان قضایی نیروهای مسلح منظور و برای امور ذیل هزینه گردد.

الف: پرداخت حق کارانه قضات و کارکنان شاغل در سازمان قضایی.

ب: احداث واحدهای قضایی در مناطق محروم کشور.

ج: بازسازی و تجهیز ساختمانهای قدیمی مشمول تبصره ۴ قانون تشکیل سازمان.

د: احداث خانههای سازمانی بمنظور استفاده مسئولین و قضات و کارکنان.

تبصره ۵۳- به منظور اجرای قانون دادگاههای عمومی و انقلاب و ایجاد تسهیلات لازم جهت دسترسی عموم به مراجع قضائی و تسریع در رسیدگی به شکایات و تظلمات و جلوگیری از اطاله دادرسی به قوه قضائیه اجازه داده می شود مازاد بر سقف درآمد پیش بینی شده از ردیف خدمات قضائی در طول برنامه چنانچه درآمد مازادی داشته باشد به خزانه واریز و همه ساله تا سقف بیست میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال مازاد درآمد واریزی به میزان صد درصد (۱۰۰٪) در بودجه سالانه منظور و تخصیص یافته در امور زیر هزینه نماید:

الف - احداث و تکمیل ساختمانهای اداری و سازمانی.

ب - تجهیز ساختمانهای اداری.

ج - خرید وسائل و تجهیزات اداری و وسائط نقلیه اداری دادگاههای عمومی بخش.

د - اتخاذ روشهای مناسب جهت تامین - جذب - نگهداری نیروی انسانی مورد نیاز در مناطق محروم و ترفیع قضات.

ه - اجرای طرح کارانه جهت رسیدگی و صدور حکم در مورد پروندههای معوقه.

و - اجرای طرح کشیک شبانه‌روزی دادگستریهای استان - شهرستان و بخش.

تبصره ۵۴ - معادل ده درصد (۱۰٪) درآمدهای واریزی خدمات ثبتی از محل افزایش درآمد ناشی از اجرای لایحه وصول برخی از درآمدهای دولت از محل اعتباری که به همین منظور تحت ردیف خاص در قانون بودجه هر سال منظور می‌شود حداکثر تا مبلغ بیست و پنج میلیارد (۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در سال علاوه بر اعتبارات پیش‌بینی شده در قانون بودجه سالانه براساس موافقتنامه‌ای که با سازمان برنامه و بودجه مبادله می‌گردد در اختیار سازمان ثبت اسناد و املاک کشور قرار خواهد گرفت تا جهت تامین هزینه‌های مربوط به اجرای طرح کاداستر کشور هزینه گردد.

تبصره ۵۵ - به منظور هم‌آهنگی در تبیین، تنظیم، تدریس و اشاعه افکار، آثار و آرمانهای بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی (س) و همچنین معرفی شخصیت برجسته آن حضرت در داخل و خارج کشور، علاوه بر، برنامه‌هاییکه تحت عنوان "برنامه حفظ، تبیین و اشاعه آثار، افکار و آرمانهای امام خمینی (س) که در قوانین بودجه سنواتی منظور خواهد شد، وزراء و دستگاههای مذکور در قانون نحوه حفظ آثار و یاد حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه، مصوب ۱۳۶۸/۸/۱۴ موظفند نسبت به انجام کامل و مستمر وظایف محوله در قانون مذکور اقدام نموده، گزارش عملکرد خود را هر ۶ ماه یکبار جهت اطلاع به مجلس شورای اسلامی ارسال نمایند.

تبصره ۵۶ - دولت موظف است برای تحقق اهداف فرهنگی برنامه پنجساله دوم در جهت رشد فعالیت‌های فرهنگی و مقابله با تهاجم فرهنگی دشمن علاوه بر اعتبارات مصوب در طول برنامه سه‌هزارم (۰/۰۰۳) از کل اعتبارات جاری و عمرانی برنامه دوم را به استثناء اعتبارات مربوط به امور دفاعی و آموزشی در بودجه سالانه به برنامه‌های بخشهای زیر اختصاص دهد:

- موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (قدس سره)، ده درصد (۱۰٪).

- فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان میراث فرهنگی و سازمان تبلیغات اسلامی، سی درصد

(۳۰٪)

- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، شصت درصد (۶۰٪).
توزیع این اعتبارات در بخش های مذکور طبق روال جاری در لوایح پیشنهادی بودجه سالانه انجام خواهد شد.

تبصره ۵۷- دولت مکلف است در جهت ایفای نقش فعال در مجامع فرهنگی و خبری جهان، پیش بینی های لازم را در بودجه های سالانه بعمل آورده به نحوی که اهداف ذیل تحقق یابد:
الف - احیاء و توسعه کرسی های اسلام شناسی و زبان و ادبیات فارسی و تقویت کتابخانه های معتبر دنیا در زمینه کتب مربوطه.

ب - گسترش برنامه های آموزش زبان و ادبیات فارسی و برنامه های فرهنگی، برای خانواده های ایرانی در خارج از کشور.

ج - ایجاد ارتباط با مراکز دینی، علمی و فرهنگی خارج از کشور و ایجاد تبادل نظر و گفتگو با علما و دانشمندان ادیان مختلف.

د - گسترش مبادلات فرهنگی و حمایت از فعالیتهای بخش غیردولتی در عرضه محصولات فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سراسر دنیا به ویژه کشورهای اسلامی و جهان سوم.

ه - گسترش روابط با خبرگزاریهای مستقل و موثر منطقه ای و بین المللی و استفاده از کانالهای ماهواره ها جهت پوشش مخاطبان کشورهای دیگر و اعزام مبلغین.

و - تلاش در جهت ایجاد شبکه های رادیویی و تلویزیونی بین المللی اسلامی، گسترش و بهبود پوشش شبکه های برون مرزی صدا و سیما، گسترش برنامه های آموزشی زبان و ادبیات فارسی و برنامه های فرهنگی برای خانواده های ایرانی و سایر مخاطبین در خارج از کشور.

ز - گسترش ترجمه قرآن کریم و متون معتبر اسلامی به زبانهای زنده دنیا.

تبصره ۵۸- به منظور ارتقاء سطح علمی و کارآئی دست اندرکاران برنامه های فرهنگی، هنری، ورزشی ترتیبات لازم از سوی دولت در جهت توسعه مراکز آموزشی دولتی و غیردولتی با رعایت ضوابط اسلامی در رشته های چاپ و نشر، سینما، ایرانگردی و جهانگردی، نویسندگی و فعالیتهای

هنری و تبلیغی، تقویت آموزشهای تخصصی و کاربردی ضمن خدمت اتخاذ و شرایط لازم را جهت بروز نوآوریها در امور فرهنگی ایجاد نماید. همچنین دولت تسهیلات لازم برای فعالیتهای فرهنگی و هنری بخش غیردولتی (عمومی، تعاونی و خصوصی) را به نحوی فراهم می نماید که گردش اقتصادی آنها با سود متعارف تحقق یابد.

تبصره ۵۹- قانون توسعه شبکه های تلویزیونی در شهرستانها مصوب تیرماه ۱۳۴۹ و تبصره ۵۵ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۳ و بودجه سال ۱۳۵۴ کل کشور و قانون شمول قانون توسعه شبکه های تلویزیونی در شهرستانها به تلویزیونهای رنگی مصوب اردیبهشت ۱۳۵۵ به شرح زیر تغییر می یابد و از ابتدای سال ۱۳۷۴ لازم الاجرا خواهد بود:

کلیه واردکنندگان و تولیدکنندگان گیرنده های تلویزیونی رنگی موظف می باشند در قبال واردات یا تولید دستگاه گیرنده مطابق جدول ذیل مبالغ را به حساب مربوطه نزد خزانه واریز نمایند. صددرصد (۱۰۰٪) این وجه در چارچوب بودجه مصوب سالانه کل کشور در اختیار سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران قرار خواهد گرفت تا در جهت تولید و تامین برنامه های تلویزیونی و توسعه و بهره برداری از شبکه های تلویزیونی شهرستانها به مصرف برساند:

گیرنده های رنگی

شرح	تولید داخلی	وارداتی
گیرنده با لامپ تصویر ۱۹ اینچ و کمتر	۱۵۰,۰۰۰ ریال	۶۰۰,۰۰۰ ریال
گیرنده با لامپ تصویر ۲۰ و ۲۱ اینچ	۲۰۰,۰۰۰ ریال	۸۰۰,۰۰۰ ریال
گیرنده با لامپ تصویر ۲۲ و ۲۷ اینچ	۳۰۰,۰۰۰ ریال	۱۲۰۰,۰۰۰ ریال
گیرنده با لامپ تصویر بالاتر از ۲۷ اینچ	۴۰۰,۰۰۰ ریال	۱۶۰۰,۰۰۰ ریال

گیرنده های تلویزیونی وارداتی از طریق مناطق آزاد تجاری و نیز مسافری مشمول حکم این تبصره میشوند. کلیه تولیدکنندگان گیرنده تلویزیونی موظف می باشند عوارض موضوع این تبصره را حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ فروش به حساب مربوطه نزد خزانه واریز نمایند در غیر این

صورت مشمول جریمه دیرکرد به ازای سالانه سی درصد (۳۰٪) خواهند شد.
گیرنده‌های رنگی ساخت داخل که صادر می‌شوند، از عوارض موضوع این تبصره معاف می‌باشند.

تبصره ۶۰- به منظور پربارکردن اوقات فراغت دانش‌آموزان و بالندگی نسل جوان کشور، دولت موظف است امکانات ذیل را فراهم نماید:

الف - ایجاد تسهیلات لازم از قبیل بخشودگی مالیاتی به مدت ۵ سال (برای نقاط محروم ۸ سال)، پرداخت بخشی از سود تسهیلات بانکی و نظایر آن برای بخشهای خصوصی و تعاونی در زمینه تامین و توسعه انجمن‌ها، کانون‌ها و مراکز علمی، آموزشی، دینی، فرهنگی، هنری، تلویزیونی، سینمایی و تجربی (کارگاهی) و ورزشی برای جوانان و دانش‌آموزان.

ب - گسترش و بهبود پوشش شبکه‌های صداوسیما، توسعه وسایل ارتباط جمعی اعم از مکتوب و سمعی و بصری، خرید حق امتیاز بخش برنامه‌های مناسب خارجی و افزایش کمی و بهبود کیفی برنامه‌های رادیو تلویزیونی به گونه‌ای که جذب جوانان به فرهنگ بیگانه را به حداقل برساند.

ج - ایجاد تسهیلات لازم برای گشت‌های علمی، دینی، فرهنگی، ورزشی و تفریحی برای جوانان و دانش‌آموزان و توسعه فضاهای اردوئی مناسب و کانونهای فرهنگی و تربیتی.

د - ارائه الگوهای مناسب و الگوسازی در زمینه‌های مختلف علمی، دینی، فرهنگی و ورزشی برای نوجوانان و جوانان در جهت جذب آنان به فرهنگ خودی.

ه - ایجاد تسهیلات لازم برای اشتغال جوانان.

و - ارائه تسهیلات بانکی و وام مناسب و قرض‌الحسنه جهت فراهم نمودن زمینه ازدواج جوانان.

ز - ارائه تسهیلات لازم برای دوره سربازی جوانان متاهل و پربارکردن دوره سربازی.

ح - اولویت دادن به جوانان متاهل در امر استخدام و کاریابی.

ط - ارائه خدمات مشاوره در زمینه‌های گوناگون فردی و اجتماعی جوانان و دانش‌آموزان.

ی - ایجاد تسهیلات لازم در جهت تامین مسکن ارزان برای جوانان متاهل.

ک - تمرکز و سازماندهی به نظام اطلاعات و آمار و تحقیقات مربوط به جوانان.

ل - توسعه و تجهیز کانونهای فرهنگی، هنری مساجد.

تبصره ۶۱- وزارت جهادسازندگی، (سازمان جنگلها و مراتع کشور) موظف است اراضی مورد نیاز جهت ایجاد فضاهاى پرورشی را در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار دهد.

تبصره ۶۲- دولت موظف است تمهیدات لازم برای اجباری کردن شرکت کودکان لازمالتعلیم در آموزش اجباری و شرکت بیسوادان کمتر از ۴۰ سال در دورههای سوادآموزی را فراهم آورد، در اسفندماه هر سال فهرست مناطقی که در سال بعد مشمول آموزشهای مذکور در این تبصره می شوند برای اطلاع عموم اعلام خواهد شد.

آیین نامه های اجرایی این تبصره ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۶۳ - وزارت آموزش و پرورش موظف است نسبت به تاسیس صندوق ذخیره فرهنگیان اقدام نماید، فرهنگیان می توانند ماهانه حداکثر تا مبلغ پنج درصد (۵٪) حقوق و مزایای خود را به حساب صندوق واریز نمایند.

دولت موظف است همه ساله معادل مبلغ فوق را که به همین منظور در بودجه سالانه منظور می گردد، به صندوق مزبور واریز نماید. سهم الشرکه فرهنگیان در هنگام بازنشستگی و از کارافتادگی و یا بازخریدی به آنان و در صورت فوت به وراث آنها مسترد می گردد.

تبصره ۶۴- دولت مکلف است طی سالهای برنامه دوم اعتبارات جاری و عمرانی فصل آموزش و پرورش را در بودجه های سالیانه به نحوی تامین کند که کلیه فعالیتهای آموزش و پرورش بخصوص اجرای نظام جدید متوسطه تسریع گردد و با اجرای کلیه قوانین و مقررات مربوط، وزارت آموزش و پرورش با هیچگونه کسری بودجه مواجه نشود.

تبصره ۶۵- دولت مکلف است نسبت به ایجاد و اختصاص امکانات ورزشی برای دانش‌آموزان دختر و بانوان، با توجه به حفظ شوون زن در جامعه اسلامی اقدام نماید.

تبصره ۶۶- تعرفه‌های مربوط به هزینه‌های سوخت، آب، برق، تلفن مربوط به اماکن و تاسیسات ورزشی (اعم از دولتی و غیردولتی) به‌ماخذ مراکز آموزشی و تحقیقاتی محاسبه و تعیین می‌شود.

تبصره ۶۷-

الف - اجازه داده می‌شود مبلغ پنج (۵) ریال از هرنخ سیگار وارداتی و تولید داخل دریافت شود و به حساب درآمد عمومی کشور واریز گردد. صددرصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از محل اعتباری که همه‌ساله به همین منظور در قانون بودجه کل کشور منظور می‌گردد، در اختیار سازمان تربیت بدنی قرار خواهد گرفت تا طبق آئین‌نامه‌ای که به تصویب هیات وزیران خواهد رسید برای سالم‌سازی عامه از طریق توسعه فضاهای ورزشی و ارائه خدمات مربوط هزینه نماید.

ب - کلیه کارخانجات صنعتی موظفند معادل یک در هزار درآمد سالانه خود را به حساب خزانه واریز نمایند. دولت موظف است معادل صددرصد (۱۰۰٪) مبلغ مذکور را در لوایح بودجه سالانه برای توسعه فضاهای ورزشی سازمان تربیت بدنی منظور نماید.

تبصره ۶۸- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور به قیمت عادلانه روز تملک نموده و رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. اعتبار مورد نیاز این تبصره همه‌ساله در بودجه سنواتی منظور میگردد.

تبصره ۶۹-

الف - به منظور برقراری نظام مطلوب تقسیمات کشوری و تثبیت منطقی و پایدار آن و تنظیم ترکیب جمعیت و توزیع منطقی آن در کشور بگونه‌ای که هماهنگی لازم با کلیه فعالیت‌های توسعه در مناطق را داشته باشد، دولت مکلف است طرح جامع تقسیمات کشوری را تهیه نماید.

ب - به منظور ایجاد نظم عمومی و وجدان کاری و اعمال روشهای غیرمستقیم جهت اقدام و رعایت قانون و نظم اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرائم، دولت مکلف است طرح آموزش همگانی مردم را تهیه و اجراء نماید.

تبصره ۷۰- به منظور بالا بردن توان امنیتی کشور، شناسائی و خشی سازی تهدیدات داخلی و خارجی، صیانت از اجرای برنامه پنجساله دوم و جهت انجام ماموریتهای محوله:

الف - وزارت اطلاعات موظف است:

۱- حراستهای پرسنلی و فنی را ایجاد و تقویت نماید.

۲- جهت جلوگیری از دست یابی دشمنان به اسناد و مدارک و توانائیهای کشور اقدامات خود را تشدید نماید.

۳- متناسب با ابعاد ماموریتهای محوله تشکیلات خود را تقویت، سازماندهی یا گسترش دهد.

۴- اقدامات لازم جهت سالم سازی فضای سیاسی جامعه و پیشگیری از وقوع جرائم امنیتی را انجام دهد.

ب- سازمانها و دستگاههای داخل و خارج از کشور موظفند برای پرسنل وزارت اطلاعات تسهیلات لازم را تامین و هزینه های پرسنل شاغل در خارج از کشور را طبق ضوابط خود و در ردیف بودجه مربوطه منظور و هزینه نمایند.

آیین نامه اجرایی این بند بنا به پیشنهاد وزیر اطلاعات و پس از کارشناسی در سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷۱- به منظور تحدید حدود و رسمیت بخشیدن به مالکیت روستائیانی که فاقد سند رسمی مالکیت بر عرصه و اعیان واحدهای مسکونی خود می باشند و همچنین ایجاد انگیزه لازم جهت ادامه اقامت و سرمایه گذاری در روستاها و امکان بهره گیری این افراد از تسهیلاتی که می تواند از طرف دستگاههای دولتی و اعتباری در اختیار آنان قرار گیرد و در راستای توسعه کالبدی موزون و طراحی شده خصوصاً در روستاهای بزرگ، وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) موظف است طی مدت برنامه برای کلیه روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار و

مراکز دهستانها نقشه تفکیکی وضع موجود روستاها را تهیه نماید.
نقشه تفکیکی تهیه شده مذکور به عنوان نقشه تفکیکی ثبتی معتبر بوده و ادارات ثبت اسناد و املاک موظفند نسبت به صدور سند ثبتی به نام مالکین در طول برنامه اقدام و تسریع لازم به عمل آورند. صدور اولین سند توسط ادارات ثبت از پرداخت هرگونه عوارض و مالیات معاف می باشد. آیین نامه اجرایی این تبصره توسط وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی) و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷۲- دولت موظف است در طول برنامه دوم تکلیف مالکیت افراد صاحب نسق یا ورثه آنها را نسبت به اراضی نسقی کشاورزان براساس قوانین موضوعه کشور قطعی نماید و کلیه محدودیتهای موجود در ماده ۱۹ قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب دی ماه ۱۳۴۰ و ماده واحده قانون نحوه انتقال اراضی واگذاری به زارعین مشمول قوانین و مقررات اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۵۱/۹/۳۰ با حفظ کاربری کشاورزی آنها لغو میگردد.
همچنین محدوده منابع طبیعی را طبق نقشه های مشخصی تدوین نموده و به منظور ممانعت از معاملات اراضی منابع طبیعی در استانهای مختلف کشور، نقشه های یادشده را در اختیار ادارات ثبت اسناد و املاک شهرستانها قرار دهد. اجرای این تبصره الزاماً با رعایت مفاد ذیل لازم الاجرا است:

- ۱- انجام معاملات منجر به تغییر کاربری اراضی کشاورزی نشود.
- ۲- انجام معاملات نباید منجر به تخلف از حدود مالکیت تعیین شده توسط وزارت کشاورزی گردد.
- ۳- هر نوع تفکیک و تبدیل اراضی کشاورزی یا دارای قابلیت کشاورزی یا باغات در خارج از محدوده قانونی شهرها براساس آیین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت کشاورزی به تصویب هیات وزیران می رسد.

تبصره ۷۳- بمنظور هماهنگی بیشتر بین دستگاههای اجرائی بخش کشاورزی و پیشبرد امور و رفع مشکلات بخش و نظارت بر حسن اجرای سیاستهای مربوطه با توجه به اینکه محور توسعه

اقتصادی کشور در این برنامه بخش کشاورزی می‌باشد، شورای عالی کشاورزی به ریاست رئیس‌جمهور یا معاون وی و عضویت وزرای امور اقتصادی و دارایی، کشاورزی، جهادسازندگی، نیرو و رئیس سازمان برنامه و بودجه (در صورتیکه فردی توسط رئیس جمهوری به این سمت منصوب شده باشد)، رئیس کل بانک مرکزی و دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی بعنوان ناظر به انتخاب مجلس هر ماه یکبار تشکیل می‌گردد و از سایر وزراء حسب مورد دعوت بعمل آمده و در آن مورد بخصوص دارای حق رای می‌باشند. شوراهای کشاورزی استانها و شهرستانها با ضوابطی که توسط شورای عالی مشخص می‌شود تشکیل خواهند شد.

تصمیمات شورای عالی مذکور پس از تصویب هیات وزیران لازم‌الاجرا است.

تبصره ۷۴-

الف - دولت موظف است با توجه به نقش محوری بخش‌های آب و کشاورزی منابع طبیعی در اهداف توسعه ملی و استقلال اقتصادی کشور اقدامات لازم را معمول دارد.

ب - در طول دوره برنامه در صورتی که اجرای طرحهای جدید و یا افزایش حجم عملیات طرحهای پیشنهادی، در جهت ارتقاء اهداف برنامه‌های بخش آب و کشاورزی خصوصاً در زمینه آب و خاک و امور زیربنایی و منابع طبیعی و اشتغال در زمینه صنایع روستایی ضروری تشخیص داده شود، دولت می‌تواند حسب مورد براساس پیشنهاد وزارتخانه‌های کشاورزی، جهاد سازندگی و نیرو و با تایید سازمان برنامه و بودجه نسبت به تامین بودجه مورد نیاز از سرجمع اعتبارات جذب نشده عمرانی کشور، اقدام کند.

تبصره ۷۵- به منظور حفظ محوریت آب و کشاورزی در طول برنامه دوم توسعه، دولت مکلف است در اعمال سیاستها و خط‌مشی‌های مقرر شده به نحوی عمل نماید که:

الف - تامین اعتبار بخشهای آب و کشاورزی از اولویت برخوردار شود.

ب - در تامین مواد غذایی و فرآورده‌های دامی مورد نیاز کشور در سال پایان برنامه حتی الامکان به خودکفایی برسد.

تبصره ۷۶- به منظور تسریع و جلب منابع بیشتر جهت سرمایه گذاری در اجرای طرحهای آب و خاک کشاورزی شبکه‌های فرعی آبیاری و زهکشی، دام و طیور و شیلات، احیای منابع طبیعی، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و آبخیزداری دولت مکلف است حداکثر تا سقف سی درصد (۳۰٪) از اعتبارات مصوب طرحهای فوق در بودجه سالانه را با اعلام وزرای مسوول و از طریق وزارتخانه ذیربط در اختیار بانک کشاورزی قرار دهد، ذیحسابان مکلفند مبالغ پرداختی به بانک کشاورزی را به هزینه قطعی منظور دارند. بانک کشاورزی موظف است از محل تلفیق منابع مذکور با منابع اعتباری سیستم بانکی و منابع حاصل از مشارکت کشاورزان و دامداران جهت سرمایه گذاری در این طرحها در چارچوب مقررات اعتباری بانک مبادرت به اعطای تسهیلات نماید.

در صورتی که در بخشی از نیازهای اعتباری طرحهای مذکور که از محل بودجه عمومی دولت تامین می‌شود، می‌تواند به عنوان کمک بلاعوض تلقی گردد. عناوین و سهم حمایت دولت در قالب کمک بلاعوض و سوبسید سودانتظاری در طرحهای مشمول دریافت این کمک توسط کمیته‌ای مرکب از وزارتخانه ذیربط و سازمان برنامه و بودجه تعیین خواهد شد. شبکه بانکی موظف است هر ساله مبالغ دریافتی از بابت بازپرداخت اقساط تسهیلاتی را که از محل بودجه عمومی تامین شده است، در حساب جداگانه‌ای نگهداری نماید تا به عنوان پشتوانه و توسعه طرحهای فوق‌الذکر در اختیار وزارتخانه‌های مسوول قرار داده شود.

آیین‌نامه‌های اجرایی این تبصره توسط وزارتخانه‌های ذیربط، سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷۷- بمنظور تحقق محوریت بخشهای آب و کشاورزی در برنامه دوم دولت موظف است اقدامات زیر را به عمل آورد:

- ۱- در طول سالهای برنامه دوم بصورت میانگین حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از تسهیلات کلیه بانکهای کشور را به طرحهای بخش آب و کشاورزی اختصاص دهد.
- حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) سود و کارمزد تسهیلات بانکی مربوط به طرحهای بخش آب و کشاورزی و طرحهای کوچک تامین آب و شبکه‌های آبیاری و زهکشی و صنایع تبدیلی و تکمیلی و روستائی و دستی و بافندگان فرش دستباف در مناطق محروم و پنجاه درصد (۵۰٪) سود و

کارمزد تسهیلات طرحهای فوق را در سایر مناطق که به بخش خصوصی و تعاونی پرداخت خواهد شد در بودجه‌های سالانه منظور و نعهد و پرداخت خواهد شد.

۲- قیمت تضمینی محصولات کشاورزی و دامی را براساس قانون تضمین خرید محصولات کشاورزی مصوب ۱۳۶۸ و اصلاحیه‌های بعدی آن همه ساله به گونه‌ای تنظیم و اعلام نماید که علاوه بر قیمت‌های تمام شده با منظور نمودن شاخص تورم سود مناسبی که فعالیت‌های کشاورزی را در مقایسه با سایر فعالیت‌های بخش‌های اقتصادی به ویژه خدمات و بازرگانی قابل رقابت کند حاصل نماید همچنین اعتبار مورد نیاز خرید محصولات تضمین شده را همه ساله از طریق سیستم بانکی و با اولویت نسبت به سایر موارد در شش ماهه اول هر سال به نحوی تامین و پرداخت کند که وقفه‌ای در امر خرید تضمینی محصولات مذکور ایجاد نگردد و همچنین جهت اجرای این بند تمهیدات لازم از قبیل احداث انبار و سردخانه را فراهم نماید.

سازمان برنامه و بودجه موظف است اعتبار مورد نیاز جهت جبران ضرر و زیان احتمالی محصولات تضمینی را در بودجه سالانه منظور نماید سوبسیدهای اعطایی به نهاده‌های کشاورزی و دامی کماکان در طول سال‌های برنامه دوم ادامه خواهند داشت اثرات افزایش احتمالی قیمت نهاده‌ها در بازار آزاد در تعیین قیمت‌های تضمینی محاسبه خواهد شد.

۳- تدابیر لازم جهت بیمه نمودن محصولات کشاورزی و دامی را به نحوی اتخاذ و اعمال نماید که تا پایان برنامه پنج‌ساله دوم حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) محصولات کشاورزی و دامی و شیلاتی و ده درصد (۱۰٪) سرمایه‌گذاری طرح‌های جنگلداری و مرتعداری و آبخیزداری مردمی تحت پوشش بیمه قرار گیرند و همچنین همه ساله اعتبار مورد نیاز صندوق بیمه محصولات کشاورزی و دامی و نیز اعتبار مورد نیاز برای پرداخت خسارات حوادث غیرمترقبه از طریق صندوق کمک به خسارت دیدگان را در بودجه‌های سالانه منظور نماید.

۴- بمنظور بهره‌برداری بهینه از منابع طبیعی تجدیدشونده و منابع دریائی و نیروی انسانی بخش کشاورزی و تسریع در امر یکپارچه سازی اراضی و تجمیع و انتقال دامداری‌های پراکنده اطراف شهرها به قطب‌های دامداری و جلوگیری از تخریب جنگل و مرتع و خاک و تبدیل زمین‌های زراعی به قطعات کوچک تدابیر لازم را جهت مطالعه و برنامه‌ریزی و سیاستگذاری نظام بهره‌برداری مطلوب در اراضی کشاورزی کشور با تاکید بر حمایت از تشکیل تعاونی‌های تولید

زراعی، دامی، باغداری و جنگلداری و مرتعداری و مکانیزاسیون در مناطق مستعد و مورد علاقه مردم اتخاذ و اعمال نماید.

۵- دولت موظف است در طول برنامه دوم تمهیدات لازم جهت اسکان بیست هزار (۲۰,۰۰۰) خانوار عشایری داوطلب اسکان را فراهم آورد و ضمن تامین اعتبارهای عمرانی دولتی و تسهیلات بانکی مورد نیاز جهت احداث مسکن و اجرای طرحهای کشاورزی و دامپروری آنها حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) از سود و کارمزد تسهیلات مذکور را در لوایح بودجه سالانه منظور و تعهد و پرداخت نماید.

آیین نامه اجرایی این تبصره به پیشنهاد وزرای کشاورزی و جهاد سازندگی و نیرو و رئیس سازمان برنامه و بودجه ظرف مدت ۳ ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷۸- با توجه به اهمیت و حساسیت نقش آب در توسعه و استقلال اقتصادی کشور دولت مکلف است از سرجمع کل اعتبارات عمرانی کشور به غیر از وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در طول برنامه دوم به میزان سه درصد (۳٪) در چارچوب لوایح بودجه سالانه در اختیار وزارت نیرو قرار دهد تا از طریق مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه جهت اجرای طرحهای تامین آب و آبرسانی به مصرف برساند.

تبصره ۷۹- دولت موظف است بمنظور تنظیم بازار محصولات کشاورزی و حمایت از تولیدکنندگان و مصرف کنندگان اقدامات ذیل را بعمل آورد:

۱- نسبت به احداث و گسترش صنایع لازم و انبارهای فنی و سردخانه و تقویت سیستم حمل و نقل مورد نیاز با تاکید بر استفاده از تسهیلات بانکی ارزان قیمت و با اولویت بخشهای خصوصی و تعاونی اقدام نماید.

۲- از طریق وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی و تعاون و کشور و بازرگانی حسب وظایف با ایجاد مکانیزمهای مناسب زمینه عرضه مستقیم محصولات تولیدی بخش کشاورزی را فراهم و با حذف واسطه‌ها از تولیدکنندگان و مصرف کنندگان حمایت نماید.

- آیین نامه اجرائی این تبصره به پیشنهاد وزارتخانه های کشاورزی، جهاد سازندگی، بازرگانی و کشور و سازمان برنامه و بودجه ظرف مدت ۳ ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۸۰ - دولت موظف است:

- ۱- جهت ایجاد و توسعه حمایت از صنایع تبدیلی و روستائی و دستی، بافندگان فرش دستی (ایجاد ۲۰۰ هزار فرصت شغلی جدید در این زمینه ها) ضمن تامین اعتبارات عمرانی تسهیلات بانکی لازم را با بازپرداخت بلندمدت و سرمایه در گردش مورد نیاز، پرداخت حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) سود و کارمزد تسهیلات اعطائی را تضمین و از محل بودجه سالانه پرداخت نماید.
- ۲- ارائه خدمات عمرانی روستائی و تخصیص منابع مربوطه را به نحوی سازمان دهد که با توجه به نظام سلسله مراتب در ارائه خدمات زیربنائی میزان برخورداری جمعیت مناطق روستائی کشور از راه مناسب روستائی و برق و بهسازی کالبدی محیط روستا بطور متوسط پانزده درصد (۱۵٪) و در زمینه دسترسی به آب آشامیدنی سالم ده درصد (۱۰٪) در سال پایانی برنامه دوم نسبت به ابتدای برنامه افزایش یافته باشد.

تبصره ۸۱- به منظور حفظ، احیاء، توسعه و بهره برداری اصولی از منابع طبیعی دولت مکلف است اقدامات ذیل را بعمل آورد:

- الف - تامین سوخت مورد نیاز عشایر در شعاع ۵ کیلومتری با قیمتهای رسمی کشور.
- ب - الزام بهره برداران از منابع ملی نسبت به بازسازی آن.
- ج - ساماندهی خروج دام از جنگلها و تجمیع جنگل نشینان.
- د - گماردن بخشی از نیروی انتظامی به منظور حفاظت از جنگلها و مراتع کشور و آموزش و تجهیز آنها.

تبصره ۸۲-

- الف - در طول برنامه دوم کلیه فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی بایستی با رعایت ملاحظات زیست محیطی صورت گرفته و به این منظور اجرای موارد زیر الزامی است:

۱- طرحها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی باید قبل از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی براساس الگوهای مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرد.

۲- انجام هرگونه فعالیت صنعتی و معدنی باید با در نظر گرفتن اهداف توسعه پایدار در چهارچوب ضوابط استانداردهای زیست محیطی باشد.

۳- بهره‌برداری از منابع طبیعی کشور باید براساس توان بالقوه منابع محیط زیست و ظرفیت قابل تحمل محیط صورت گیرد به نحوی که ضمن بهره‌مندی صحیح از منابع طبیعی موجبات حفظ تعادل و تناسب محیط زیست فراهم شود.

۴- استفاده از انرژی در کشور باید از طریق تجدید نظر در الگوی مصرف و کاهش در آلودگی سوختها صورت گیرد.

ب - دولت مکلف است در طول برنامه دوم نسبت به کاهش میزان آلودگی هوای تهران، مشهد، تبریز، اهواز، اراک، شیراز و اصفهان در حد استاندارد سازمان بهداشت جهانی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این تبصره توسط سازمان حفاظت محیط زیست و با همکاری دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۸۳- به منظور جلوگیری و رفع آلودگی منابع آب توسط فاضلابهای صنعتی، صنایع و کارخانجات واقع در شهرها و شهرکهای صنعتی موظفند نسبت به ایجاد و بهره‌برداری شبکه‌های جمع‌آوری و انتقال و تاسیسات تصفیه فاضلاب صنعتی براساس استانداردهای سازمان محیط زیست و با مشارکت و یا نظارت شرکتهای آب و فاضلاب استانها اقدام نمایند.

تبصره ۸۴-

الف - وزارت مسکن و شهرسازی موظف است اراضی با کاربری‌های آموزشی، فرهنگی و خدماتی، در قالب طرحهای مصوب شهری متناسب با قانون برنامه را در کلیه شهرهای کشور به قیمت عادلانه روز و طبق قوانین مربوط خریداری و تملک نموده و جهت احداث و توسعه مدارس و مراکز فرهنگی و هنری، پرورشی، ورزشی، بهداشتی، درمانی، توانبخشی، حمایتی و آموزشی و

اشتغال - آموزش فنی و حرفه‌ای ایستگاههای آتش نشانی، جمع‌آوری زباله، پمپاژ آب و فاضلاب و کشتارگاهها با قیمت منطقه‌ای سال ۱۳۷۲ به دستگاههای ذیربط واگذار نماید. تملک و تامین هزینه‌های موضوع این تبصره به روشهای زیر انجام می‌پذیرد:

- دریافت قسمتی از ارزش اضافی اراضی شهری که بر اثر تغییر کاربریهای موجود به انتفاعی در طرحهای جامع، تفصیلی و هادی حاصل می‌شود، از مالکان اینگونه زمین‌ها.
- سرشکن کردن بخشی از هزینه‌ها بر روی قیمت قطعات مسکونی قابل واگذاری مسکن در شهرهای مربوط به هر استان.

- واگذاری زمین معوض به مالکان اراضی تملک شده.

ب - شهرداریها موظفند زمینهای با کاربری مذکور در بند الف این تبصره را براساس طرحهای جامع هادی و تفصیلی مصوب، سریعاً به دستگاههای ذیربط معرفی نمایند و به هنگام شروع اجرای طرحهای مزبور توسط دستگاههای مربوط، مجوز احداث بنا را بدون رعایت تشریفات صدور پروانه ساختمانی و فقط با اعلام بر و کف صادر نمایند. در هر صورت رعایت ضوابط و مقررات فنی و شهرسازی از سوی دستگاههای مذکور ضروری است.

ج - دولت موظف است هر ساله در لوایح بودجه، اعتبار لازم برای خرید زمین را در بودجه وزارت آموزش و پرورش منظور نماید.

د - دستگاههایی که دارای مراکز فرهنگی، هنری، ورزشی، بهداشتی، درمانی، آموزشی، اداری و نظامی می‌باشند و براساس طرحهای مصوب شهری تغییر کاربری می‌یابند، اجازه داده می‌شود که مراکز مذکور را با رعایت قوانین مربوطه از طریق مزایده به فروش برسانند و درآمد حاصله را به خزانه‌داری کل واریز و معادل آن را جهت جایگزینی، تکمیل و نوسازی مراکز مشابه و تعمیر و نگهداری طبق قوانین بودجه‌های سنواتی هزینه نمایند.

ه - آیین‌نامه اجرایی این تبصره توسط وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت کشور ظرف سه ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۸۵ -

الف - به وزارت مسکن و شهرسازی (سازمان ملی زمین و مسکن) اجازه داده می‌شود برای

تجهیز سرمایه در بخش مسکن از طریق بانک مسکن نسبت به انتشار و فروش اوراق مشارکت مسکن اقدام نماید. وجوه حاصل از فروش اوراق مزبور صرفاً به مصرف اجرای طرحهای بخش مسکن خواهد رسید و مصرف اینگونه وجوه از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی خواهد بود. وزارت امور اقتصادی و دارائی به نمایندگی از جانب دولت بازخرید اوراق مزبور و سود متعلقه را تضمین خواهد کرد.

آئین نامه اجرائی این تبصره حداکثر ظرف سه ماه از تصویب این قانون توسط وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت امور اقتصادی و دارائی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ب - اوراق مشارکت، اوراق بهاداری است که به قیمت اسمی مشخص منتشر می شود و به سرمایه گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرحهای زیربنائی، تولیدی و ساختمانی را دارند، به فروش می رسد. خریداران این اوراق به نسبت قیمت اسمی در سود حاصل از اجرای طرح مزبور شریک خواهند شد. خرید و فروش این اوراق مستقیماً یا از طریق بورس اوراق بهادار مجاز می باشد.

تبصره ۸۶- دستگاههای اجرایی مکلفند کلیه هزینه های مربوط به تعمیر و نگهداری و دیگر خدمات مشترک خانه های سازمانی مربوط به خود را از محل عواید حاصل از اجاره خانه های مزبور به کارکنان خود تامین نموده و علاوه بر آن ترتیبی اتخاذ نمایند تا هزینه های مربوط به آب، برق، مخابرات و سوخت توسط استفاده کنندگان پرداخت گردد.

همزمان با اجرای این تبصره حق عائله مندی پرسنل نیروهای مسلح و سایر کارکنانی که از خانه های سازمانی استفاده می کنند، برقرار می گردد.

تبصره ۸۷- دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و تحقیقاتی می توانند در طول اجرای برنامه در رشته های مورد نیاز، دوره های شبانه و دوره های خاص تاسیس و هزینه های سرانه شبانه را با تایید وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و فرهنگ و آموزش عالی حسب مورد از داوطلبان تحصیل و وصول و وجوه حاصله را به خزانه داریکل واریز نمایند و معادل آن را از محل

ردیفی که به همین منظور در بودجه سالانه منظور می‌گردد دریافت و صرف هزینه‌های مربوط به دانشگاه نمایند.

تبصره ۸۸- جهت دستیابی به هدف افزایش سهم هزینه‌های صرف شده در امر تحقیقات در تولید ناخالص داخلی به یک و نیم درصد (۱/۵٪) در سال ۱۳۷۸ و تامین پنجاه درصد (۵۰٪) از کل این هزینه‌ها از محل درآمدهای عمومی، سازمان برنامه و بودجه مکلف است با هماهنگی شورای پژوهشهای علمی کشور در هر سال سهم بخش تحقیقات هر یک از دستگاههای دولتی و تحت پوشش دولت از درآمدهای عمومی را تعیین و در ردیف مستقل و جداگانه منظور نماید. احداث، خرید و اجاره ساختمانهای اداری و خرید تجهیزاتی که مرتبط با امر تحقیقات نیست و خرید خودروهای سواری از چنین ردیفهایی ممنوع است و به عنوان هزینه تحقیقاتی نمی‌تواند منظور گردد.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره توسط شورای پژوهشهای علمی کشور و سازمان برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۸۹- به منظور توسعه امور تحقیقاتی و استفاده بیشتر از خدمات اعضای هیات علمی و پژوهشی به دولت اجازه داده می‌شود:

الف - کلیه مزایا و تسهیلاتی را که طی برنامه دوم به اعضای هیات علمی و پژوهشی دانشگاهها و موسسات تحقیقاتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعلق می‌گیرد به اعضای هیات علمی و پژوهشی شاغل در مراکز زیر، به شرط اینکه به امر تحقیق و تدریس اشتغال داشته باشند، تسری دهد:

۱- موسسات تحقیقاتی و آموزشی وابسته به وزارتخانه‌ها، سازمانها و موسسات دولتی نظامی و انتظامی و بنیاد شهید انقلاب اسلامی که برحسب قانون و با تایید شورای گسترش وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایجاد شده‌اند.

۲- ستادها و مراکز اداری که دارای پست سازمانی مصوب برای اعضای هیات علمی می‌باشند و صلاحیت اعضای مذکور حسب مورد به تصویب هیاتهای ممیزه مرکزی

وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیده باشد. پست سازمانی مصوب برای اعضای هیات علمی به طور مشترک به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی، وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد خواهد رسید.

ب - کلیه دستگاههای اجرایی که از اعتبارات جاری و عمرانی مربوط به تحقیقات استفاده می‌نمایند و همچنین شرکتهای دولتی موضوع ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور و موسسات انتفاعی وابسته به دولت که از اعتبارات مذکور استفاده می‌کنند موظفند پانزده درصد (۱۵٪) از اعتبارات مذکور را از طریق عقد قراردادهای تحقیقاتی با دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی، و همچنین اعضاء هیات علمی اینگونه موسسات با موافقت دانشگاه یا موسسه تحقیقاتی مربوطه و موسسات پژوهشی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هزینه نمایند.

وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و آموزش و پرورش و جهاد دانشگاهی از شمول مفاد این بند مستثنی می‌باشند و سایر دستگاههای مستثنی از مفاد این بند توسط شورای پژوهشهای علمی کشور تعیین می‌گردد.

سازمان برنامه و بودجه به هنگام مبادله موافقتنامه و تخصیص اعتبار موظف به رعایت مفاد این بند بوده و گزارش آن را هر شش ماه یکبار به کمیسیون فرهنگ و آموزش عالی مجلس شورای اسلامی ارسال خواهد نمود.

وزارتخانه‌ها و سازمانها نیز مکلفند هر شش ماه یکبار گزارش مربوطه را به کمیسیونهای فرهنگ و آموزش عالی و بهداشتی و بهزیستی مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.

آئین‌نامه اجرایی این بند با پیشنهاد وزارتخانه‌های مذکور و سازمان امور اداری و استخدامی تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید. مصرف اعتبارات یاد شده صرفاً تابع مفاد این بند و آئین‌نامه اجرایی آن می‌باشد و از شمول قانون محاسبات و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی خواهد بود.

تبصره ۹۰-

الف - به وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اجازه داده می‌شود در طول اجرای برنامه از اعضای هیات علمی غیر ایرانی خارج از کشور (با اولویت مسلمان بودن) صرفاً برای تدریس در دوره دکترا و همچنین تحقیق دعوت به کار نماید. و همچنین اجازه دهند که اعضای هیات علمی غیرایرانی فرصتهای مطالعاتی خود را در کشور جمهوری اسلامی ایران سپری نمایند.

ب - به دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و تحقیقاتی اجازه داده می‌شود به منظور توسعه و تکمیل دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترا با دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی کشورهای خارجی که با دولت جمهوری اسلامی ایران روابط دوستانه دارند، تفاهم‌نامه‌های علمی و پژوهشی در زمینه‌های میادله استاد و دانشجو و تشکیل سمینارها و کنفرانسها و تبادل پروژه‌های مشترک از طریق وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منعقد نمایند.

تبصره ۹۱- دولت مکلف است برای تامین هیات علمی مورد نیاز آموزش عالی کشور در طول برنامه ارز مورد نیاز جهت خرید تجهیزات لازم و تربیت حداقل هزار نفر عضو هیات علمی در هر سال در داخل و اعزام به خارج در مقطع دکتری را از بودجه هر سال دو وزارتخانه مربوطه حسب مورد تامین نماید.

تبصره ۹۲- جهت تشویق بخش غیردولتی به سرمایه گذاری در زمینه آموزش عالی کشور، دولت موظف است تسهیلات بانکی در اختیار دانشگاههای غیردولتی قرار داده و از سایر حمایتهای تشویقی برخوردار نماید. همچنین به منظور کمک به دانشجویان دانشگاههای غیردولتی دولت موظف است حتی المقدور تسهیلات بانکی به صورت وام بلندمدت در اختیار صندوقهای رفاه دانشجویان دانشگاههای غیردولتی قرار دهد تا بخشی از دانشجویان این دانشگاهها بتوانند با استفاده از این وام شهریه خود را پرداخت و پس از فراغت از تحصیل به تدریج بازپرداخت نمایند.

تبصره ۹۳- دانشگاه پیام نور در برنامه پنجساله دوم توسعه، همچنان بصورت دانشگاه دولتی ابقاء و به روال سابق با دریافت شهریه از دانشجویان و کمکهای مردمی، از بودجه عمومی دولت نیز استفاده می نماید.

تبصره ۹۴- دولت موظف است از محل منابع بودجه عمومی نسبت به تکمیل تاسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی شبکه های بهداشتی درمانی کشور به ترتیب اولویت خانه های بهداشت مراکز بهداشتی درمانی روستائی پایگاههای بهداشتی و مراکز بهداشتی درمانی شهری اقدام نماید به نحوی که توسعه کمی شبکه های مذکور تا پایان برنامه دوم کامل و زمینه های فیزیکی، تجهیزاتی و توسعه تشکیلاتی انجام و توسعه کیفی شبکه های بهداشتی درمانی کشور فراهم شود.

تبصره ۹۵- وزارت کار و امور اجتماعی موظف است در طول اجرای برنامه اقدامات زیر را انجام دهد. اعتبارات مورد نیاز از محل ردیفهای مربوطه در بودجه سالانه کشور پیش بینی و تامین خواهد شد:

الف - تشکیل پایگاه اطلاعات کار به منظور تامین آمار و اطلاعات کار، شامل مشخصات کارگاهی، نیروی کار و دیگر مسائل مورد نیاز.

ب - شناخت خصوصیات نیروی کار و بازار کار کشور از طریق تهیه و اجرای طرحهای آماری.

ج - ایجاد ۶۶۰ هزار فرصت شغلی ارزان قیمت جدید به منظور حمایت از اشتغال نیروی کار کشور و کاهش نرخ بیکاری.

د - ایجاد ۷۷ مرکز آموزش فنی و حرفه ای، ۵ مرکز تربیت مربی، تکمیل و راه اندازی ۷۰ مرکز نیمه تمام و بازسازی و تکمیل ۱۲ مرکز آموزشی.

تبصره ۹۶- دولت موظف است در طول برنامه صنایع الکترونیک (الکترونیکی، مخابراتی، اتوماسیون و اپتیک) موجود در بخشهای مختلف را جهت تامین منافع ملی و تامین نیازمندیهای الکترونیکی نظامی و غیرنظامی از طریق سیاستگزاری و سرمایه گذاریهای متمرکز و هماهنگ سازماندهی و تقویت نماید به طوری که تا پایان برنامه، حتی الامکان کشور قادر به تامین نیازهای

عمده الکترونیکی از داخل کشور باشد.

آئین نامه اجرایی این تبصره توسط وزارتخانه های صنایع، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و پست و تلگراف و تلفن تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۹۷- به وزارت پست و تلگراف و تلفن (شرکت مخابرات ایران) اجازه داده می شود در صورت درخواست اهالی برای تاسیس و توسعه مراکز تلفنی خارج از برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی امکانات لازم از جمله طراحی، تدارک تجهیزات مورد تقاضا، نصب و راه اندازی مراکز و غیره، را در اختیار آنها قرار داده و هزینه خدمات و تجهیزات ارائه شده را به قیمت تمام شده اخذ نماید.

تبصره ۹۸- کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی موظف است در محدوده وظایف خود ضمن رسیدگی به شکایات مربوط به نهادها و بنیادهای انقلاب اسلامی (بنیاد جانبازان، بنیاد شهید، بنیاد پانزده خرداد، کمیته امداد) همه ساله گزارشی از طرز کار آنها جهت استحضار محضر مقام معظم رهبری و مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید و کلیه نهادها و بنیادهای فوق الذکر موظفند کلیه اطلاعات مورد نیاز را در اختیار کمیسیون قرار دهند.

تبصره ۹۹- وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه موظفند جهت تحقق و اجرای اهداف این برنامه به طور مستمر بر عملیات دستگاههای اجرایی نظارت نموده و گزارش مربوط به پیشرفت عملیات و مطابقت آن در زمینه وصول به هدفهای تعیین شده در برنامه را در مقاطع شش ماهه به دولت و دیوان محاسبات و کمیسیونهای مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند.

تبصره ۱۰۰- وزارت امور خارجه موظف است در خصوص تقویت نیروهای بخش اقتصادی نمایندگیهای خود جهت بازاریابی و صدور کالا در کشورهای که زمینه صدور کالا به آنها فراهم می باشد نسبت به ارائه اطلاعات و هماهنگی های لازم در خصوص ایجاد ارتباطات بین شرکتهای تولیدی و تجاری دو طرف تسهیلات لازم را فراهم نماید. به منظور نیل به این هدف در طول برنامه

دوم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی وزارتخانه مذکور نسبت به اعزام کارشناس متخصص به نمایندگیهای مورد نیاز اقدام می‌نماید. سازمان برنامه و بودجه موظف است اعتبارات مورد نیاز جهت بکارگیری نیروهای مذکور را در طول برنامه تامین نماید.

تبصره ۱۰۱- با توجه به روند افزایش تصادفات وسایل نقلیه بین شهری در شهرهای مسیر محورهای اصلی وزارت راه و ترابری موظف است از محل اعتبارات مربوط به بهسازی راهها و احداث راههای جدید، کمربندی پرتردد شهرها را در اولویت قرار دهد.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

5300 S. DICKINSON DRIVE

CHICAGO, ILLINOIS 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3701

WWW.PHYSICS.DUKE.EDU

DUKE UNIVERSITY

PHYSICS DEPARTMENT

206 S. MOUNTAIN DRIVE

DUKE UNIVERSITY

CHICAGO, ILLINOIS 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3701

WWW.PHYSICS.DUKE.EDU

DUKE UNIVERSITY

PHYSICS DEPARTMENT

206 S. MOUNTAIN DRIVE

DUKE UNIVERSITY

CHICAGO, ILLINOIS 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3701

WWW.PHYSICS.DUKE.EDU

DUKE UNIVERSITY

PHYSICS DEPARTMENT

206 S. MOUNTAIN DRIVE

DUKE UNIVERSITY

CHICAGO, ILLINOIS 60637

TEL: 773-936-3700

FAX: 773-936-3701

WWW.PHYSICS.DUKE.EDU

هدفهای کمی کلان در برنامه دوم

۱- تولید:

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۶۱ طی دوره ۷۸-۱۳۷۳ به طور متوسط سالانه ۵/۱ درصد افزایش یافته و از سیزده هزار و هفتصد و شصت و شش میلیارد و سیصد میلیون (۱۳.۷۶۶.۳۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به هفده هزار و ششصد و سی و پنج میلیارد و سیصد میلیون (۱۷.۶۳۵.۳۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال افزایش می یابد. با توجه به رشد جمعیت، تولید ناخالص داخلی سرانه در پایان برنامه به دویست و پنجاه و شش هزار (۲۵۶.۰۰۰) ریال خواهد رسید. جدول شماره (۱) تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخش های مختلف اقتصادی را طی برنامه دوم نشان می دهد.

۲- سرمایه گذاری:

تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داخلی به قیمت های ثابت به طور متوسط سالانه ۶/۲ درصد افزایش یافته و از دو هزار و دویست و شصت و دو میلیارد و هفتصد میلیون (۲.۲۶۲.۷۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال ۱۳۷۳ به سه هزار و پنجاه و پنج میلیارد و پانصد میلیون (۳.۰۵۵.۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال ۱۳۷۸ خواهد رسید. مجموع سرمایه گذاری ناخالص طی سال های برنامه دوم بالغ بر چهارده هزار و شصت و سه میلیارد و نهصد میلیون (۱۴.۰۶۳.۹۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال برآورد می گردد. جدول شماره (۲) ترکیب سرمایه گذاری ناخالص به تفکیک بخش های مختلف را نشان می دهد.

۳- مصرف:

مصرف خصوصی به قیمت ثابت سال ۱۳۶۱ طی سالهای ۷۸-۱۳۷۳ بطور متوسط سالانه از رشدی معادل چهار درصد (۴٪) برخوردار شده و از نه هزار و دویست و هشتاد و هفت میلیارد و دویست میلیون (۹.۲۸۷.۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به یکصد و سیزده هزار و یکصد و دوازده میلیارد و یکصد میلیون (۱۱۳.۱۱۲.۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال افزایش می یابد. میزان مصرف سرانه که در سال ۱۳۷۳ معادل یکصد و پنجاه و یک هزار (۱۵۱.۰۰۰) ریال برآورد می شود، با توجه به پیش بینی نرخ رشد جمعیت در پایان برنامه دوم به یکصد و شصت و چهار هزار (۱۶۴.۰۰۰) ریال خواهد رسید. طی همین مدت با محدود شدن مصرف دولتی، میزان مصرف به قیمت ثابت در این بخش به طور متوسط سالانه ۰/۹ درصد کاهش یافته و از یک هزار و هشتصد و چهار میلیارد و دویست میلیون (۱.۸۰۴.۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال ۱۳۷۳ به یک هزار و هفتصد و بیست و هفت میلیارد و چهارصد میلیون (۱.۷۲۷.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال ۱۳۷۸ تنزل می یابد. جدول شماره (۳) مصرف بخش های خصوصی و دولتی را در برنامه دوم نشان می دهد.

۴- بودجه عمومی دولت:

کل درآمدهای بودجه عمومی دولت در برنامه دوم معادل دویست و سی و هفت هزار و سیصد و یازده میلیارد (۲۳۷.۳۱۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال پیش بینی می گردد. متوسط رشد درآمدهای دولت طی آن دوره معادل ۱۵/۲ درصد می باشد.

در برنامه دوم از کل درآمدهای دولت پنجاه درصد (۵۰٪) یا یکصد و بیست هزار و چهل و چهار میلیارد (۱۲۰.۰۴۴.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال را درآمد نفت، بیست و شش درصد (۲۶٪) یا شصت و یک هزار و هشتصد و هفتاد و دو میلیارد (۶۱.۸۷۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال را درآمدهای مالیاتی و بیست و چهار درصد (۲۴٪) یا پنجاه و پنج هزار و سیصد و نود و پنج میلیارد (۵۵.۳۹۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال را سایر درآمدها تشکیل می دهند. رشد اقلام درآمدی یاد شده طی دوره برنامه به ترتیب معادل ۸/۳ درصد، ۱۸/۲ درصد و ۲۹/۷ درصد برآورد می گردد.

هزینه‌های بودجه عمومی دولت طی همین مدت با رشد متوسط سالانه ۱۵/۱ درصد از سی هزار و چهل و نه میلیارد (۳۰۰۴۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال در سال ۱۳۷۳ به شصت هزار و هشتصد و بیست و پنج میلیارد (۶۰۸۲۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال در سال ۱۳۷۸ بالغ خواهد شد. مجموع هزینه‌های بودجه عمومی دولت در سالهای برنامه دوم معادل دویست و سی و هشت هزار و یکصد و هشتاد و هفت میلیارد (۲۳۸۰۱۸۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال می‌باشد که پنجاه و شش درصد (۵۶٪) یا یکصد و سی و سه هزار و یکصد و پنجاه و هفت میلیارد (۱۳۳۰۱۵۷۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال آن را بودجه جاری و چهل و چهار درصد (۴۴٪) یا یکصد و پنج هزار و بیست و نه میلیارد (۱۰۵۰۲۹۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال آن را بودجه عمرانی تشکیل می‌دهد.

طی سالهای ۷۸-۱۳۷۳ متوسط رشد سالانه بودجه‌های جاری و عمرانی به ترتیب معادل ۱۰/۹ درصد و ۲۱/۱ درصد پیش بینی می‌شود.

با توجه به میزان درآمدها و هزینه‌ها، بودجه عمومی دولت مجموعاً طی برنامه دارای هشتصد و هفتاد و پنج میلیارد (۸۷۵۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال کسری می‌باشد که از محل برگشتی از پرداختهای سالانه طی این مدت تامین می‌گردد.

جداول شماره ۴ و ۵ وضعیت بودجه عمومی دولت، جداول ۶ و ۷ اعتبارات جاری و عمرانی بر حسب امور و فصول و جداول ۸ و ۹ توزیع آنها را نشان می‌دهد.

۵- پول و اعتبار:

جدول شماره (۱۰) وضعیت پایه پولی، نقدینگی و تورم را طی برنامه دوم ارائه می‌کنند. خالص داراییهای خارجی و خالص سایر داراییهای بانک مرکزی در طول برنامه دوم ثابت فرض شده است. با توجه به پیش بینی رشد ۳/۸ درصدی خالص بدهی دولت به بانک مرکزی، رشد ۱۸/۱ درصدی خالص بدهی شرکتهای دولتی به بانک مرکزی و رشد ۳۳/۶ درصدی بدهی بانکها به این بانک، پایه پولی و همچنین حجم نقدینگی ۱۲/۵ درصد افزایش خواهند یافت. با توجه به هدف رشد تولید ناخالص داخلی و رشد پیش بینی شده برای حجم نقدینگی، سطح عمومی قیمتها در طول برنامه به طور متوسط سالانه ۱۲/۴ درصد افزایش می‌یابد.

۶- بازرگانی خارجی:

براساس پیش‌بینی‌های انجام شده طی برنامه دوم دریافتهای ارزی حاصل از صادرات نفت معادل هفتاد و دو میلیارد و ششصد و پنجاه و هشت میلیون (۷۲,۶۵۸,۰۰۰,۰۰۰) دلار و دریافتهای حاصل از صادرات غیرنفتی معادل بیست و هفت میلیارد و پانصد و بیست و هفت میلیون (۲۷,۵۲۷,۰۰۰,۰۰۰) دلار برآورد می‌گردد. با عنایت به هدف تعیین شده در مورد میزان کاهش تعهدات ارزی کشور "هشت میلیارد و دویست و شش میلیون (۸,۲۰۶,۰۰۰,۰۰۰) دلار" منابع ارزی برای واردات معادل نود و یک میلیارد و نهصد و هفتاد و نه میلیون (۹۱,۹۷۹,۰۰۰,۰۰۰) دلار پیش‌بینی می‌گردد.

طی سالهای ۷۸-۱۳۷۳ صادرات نفتی کشور بطور متوسط سالانه ۳/۴ درصد، صادرات غیرنفتی ۸/۴ درصد و واردات ۴/۳ درصد افزایش خواهند یافت. جدول شماره ۱۱ تصویر صادرات و واردات کشور را در برنامه دوم نشان می‌دهد.

۷- جمعیت و اشتغال:

جمعیت کشور در سال ۱۳۷۸ معادل ۶۸۹۰۰ هزار نفر برآورد می‌گردد. با توجه به ارقام سرمایه‌گذاری ارائه شده در جدول شماره (۲) و ترکیب تولید ملی طی برنامه دوم تعداد شاغلین در سال ۱۳۷۸ به ۱۶۲۳۲ هزار نفر بالغ خواهد شد. در مجموع طی سالهای ۷۸-۱۳۷۴ تعدد ۲۰۱۹ هزار نفر به جمعیت شاغل کشور افزوده خواهد شد. تصویر اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی در جدول شماره ۱۲ درج شده است.

جداول پیوست

جدول شماره (۱)

تولید ناخالص داخلی و ارزش افزوده بخشها طی برنامه دوم

(میلیارد ریال ثابت سال ۶۱)

نرخ رشد	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	شرح
کشاورزی	۴/۳ ۴۵۴۴/۹	۱۳۷۸ ۳۶۸۶/۸	۱۳۷۹ ۳۵۳۵/۷	۱۳۸۰ ۳۳۵۱/۶	۱۳۸۱ ۳۱۲۰/۲		
نفت	۱/۶ ۲۹۰۳/۰	۱۳۷۸ ۲۶۸۶/۶	۱۳۷۹ ۲۶۴۵/۳	۱۳۸۰ ۲۵۵۳/۵	۱۳۸۱ ۲۵۱۶/۷		
صنعت و معدن	۵/۹ ۲۹۵۴/۰	۱۳۷۸ ۲۲۲۲/۲	۱۳۷۹ ۲۰۹۹/۲	۱۳۸۰ ۲۰۷۴/۶	۱۳۸۱ ۲۰۰۸/۷		
آب و برق و گاز	۸/۰ ۵۳۷/۴	۱۳۷۸ ۳۶۶/۲	۱۳۷۹ ۳۳۹/۲	۱۳۸۰ ۳۰۹/۱	۱۳۸۱ ۲۸۵/۰		
ساختمان	۴/۰ ۷۱۱/۱	۱۳۷۸ ۵۸۴/۲	۱۳۷۹ ۵۶۱/۷	۱۳۸۰ ۵۴۸/۵	۱۳۸۱ ۵۰۸/۳		
حمل و نقل	۴/۷ ۱۳۵۹/۲	۱۳۷۸ ۱۰۷۸/۸	۱۳۷۹ ۱۰۳۰/۱	۱۳۸۰ ۹۵۶/۲	۱۳۸۱ ۸۵۰/۸		
ارتباطات	۶/۸ ۹۹/۷	۱۳۷۸ ۷۱/۷	۱۳۷۹ ۶۷/۲	۱۳۸۰ ۶۲/۳	۱۳۸۱ ۵۶/۶		
سایر خدمات	۲/۶ ۵۴۲۹/۲	۱۳۷۸ ۴۷۶۸/۶	۱۳۷۹ ۴۶۴۶/۴	۱۳۸۰ ۴۳۲۵/۰	۱۳۸۱ ۴۰۳۸/۵		
کل خدمات	۳/۱ ۶۸۸۸/۲	۱۳۷۸ ۵۹۱۹/۱	۱۳۷۹ ۵۷۴۳/۷	۱۳۸۰ ۵۳۴۳/۵	۱۳۸۱ ۴۹۴۵/۹		
جمع ارزش افزودهها	۳/۷ ۱۸۵۳۸/۶	۱۳۷۸ ۱۵۴۶۵/۱	۱۳۷۹ ۱۴۹۲۴/۷	۱۳۸۰ ۱۴۱۸۰/۸	۱۳۸۱ ۱۳۳۸۴/۸		
رابطه مبادله بازرگانی	۷۱۷/۵	۱۵۴۱/۲	۱۶۷۱/۲	۱۵۷۱/۷	۱۴۳۹/۳		
کارمزد احتسابی	۳/۳ ۱۸۵/۸	۱۵۷/۶	۱۵۲/۵	۱۳۱/۳	۱۲۰/۷		
تولید ناخالص داخلی	۵/۱ ۱۷۶۳۵/۳	۱۳۷۸ ۱۳۷۶۶/۳	۱۳۷۹ ۱۳۱۰۱/۰	۱۳۸۰ ۱۲۴۷۷/۸	۱۳۸۱ ۱۱۸۲۴/۸		

جدول شماره (۲)

ترکیب سرمایه گذاری ناخالص به تفکیک بخشهای مختلف

(میلیارد ریال ثابت سال ۱۱)

جمع	نرخ رشد	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	شرح
دوره	۱۳۷۳-۷۸	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	
۹۳۲/۳	۷/۲	۲۰۶/۲	۱۴۵/۵	۱۳۵/۷	۱۰۸/۵	۱۲۴/۰	کشاورزی
۱۱۴۶/۵	۵/۲	۲۴۴/۵	۱۸۹/۶	۱۸۰/۲	۳۳۰/۸	۲۶۲/۴	صنعت و معدن
۱۲۸۷/۵	۶/۶	۲۸۶/۲	۱۹۹/۱	۱۸۵/۲	۱۳۰/۲	۱۵۱/۵	آب و برق
۸۱۹/۹	۷/۵	۱۷۹/۳	۱۳۰/۲	۱۲۲/۱	۷۳/۲	۱۱۰/۵	نفت و گاز
۳۳۸/۹	۶/۹	۷۴/۴	۵۳/۴	۵۰/۰	۴۶/۲	۵۷/۵	ساختمان
۲۱۸۸/۸	۱۰/۵	۵۱۲/۳	۳۱۰/۴	۲۸۰/۸	۲۸۸/۵	۲۷۱/۲	حمل و نقل
۲۱۳/۳	۹/۴	۷۱/۹	۴۶/۰	۴۲/۰	۳۶/۳	۳۷/۲	ارتباطات
۴۵۰۵/۲	۴/۳	۹۴۴/۶	۷۶۵/۱	۷۳۳/۶	۵۸۴/۲	۵۷۱/۵	مستغلات
۲۵۳۱/۶	۴/۸	۵۳۶/۱	۴۲۳/۴	۴۰۳/۹	۴۷۹/۴	۳۵۷/۱	سایر خدمات
۹۵۳۸/۸	۶/۰	۲۰۶۴/۹	۱۵۴۴/۹	۱۴۶۰/۲	۱۳۸۸/۴	۱۲۳۷/۰	کل خدمات
۱۴۰۶۳/۹	۶/۲	۳۰۵۵/۵	۲۲۶۲/۷	۲۱۳۳/۴	۲۰۷۷/۳	۱۹۴۲/۹	کل سرمایه گذاری

جدول شماره (۳) - هزینه ملی

(میلیارد ریال ثابت سال ۹۱)

شرح رشد	۱۳۷۳-۷۸	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	شرح
تولید ناخالص داخلی	۵/۱	۱۷۶۳۵/۳	۱۳۷۶۶/۳	۱۳۱۰۱/۰	۱۲۴۷۷/۸	۱۱۸۲۴/۸	
سرمایه گذاری ناخالص	۶/۲	۳۰۵۵/۵	۲۲۶۲/۷	۲۱۳۳/۴	۲۰۷۷/۳	۱۹۴۲/۹	
مصرف خصوصی	۴/۵	۱۱۳۱۲/۱	۹۲۸۷/۲	۸۹۲۸/۵	۸۷۲۵/۳	۸۲۸۱/۵	
مصرف دولتی	-۵/۱	۱۷۲۷/۴	۱۸۰۴/۲	۱۸۲۰/۵	۱۵۵۱/۹	۱۴۵۰/۰	

جدول شماره (۴)

تصویر بودجه عمومی دولت در طی برنامه دوم

(میلیارد ریال)

بیانگر رشد	برنامه	۱۳۷۳	شرح								
جمع دوره (درصد)	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	مصوب	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰		
۱۰/۹	۱۳۳۱۵۷	۳۱۶۳۵	۲۸۴۲۳	۲۶۱۱۸	۲۴۳۸۵	۲۲۵۹۶	۱۸۸۳۱	۱۳۷۸۴	۷۷۸۳	۵۵۶۴	هزینه‌های جاری
۲۱/۱	۱۰۵۰۳۹	۲۹۱۹۰	۲۴۵۱۵	۲۰۶۱۵	۱۶۹۱۱	۱۳۷۹۸	۱۱۲۱۸	۷۰۱۸	۳۱۹۳	۲۵۲۷	هزینه‌های عمرانی
۱۵/۱	۲۳۸۱۸۶	۶۰۸۲۵	۵۲۹۳۸	۴۶۷۳۳	۴۱۲۹۶	۳۶۳۹۴	۳۰۰۴۹	۲۰۸۰۲	۱۰۹۷۶	۸۰۹۱	کل هزینه‌ها
%	-۸۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۴۴۳	-۱۰۷۷	-۱۰۸۷	کسری بودجه
۱۵/۲	۲۳۷۳۱۱	۶۰۶۵۰	۵۲۷۶۳	۴۶۵۵۸	۴۱۱۲۱	۳۶۲۱۹	۲۹۸۷۴	۲۰۳۵۹	۹۸۹۹	۷۰۰۴	کل درآمدها
۸/۳	۱۲۰۰۴۴	۲۶۳۲۵	۲۵۲۶۷	۲۴۰۳۷	۲۲۹۰۷	۲۱۵۰۸	۱۷۶۵۲	۱۴۶۸۴	۵۱۴۱	۳۵۰۰	درآمدنفت
۱۸/۲	۶۱۸۷۲	۱۷۹۰۸	۱۴۵۷۷	۱۱۸۶۶	۹۶۵۹	۷۸۶۲	۷۷۵۵	۴۰۶۱	۳۷۷۶	۲۷۶۵	درآمدهای مالیاتی
۲۹/۷	۵۵۳۹۵	۱۶۴۱۷	۱۲۹۱۹	۱۰۶۵۵	۸۵۵۵	۶۸۴۹	۴۴۶۷	۱۶۱۴	۹۸۲	۶۸۹	سایر درآمدها

جدول شماره (5)

تصویر بودجه عمومی دولت در طی برنامه دوم

جمع دوره	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳	۱۳۷۲
۷۲۶۵۸	۱۵۸۹۶	۱۵۶۵۶	۱۴۴۱۱	۱۳۸۲۲	۱۳۰۷۲	۱۰۷۲۱	۱۳۱۱۷
۸۲۰۶	۱۶۴۲/۰	۱۶۴۱/۰	۱۶۴۱/۰	۱۶۴۱/۰	۱۶۴۱/۰	۱۶۰۰/۰	
۱۴۴۵۱/۷۶	۱۴۲۵۴/۵	۱۳۸۱۵/۴	۱۲۷۷۰/۲	۱۲۱۸۱/۰	۱۱۴۳۰/۶	۹۱۲۱/۳	۱۳۱۱۷
۶۶۷۹/۰	۱۲۶۵/۰	۹۷۵/۰	۱۵۷۴/۲	۱۴۷۵/۵	۱۳۸۹/۳	۱۵۷۷/۷	-
۱۲۰۰۴۴	۲۶۳۲۵	۲۵۲۶۷	۲۴۰۳۷	۲۲۹۰۷	۲۱۵۰۸	۱۷۶۵۲	۱۴۶۸۴
۶۱۸۸۷۲	۱۷۹۰۸	۱۴۵۷۷	۱۱۸۸۶۶	۹۶۵۹	۷۸۳۳	۷۷۵۵	۴۰۶۱
۵۵۳۹۴/۷	۱۶۴۱۷	۱۲۹۹۹	۱۰۶۵۵	۸۵۵۵	۶۸۴۹	۴۴۶۷	۱۶۱۴
۱۴۶۳۳	۵۱۹۶	۳۷۵۶	۲۶۴۴	۱۸۲۵	۱۲۱۲	۷۶۰	-
۱۱۱۰۰	۲۷۰۰	۲۸۰۰	۲۲۰۰	۱۵۰۰	۹۰۰	-	-
۷۷۰۹/۴	۹۹۳/۲	۶۴۴/۳	۵۴۲/۸	۳۴۵/۳	۱۸۳/۸	-	-
۲۲۵	۵۰	۷۳	۵۲	۳۰	۲۰	۱۰۰	-
۲۴۷۰	۸۲۰	۶۴۰	۴۷۰	۳۳۰	۲۱۰	۲۰۰	-
۵۰۰۰	۱۵۰۰	۱۰۰۰	۹۰۰	۸۰۰	۷۰۰	-	-
۱۹۲۵۷/۳	۴۱۰۷/۳	۳۹۵۵/۹	۳۸۴۵/۹	۳۷۲۴/۹	۳۶۲۳/۳	۳۴۰۷	۱۶۱۴
۲۳۷۳۱۱	۶۰۶۵۰	۵۲۷۶۳	۴۶۵۵۸	۴۱۱۲۱	۳۶۲۱۹	۲۹۸۷۴	۲۰۳۵۹
۲۳۸۱۸۶	۶۰۸۲۵	۵۲۹۳۸	۴۶۷۳۳	۴۱۲۹۶	۳۶۳۹۴	۳۰۰۴۹	۲۰۸۰۲
۱۳۳۱۵۷	۳۱۶۳۵	۲۸۴۲۳	۲۶۱۱۸	۲۴۳۸۵	۲۲۵۹۶	۱۸۸۳۱	۱۳۷۸۴
۱۰۵۰۲۹	۲۹۱۹۰	۲۴۵۱۵	۲۰۶۱۵	۱۶۹۱۱	۱۳۷۹۸	۱۱۲۱۸	۷۰۱۸
-۸۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۱۷۵	-۴۴۲
۱۹/۱	۲۶۵۷۳	۲۲۴۷۴	۱۸۹۹۱۳	۱۶۱۵۱۲	۱۳۷۹۱۶	۱۱۵۷۰۳	۹۳۷۰۸/۷
۶/۳	۶/۷	۶/۵	۶/۲	۶/۰	۵/۷	۶/۷	۴/۳
۵۵/۹	۵۲/۰	۵۳/۷	۵۵/۹	۵۹/۰	۶۲/۱	۶۲/۷	۶۶/۳
۴۴/۱	۴۸/۰	۴۶/۳	۴۴/۱	۴۱/۰	۳۷/۹	۳۷/۳	۳۳/۷

۱- کل درآمد ارزی نفت (میلیون دلار)

۲- کاهش در مانده تعهدات ارزی (میلیون دلار)

۳- منابع ارزی بنیای درآمد ریالی (میلیون دلار)

۴- تأمین فرآورده های نفتی - جمعی خارجی

۵- درآمد نفت (میلیارد ریال)

۶- درآمدهای مالیاتی (میلیارد ریال)

۷- سایر درآمدها (میلیارد ریال)

۷-۱- عوارض صنعت برق

۷-۲- عوارض صنعت نفت

۷-۳- عوارض صنعت گاز

۷-۴- عوارض صنعت پست

۷-۵- عوارض صنعت مخابرات

۷-۶- درآمد حاصل از فروش ارز

۷-۷- سایر اقلام

۸- کل درآمدها (میلیارد ریال)

۹- کل هزینه ها (میلیارد ریال)

۱۰- هزینه های جاری

۱۱- هزینه های عمرانی

۱۲- کسری بودجه (میلیارد ریال)

۱۳- تولید ناخالص داخلی (میلیارد ریال)

۱۴- نسبت مالیات به تولید (درصد)

۱۵- سهم هزینه های جاری در کل هزینه ها (درصد)

۱۶- سهم هزینه های عمرانی در کل هزینه ها (درصد)

جدول شماره (۶)
اعتبارات جاری طی برنامه دوم توسعه

(میلیارد ریال)

رشد دوره	جمع دوره	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳	عنوان
۱۱/۷	۱۲۲۱۸/۷	۳۰۴۵/۰	۲۶۸۱/۸	۲۳۵۸/۴	۲۱۵۸/۶	۱۹۷۵/۱	۱۷۴۷/۵	امور عمومی
۱۰/۶	۹۱/۱	۲۲/۷	۱۹/۹	۱۷/۶	۱۶/۱	۱۴/۸	۱۳/۷	قانونگذاری
۱۰/۶	۷۰۴/۱	۱۷۵/۵	۱۵۳/۷	۱۳۶/۱	۱۲۴/۳	۱۱۴/۵	۱۰۵/۹	اداره امور عمومی کشور
۱۲/۰	۱۳۴۳/۳	۳۲۹/۹	۲۹۱/۵	۲۶۰/۳	۲۳۹/۴	۲۲۲/۳	۱۸۷/۰	اداره امور قضائی؛ ثبتی
۱۰/۶	۳۸۲/۳	۹۵/۳	۸۳/۵	۷۳/۹	۶۷/۵	۶۲/۲	۵۷/۵	اجرای سیاست داخلی کشور
۱۱/۰	۵۶۳۳/۱	۱۴۰۱/۶	۱۲۳۰/۹	۱۰۸۶/۴	۹۲۲/۸	۹۱۱/۵	۸۳۰/۷	حفظ نظم و امنیت داخلی کشور
۱۰/۶	۱۲۲۰/۷	۳۰۴/۳	۲۶۶/۵	۲۳۵/۹	۲۱۵/۴	۱۹۸/۶	۱۸۳/۶	اداره روابط خارجی
۱۰/۶	۵۷۶/۴	۱۴۳/۷	۱۲۵/۹	۱۱۱/۴	۱۰۱/۷	۹۳/۸	۸۶/۷	اداره امور مالی
۱۰/۶	۲۷۹/۹	۶۹/۸	۶۱/۱	۵۴/۱	۴۹/۴	۴۵/۵	۴۲/۱	آمار و خدمات عمومی فنی
۱۶/۷	۱۷۵۸/۴	۴۴۲/۶	۳۹۶/۶	۳۳۶/۵	۳۰۹/۷	۲۷۳/۰	۲۰۴/۳	اطلاعات و ارتباطات جمعی
۱۰/۶	۲/۷	۰/۷	۰/۶	۰/۵	۰/۵	۰/۴	۰/۴	ساخته‌ها و تأسیسات دولتی
۱۰/۶	۲۳۶/۷	۵۹/۰	۵۱/۷	۴۵/۷	۴۱/۸	۳۸/۵	۳۵/۶	اداره امور نیروی کار
۱۲/۰	۲۶۰۸۵/۰	۶۵۱۶/۸	۵۷۴۳/۷	۵۰۳۰/۲	۴۶۰۲/۰	۴۱۹۲/۳	۳۶۹۷/۷	امور دفاع ملی
۱۳/۱	۵۸۹۸۸/۳	۱۴۵۹۲/۷	۱۳۰۴۴/۱	۱۱۳۶۹/۴	۱۰۴۹۳/۲	۹۴۸۸/۹	۷۸۹۶/۹	امور اجتماعی
۱۳/۳	۲۲۲۴۲/۴	۵۵۶۷/۱	۴۹۳۱/۵	۴۲۸۰/۲	۳۹۲۴/۳	۳۵۳۹/۳	۲۹۹۴/۹	آموزش و پرورش عمومی متوسطه و غیر رسمی
	(۱۵۰/۰)	(۳۰)	(۳۰)	(۳۰)	(۳۰)	(۳۰)	(۲۶)	(مابه التفاوت نرخ ارز چاپ کتب درسی)
۱۲/۲	۱۴۶۰/۳	۳۶۴/۱	۳۲۲/۰	۲۸۱/۹	۲۵۸/۱	۲۳۴/۳	۲۰۴/۶	فرهنگ و هنر
۱۴/۲	۱۵۳۲۵/۱	۳۶۷۴/۴	۳۳۹۱/۴	۲۹۵۹/۱	۲۷۸۸/۴	۲۵۱۱/۸	۱۸۹۰/۸	بهداشت، درمان و تغذیه
	(۳۶۷۵)	(۷۳۵)	(۷۳۵)	(۷۳۵)	(۷۳۵)	(۷۳۵)	(۶۶۵/۰)	(سوسپند دار و شیر خشک و هیات امنای)
۱۲/۷	۱۱۹۳۵/۲	۲۹۸۴/۶	۲۶۳۷/۵	۲۲۹۹/۳	۲۱۰۶/۰	۱۹۰۷/۸	۱۶۴۴/۷	تأمین اجتماعی و بزه‌پستی

۱۰/۶	۴۱۹/۵	۱۰۴/۶	۹۱/۶	۸۱/۱	۷۴/۵	۶۸/۲	۶۳/۱
۱۰/۶	۵۷/۲	۱۴/۳	۱۲/۵	۱۱/۱	۱۰/۱	۹/۳	۸/۶
۱۰/۶	۳۲۹/۱	۸۲/۵	۷۱/۹	۶۳/۶	۵۸/۱	۵۳/۵	۴۹/۵
۱۰/۶	۷۲/۵	۱۸/۱	۱۵/۸	۱۴/۵	۱۲/۸	۱۱/۸	۱۰/۹
۱۰/۶	۸۹/۱	۲۲/۲	۱۹/۵	۱۷/۲	۱۵/۷	۱۴/۵	۱۳/۴
۱۰/۶	۲۷/۳	۶/۸	۶/۵	۵/۳	۴/۸	۳/۴	۴/۱
۱۱/۶	۷۰۳۰/۶	۱۷۵۴/۶	۱۵۴۴/۵	۱۳۵۶/۷	۱۲۴۰/۹	۱۱۳۳/۹	۱۰۱۲/۳
۵/۹	۳۲۵۹۴/۶	۶۶۶۵/۷	۶۲۳۹/۲	۶۷۲۷/۶	۶۵۵۴/۵	۶۴۵۷/۶	۴۹۹۶/۸
۶/۵	۵۰۷۸/۹	۱۱۱۷/۳	۱۰۵۳/۷	۱۰۰۰۱/۹	۹۶۷/۵	۹۳۹/۵	۸۳۴/۸
	(۳۰۵۹/۶)	(۶۱۴/۵)	(۶۱۲/۸)	(۶۱۱/۷)	(۶۱۰/۶)	(۶۱۰/۵)	(۵۳۱/۱)
۱۰/۶	۱۰۶/۴	۲۶/۵	۲۳/۲	۲۰/۶	۱۸/۸	۱۷/۳	۱۶/۵
۱۰/۶	۵۵/۸	۱۳/۹	۱۲/۲	۱۰/۸	۹/۹	۹/۱	۸/۴
۱۰/۶	۱۸۶/۸	۴۶/۶	۴۰/۸	۳۶/۱	۳۳/۵	۳۰/۴	۲۸/۱
۹/۵	۶۶۷۹/۶	۱۲۶۵/۵	۹۷۵/۵	۱۵۷۴/۳	۱۴۷۵/۷	۱۳۸۹/۵	۸۰۴/۵
۱۰/۶	۵۰/۵	۱۲/۶	۱۱/۵	۹/۸	۸/۹	۸/۲	۷/۶
۴/۴	۱۸۸۰۸/۹	۳۷۷۸/۲	۳۷۶۷/۹	۳۷۵۹/۵	۳۷۵۴/۵	۳۷۴۹/۴	۳۰۵۳/۱
	(۱۸۴۷۶/۵)	(۳۶۹۵/۳)	(۳۶۹۵/۳)	(۳۶۹۵/۳)	(۳۶۹۵/۳)	(۳۶۹۵/۳)	(۳۰۰۳/۱)
۱۰/۶	۷۲۲/۱	۱۸۰/۵	۱۵۷/۶	۱۳۹/۵	۱۲۷/۴	۱۱۷/۵	۱۰۸/۶
۱۰/۶	۶۳/۲	۱۵/۷	۱۳/۸	۱۲/۲	۱۱/۱	۱۰/۳	۹/۵
۱۰/۶	۸۴۲/۴	۲۱۰/۵	۱۸۳/۹	۱۶۲/۸	۱۴۸/۷	۱۳۷/۵	۱۲۶/۷
۱۰/۹	۱۲۹۸۸۶/۷	۳۰۸۲۰/۲	۲۷۷۰۸/۷	۲۵۴۸۵/۶	۲۳۸۰۸/۲	۲۲۰۶۳/۹	۱۸۳۳۸/۹
۱۰/۶	۳۲۶۹/۹	۸۱۵/۵	۷۱۳/۹	۶۳۱/۹	۵۷۷/۱	۵۳۱/۹	۴۹۱/۸
۱۰/۹	۱۳۳۱۵۶/۵	۳۱۶۳۵/۲	۲۸۴۲۲/۶	۲۶۱۱۷/۵	۲۴۳۸۵/۳	۲۲۵۹۵/۸	۱۸۸۳۰/۷

تربیت بدنی و امور جوانان

عمران شهرها

عمران و نوسازی روستاها

تابین مسکن

حفاظت محیط زیست

عملیات چند منظوره توسعه نواحی

آموزش عالی

امور اقتصادی

کشاورزی و منابع طبیعی

(مانده انتقالات بهای کوشیمیایی ویدیز)

منابع آب

برف

صنایع

نفت

گاز

معدن

بازرگانی

(مانده انتقالات بهای کالاها و خدمات)

راه و ترابری

پست و مخابرات

جهانگردی

جمع امور

سایر

جمع کل

جدول شماره (۷)
اعتبارات عمرانی طی برنامه دوم توسعه

(میلیارد ریال)	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳
رشد دوره						
درصد	۲۸۳۳/۶	۶۷۰/۴	۶۲۶/۹	۵۶۵/۳	۵۱۶/۷	۴۵۴/۱
جمع دوره	۱۳۷۸	۱۳۷۷	۱۳۷۶	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۱۳۷۳
امور عمومی	-	-	-	-	-	-
قانونگذاری	-	-	-	-	-	-
اداره امور عمومی کشور	-	-	-	-	-	-
اداره امور قضائی، ثبتی	-	-	-	-	-	-
اجرائی سیاست داخلی کشور	-	-	-	-	-	-
حفظ نظم و امنیت داخلی کشور	-	-	-	-	-	-
اداره روابط خارجی	-	-	-	-	-	-
اداره امور مالی	-	-	-	-	-	-
آمار و خدمات عمومی فنی	۲۹۶/۰	۶۴/۱	۵۹/۸	۵۴/۳	۴۸/۹	۴۷/۴
اطلاعات و ارتباطات جمعی	۸۴۷/۲	۱۹۶/۸	۱۶۴/۳	۱۵۲/۱	۱۲۵/۹	۷۱/۶
ساخته‌ها و تأسیسات دولتی	۱۶۹۰/۴	۳۶۶/۰	۲۴۱/۳	۲۱۰/۳	۲۷۹/۳	۲۷۰/۷
اداره امور نیروی کار	-	-	-	-	-	-
امور دفاع ملی	-	-	-	-	-	-
امور اجتماعی	-	-	-	-	-	-
آموزش و پرورش عمومی متوسطه و غیر رسمی	۱۷۶۶۶/۰	۴۷۱۵/۶	۴۰۵۵/۵	۳۴۸۰/۷	۲۹۱۸/۶	۲۴۹۵/۷
آموزش و پرورش عمومی	۵۰۱۶/۱	۱۲۶۰/۲	۱۱۳۱/۵	۹۹۱/۶	۸۶۶/۸	۷۶۶/۰
(سود تسهیلات بانکی)	(۲۷۳/۶)	(۱۴۳/۷)	(۸۷/۹)	(۴۲)		
فرهنگ و هنر	۶۸۹/۰	۱۷۱/۲	۱۵۵/۲	۱۳۶/۳	۱۲۱/۹	۱۰۴/۴
(سود تسهیلات بانکی)	(۳۵/۷)	(۱۷/۴)	(۱۰/۴)	(۵/۶)	(۲/۳)	
بهداشت، درمان و تنذیه	۲۰۴۵/۵	۷۳۶/۷	۶۷۰/۴	۶۱۰/۴	۵۴۱/۰	۴۷۲/۰
(سود تسهیلات بانکی)	(۹۸/۳)	(۵۰/۷)	(۳۲/۳)	(۱۵/۳)		
تأمین اجتماعی و بیمه‌بندی	۱۲/۲۴	۷۰/۹	۶۲/۱	۵۴/۲	۴۵/۶	۳۹/۸
(سود تسهیلات بانکی)	(۲۵/۴)	(۱۳/۱)	(۸/۳)	(۴/۰)		
تربیت بدنی و امور جوانان (۱)	۷۳۹/۸	۱۸۹/۰	۱۷۰/۲	۱۴۴/۰	۱۲۸/۸	۱۰۷/۸
(سود تسهیلات بانکی)	(۴۴/۶)	(۲۱/۷)	(۱۳/۰)	(۷/۰)	(۲/۹)	
	۱۸/۹۶					۷۹/۳

از مجموع اعتبارات فصل تربیت بدنی و امور جوانان، مبلغ پنجاه میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در بودجه‌های سنواتی به امر تربیت بدنی کارگران اختصاص می‌یابد.

۸/۰۰	۱۶۷۱/۷	۳۹۰/۰	۳۶۳/۲	۳۳۶/۳	۳۰۶/۷	۲۷۳/۰	۲۵۹/۷	عمران شهرها
۷/۷۷	۳۰۱/۶	۷۰/۲	۶۵/۳	۶۰/۹	۵۵/۳	۳۹/۸	۳۸/۳	عمران و نوسازی روستاها
۵۵/۳۲	۲۵۵۷/۳	۱۰۱۷/۹	۶۹۳/۵	۳۷۱/۲	۲۳۸/۷	۱۲۵/۲	۱۱۲/۶	تأمین مسکن
	(۲۱۵۹/۲)	(۹۱۵/۲)	(۶۰۳/۲)	(۳۹۰/۲)	(۱۸۰/۶)	(۷۰)	(۶۱)	(سود تسهیلات بانکی)
۷/۷۷	۱۳۶/۱	۳۳/۰	۳۱/۶	۲۹/۵	۲۶/۸	۲۳/۱	۲۳/۳	حفاظت محیط زیست
۷/۷۷	۷۵۷/۵	۱۷۶/۳	۱۶۳/۰	۱۵۲/۹	۱۳۹/۰	۱۲۵/۲	۱۲۱/۳	عملیات چند منظوره توسعه نواحی
۱۰/۳۳	۲۳۶۷/۵	۵۹۸/۸	۵۳۶/۵	۳۹۳/۳	۳۲۷/۹	۲۹۱/۰	۳۶۶/۳	آموزش عالی
	(۸۰/۱)	(۳۱/۳)	(۲۶/۲)	(۱۲/۵)				(سود تسهیلات بانکی)
۲۳/۶۹	۷۵۳۹۰/۹	۲۱۶۵۵/۱	۱۷۸۳۶/۷	۱۳۷۲۹/۸	۱۱۸۱۶/۳	۹۳۳۲/۹	۷۱۸۳/۶	امور اقتصادی
۲۶/۶۰	۵۹۸۳/۳	۱۶۰۲/۹	۱۳۵۷/۵	۱۱۸۲/۵	۹۸۲/۳	۷۵۹/۱	۳۹۲/۹	کشاورزی و منابع طبیعی
۱۵/۲۸	(۱۷۰۶/۳)	(۵۷۳/۵)	(۳۹۱/۰)	(۲۳۸/۱)	(۲۰۷/۳)	(۹۵/۵)		(سود تسهیلات بانکی)
	۷۹۲۰/۹	۱۹۲۰/۳	۱۷۹۰/۵	۱۵۶۵/۳	۱۳۳۶/۵	۱۲۱۸/۲	۹۳۳/۳	منابع آب
	(۱۳۱/۲)	(۵۶/۳)	(۳۹/۲)	(۲۳/۳)	(۱۱/۳)			(سود تسهیلات بانکی)
۳۶/۳۷	۱۷۶۷۵/۳	۵۹۰۳/۱	۳۳۱۳/۸	۳۲۵۸/۲	۲۳۸۳/۵	۱۷۱۳/۷	۱۳۳۷/۲	برق
	(۱۳۶۳۳/۰)	(۵۱۹۶/۰)	(۳۷۵۶/۰)	(۲۶۳۳/۰)	(۱۸۲۵/۰)	(۱۲۱۲/۰)	(۷۶۰/۰)	(از محل عوارض صنعت برق)
۳۵/۳۰	۲۰۷۹/۰	۷۷۷/۸	۵۶/۰	۳۶۹/۰	۱۹۵/۹	۱۷۹/۳	۱۷۰/۹	صنایع
	(۱۰۱۱/۸)	۵۲۹/۳	(۳۲۸/۹)	(۱۵۳/۵)				(سود تسهیلات بانکی)
۲۸/۹۶	۲۲۰۳۵/۳	۶۲۳۵/۳	۵۱۶۷/۸	۳۳۰۷/۸	۳۵۰۷/۳	۲۷۰۷/۰	۱۷۵۱/۲	نفت
	(۱۱۱۰۰/۰)	(۳۷۰۰/۰)	(۲۸۰۰/۰)	(۲۲۰۰/۰)	(۱۵۰۰/۰)	(۹۰۰/۰)		(از محل عوارض صنعت نفت)
۲۶/۶۶	۶۱۳۳/۲	۱۷۹۲/۵	۱۳۸۷/۸	۱۲۳۶/۱	۹۷۵/۶	۷۵۱/۲	۵۳۹/۹	گاز
	(۲۷۰۹/۳)	(۹۹۳/۲)	(۶۳۳/۳)	(۵۳۲/۸)	(۲۳۵/۳)	(۱۸۳/۸)		(از محل عوارض صنعت گاز)
۷/۷۷	۹۷۷/۹	۲۲۷/۶	۲۱۱/۷	۱۹۷/۳	۱۷۹/۵	۱۶۱/۶	۱۵۶/۶	مکان
۷/۷۷	۶۰۸/۲	۱۳۱/۶	۱۳۱/۷	۱۲۲/۸	۱۱۱/۶	۱۰۰/۵	۹۷/۳	بازگانی
۷/۷۷	۸۹۹۰/۸	۲۰۹۲/۷	۱۹۳۶/۸	۱۸۱۵/۲	۱۶۵۰/۳	۱۳۸۵/۷	۱۳۳۹/۸	راه و ترابری
۲۲/۹۱	۲۸۲۶/۹	۹۰۰/۷	۷۳۱/۶	۵۳۸/۶	۳۸۳/۲	۲۵۱/۸	۳۲۱/۱	پست و مخابرات
	(۲۶۹۵/۰)	(۸۷۰/۰)	(۷۱۳/۰)	(۵۲۲/۰)	(۳۶۰/۰)	(۲۳۰/۰)	(۳۰۰)	(از محل عوارض صنعت پست و مخابرات)
۳۰/۰۱	۱۳۹/۱	۳۹/۸	۳۶/۳	۲۶/۷	۱۹/۳	۱۶/۸	۱۳/۳	جهانگردی
	(۶۵/۳)	(۳۰/۳)	(۱۸/۳)	(۹/۸)	(۳/۰)	(۳/۰)		(سود تسهیلات بانکی)
۲۲/۳۵	۹۵۸۹۰/۳	۲۷۰۳۱/۲	۲۳۵۲۹/۱	۱۸۸۷۵/۹	۱۵۲۵۱/۶	۱۲۲۹۲/۷	۹۸۶۳/۰	جمع امور
۹/۶۷	۹۱۳۸/۷	۲۱۳۸/۹	۱۹۸۵/۶	۱۸۳۸/۸	۱۶۵۹/۷	۱۵۰۵/۷	۱۳۵۳/۶	سایر
	(۵۸۸)	(۱۳۱/۰)	(۱۳۱/۰)	(۱۱۸/۰)	(۱۰۲/۰)	(۸۶/۰)		(سود تسهیلات بانکی)
۲۱/۰۸	۱۰۰۰۲۹/۱	۲۹۱۹۰/۱	۲۳۵۱۳/۷	۲۰۶۱۳/۷	۱۶۹۱۶/۳	۱۳۷۹۸/۳	۱۱۲۱۸/۶	جمع کل

جدول شماره (۸)
توزیع اعتبارات جاری طی برنامه دوم توسعه

(درصد)

عنوان	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	جمع دوره
امور عمومی	۹/۴۰۴	۸/۷۴۱	۸/۸۵۲	۸/۸۳۰	۹/۴۳۵	۹/۶۲۵	۹/۱۷۶
قانونگذاری	۰/۰۶۲	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۰/۰۶۷	۰/۰۷۰	۰/۰۷۲	۰/۰۶۸
اداره امور عمومی کشور	۰/۵۷۸	۰/۵۰۷	۰/۵۱۰	۰/۵۲۱	۰/۵۴۱	۰/۵۵۵	۰/۵۲۹
اداره امور قضائی، ثبتی	۱/۰۰۲	۳/۸۴	۰/۹۸۲	۰/۹۹۷	۱/۰۲۵	۱/۰۴۳	۱/۰۰۹
اجرای سیاست داخلی کشور	۰/۳۱۶	۰/۲۷۵	۰/۲۷۷	۰/۲۸۳	۳/۲۹۴	۰/۳۰۱	۰/۲۸۷
حفظ نظم و امنیت داخلی کشور	۴/۵۶۴	۴/۰۳۴	۴/۰۷۱	۴/۱۶۰	۴/۳۳۱	۴/۴۳۱	۴/۲۲۳
اداره روابط خارجی	۱/۰۰۸	۰/۸۷۹	۰/۸۸۳	۰/۹۰۳	۰/۹۳۸	۰/۹۶۲	۰/۹۱۷
اداره امور مالی	۰/۴۷۱	۰/۴۱۵	۰/۴۱۷	۰/۴۲۷	۰/۴۴۳	۰/۴۵۴	۰/۴۳۳
آمار و خدمات عمومی فنی	۰/۲۲۲	۰/۲۰۲	۰/۲۰۳	۰/۲۰۷	۰/۲۱۵	۰/۲۲۱	۰/۲۱۰
اطلاعات و ارتباطات جمعی	۱/۰۴۸	۱/۲۰۸	۱/۲۷۰	۱/۲۸۸	۱/۳۹۵	۱/۳۹۹	۱/۳۲۱
ساختمانها و تأسیسات دولتی	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲
اداره امور نیروی کار	۰/۱۳۰	۰/۱۷۰	۰/۱۷۱	۰/۱۷۵	۰/۱۸۲	۰/۱۸۶	۰/۱۷۸
امور دفاع ملی	۱۸/۸۳۳	۱۸/۵۵۳	۱۸/۸۷۲	۱۹/۲۶۰	۲۰/۲۰۸	۲۰/۶۰۰	۱۹/۵۹۰
امور اجتماعی	۳۹/۱۲۸	۴۱/۹۹۴	۴۳/۰۳۱	۴۳/۵۳۲	۴۵/۸۹۳	۴۶/۱۲۸	۴۴/۳۰۰
آموزش و پرورش عمومی و متوسطه و غیر رسمی	۱۵/۰۸۹	۱۵/۶۶۴	۱۶/۰۹۳	۱۶/۳۸۸	۱۷/۳۵۱	۱۷/۵۹۸	۶/۷۰۴
فرهنگ و هنر	۱/۰۴۹	۱/۰۳۷	۱/۰۵۸	۱/۰۷۹	۱/۱۳۳	۱/۱۵۱	۱/۰۹۷
بهداشت، درمان و تغذیه	۸/۵۴۸	۱۱/۱۱۶	۱۱/۴۳۵	۱۱/۳۳۰	۱۱/۹۳۲	۱۱/۶۱۵	۱۱/۵۰۹
(سوپریداد و شیر خشک و هیأت امنای)							
تأمین اجتماعی و بهزیستی	۸/۴۲۰	۸/۳۳۳	۸/۶۳۶	۸/۸۰۴	۹/۲۸۰	۹/۴۳۴	۸/۹۶۳
تربیت بدنی و امور جوانان	۰/۳۳۹	۰/۳۰۲	۰/۳۰۴	۰/۳۱۰	۰/۳۲۲	۰/۳۳۱	۰/۳۱۵

(۲/۴۶۸)

۰/۰۴۳	۰/۰۴۵	۰/۰۴۴	۰/۰۴۲	۰/۰۴۱	۰/۰۴۱	۰/۰۴۷	عمران شهرها
۰/۲۴۷	۰/۲۵۹	۰/۲۵۳	۰/۲۴۴	۰/۲۳۸	۰/۲۳۷	۰/۲۴۱	عمران و نوسازی روستاها
۰/۰۵۴	۰/۰۵۷	۰/۰۵۶	۰/۰۵۴	۰/۰۵۲	۰/۰۵۲	۰/۰۶۰	تأمین مسکن
۰/۰۶۷	۰/۰۷۰	۰/۰۶۸	۰/۰۶۶	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۷۳	حفاظت محیط زیست
۰/۰۲۰	۰/۰۲۱	۰/۰۲۱	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۳	عملیات چند منظوره توسعه نواحی
۵/۲۸۰	۵/۵۴۶	۵/۴۳۴	۵/۱۹۵	۵/۰۸۹	۵/۰۱۸	۵/۲۳۸	آموزش عالی
۲۴/۴۷۸	۲۱/۰۷۱	۲۱/۹۵۱	۲۵/۷۵۹	۲۶/۸۷۹	۲۸/۳۵۸	۳۰/۵۱۷	امور اقتصادی
۳/۸۱۴	۳/۵۳۲	۳/۷۰۷	۳/۸۳۶	۳/۹۶۵	۴/۱۵۶	۴/۳۱۹	کشاورزی و منابع طبیعی
							(رسوبید کورشیمايي و بدن)
۰/۰۸۰	۰/۰۸۴	۰/۰۸۲	۰/۰۷۹	۰/۰۷۷	۰/۰۷۷	۰/۰۸۸	منابع آب
۰/۰۴۲	۰/۰۴۴	۰/۰۴۳	۰/۰۴۱	۰/۰۴۰	۰/۰۴۰	۰/۰۴۶	برپ
۰/۱۴۰	۰/۱۴۷	۰/۱۴۴	۰/۱۳۸	۰/۱۳۵	۰/۱۳۵	۰/۱۲۷	صنایع
۵/۰۱۶	۳/۹۱۹	۳/۴۳۰	۶/۰۲۸	۶/۰۵۲	۶/۱۴۹	۹/۷۲۴	نفت
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	گاز
۰/۰۳۸	۰/۰۴۰	۰/۰۳۹	۰/۰۳۷	۰/۰۳۷	۰/۰۳۶	۰/۰۴۲	معدن
۱۴/۱۲۵	۱۱/۹۴۳	۱۳/۲۵۷	۱۴/۳۹۵	۱۵/۳۹۴	۱۶/۵۹۳	۱۴/۴۸۲	بازرگانی
							(مابه التفاوت بهای کالاها و خدمات)
۰/۵۴۲	۰/۵۶۹	۰/۵۵۵	۰/۵۳۴	۰/۵۳۳	۰/۵۲۰	۰/۵۹۴	راه و ترابری
۰/۰۴۷	۰/۰۵۰	۰/۰۴۹	۰/۰۴۷	۰/۰۴۶	۰/۰۴۵	۰/۰۵۲	بست و مخاربات
۰/۶۳۳	۰/۶۶۴	۰/۶۴۷	۰/۶۲۳	۰/۶۱۰	۰/۶۰۶	۱/۰۴۳	جهانگردی
۹۷/۵۴۴	۹۷/۴۲۴	۹۷/۴۸۸	۹۷/۵۸۰	۹۷/۶۳۳	۹۷/۶۴۶	۹۷/۸۸۲	جمع امور
۲/۴۵۶	۲/۵۷۶	۲/۵۱۲	۲/۴۴۰	۲/۳۶۷	۲/۳۵۴	۲/۱۱۸	سایر
۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	جمع کل

جدول شماره (۹)
توزیع اعتبارات عمرانی طی برنامه دوم توسعه

(درصد)

عنوان	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	جمع دوره
امور عمومی	۳/۳۲۳	۳/۲۹۱	۳/۰۵۶	۲/۷۴۲	۲/۵۵۷	۲/۲۹۷	۱۳۷۸	۲/۲۱۰
قانونگذاری	-	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور عمومی کشور	-	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور قضایی، ثبت	-	-	-	-	-	-	-	-
اجرای سیاست داخلی کشور	-	-	-	-	-	-	-	-
حفظ نظم و امنیت داخلی کشور	-	-	-	-	-	-	-	-
اداره روابط خارجی	-	-	-	-	-	-	-	-
اداره امور مالی	-	-	-	-	-	-	-	-
آمار و خدمات عمومی فنی	۰/۴۲۷	۰/۳۵۴	۰/۳۲۱	۰/۲۹۰	۰/۲۶۱	۰/۲۳۶	۰/۲۸۲	۰/۲۸۲
اطلاعات و ارتباطات جمعی	۰/۶۴۷	۰/۹۱۲	۰/۸۹۹	۰/۷۹۷	۰/۷۱۳	۰/۷۱۳	۰/۸۰۷	۰/۸۰۷
ساخته‌ها و تأسیسات دولتی	۲/۲۴۸	۲/۰۲۴	۱/۸۳۵	۱/۶۵۶	۱/۴۹۳	۱/۳۴۸	۱/۶۰۹	۱/۶۰۹
اداره امور نیروی کار	-	-	-	-	-	-	-	-
امور دفاع ملی	-	-	-	-	-	-	-	-
امور اجتماعی	۱۹/۴۰۴	۱۸/۰۸۷	۱۷/۲۵۸	۱۶/۸۸۵	۱۶/۵۴۳	۱۶/۱۵۵	۱۶/۸۲۰	۱۶/۸۲۰
آموزش و پرورش عمومی متوسطه و غیر رسمی	۵/۷۷۲	۵/۵۵۱	۵/۱۲۶	۴/۸۱۰	۴/۶۱۶	۴/۳۱۷	۴/۷۷۶	۴/۷۷۶
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	-	-
فرهنگ و هنر	۰/۷۵۲	۰/۷۵۷	۰/۷۲۱	۰/۶۶۱	۰/۶۳۳	۰/۵۸۶	۰/۶۵۶	۰/۶۵۶
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	-	-
بهداشت، درمان و تنفیه	۲/۷۹۷	۲/۵۲۹	۲/۱۹۹	۲/۹۶۱	۲/۷۳۵	۲/۵۲۴	۲/۹۰۰	۲/۹۰۰
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	-	-
تأمین اجتماعی و بهزیستی	۰/۳۲۸	۰/۲۹۸	۰/۲۷۰	۰/۲۶۳	۰/۲۵۳	۰/۲۴۳	۰/۲۶۱	۰/۲۶۱
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	-	-
تربیت بدنی و امور جوانان	۰/۶۳۴	۰/۷۸۱	۰/۷۶۲	۰/۶۹۸	۰/۶۹۴	۰/۶۴۷	۰/۷۰۴	۰/۷۰۴
(سود تسهیلات بانکی)	-	-	-	-	-	-	-	-
عمران شهرها	۲/۱۰۲	۱/۹۸۶	۱/۸۱۴	۱/۶۳۲	۱/۴۸۵	۱/۳۳۸	۱/۵۹۲	۱/۵۹۲
عمران و نوسازی روستاها	۰/۳۸۹	۰/۳۶۱	۰/۳۲۷	۰/۲۹۵	۰/۲۶۶	۰/۲۴۰	۰/۲۸۷	۰/۲۸۷

۲/۴۳۵	۳/۴۸۷	۲/۸۳۳	۲/۲۸۶	۱/۴۷۰	۰/۹۰۷	۰/۹۹۱	تأمین مسکن
۰/۱۳۹	۰/۱۱۷	۰/۱۲۹	۰/۱۴۳	۰/۱۵۹	۰/۱۷۵	۰/۱۹۸	(سود تسهیلات بانکی)
۰/۷۲۱	۰/۶۰۴	۰/۶۶۹	۰/۷۴۲	۰/۸۲۲	۰/۹۰۷	۱/۰۷۲	حفاظت محیط زیست
۲/۳۴۹	۲/۰۵۱	۲/۲۲۹	۲/۳۹۳	۲/۵۸۹	۲/۸۳۴	۳/۳۶۹	عملیات چند منظوره توسعه نواحی
							آموزش عالی
۷۱/۷۸۱	۷۴/۱۸۷	۷۲/۸۰۰	۷۱/۴۵۳	۶۹/۸۷۲	۶۷/۷۱۰	۶۹/۳۴۳	(سود تسهیلات بانکی)
۰/۶۹۸	۰/۴۹۱	۰/۹۴۵	۰/۷۳۶	۰/۸۰۹	۰/۵۰۱	۴/۳۰۶	امور اقتصادی
۷/۵۴۳	۶/۵۷۹	۷/۳۰۴	۷/۵۹۳	۸/۴۳۵	۸/۸۲۹	۷/۹۳۲	کشاورزی و منابع طبیعی
۱۶/۸۲۹	۲۰/۲۲۶	۱۸/۰۰۹	۱۵/۸۰۵	۱۴/۰۹۴	۱۲/۴۲۷	۱۲/۷۹۳	(سود تسهیلات بانکی)
							منابع آب
۱/۹۷۹	۲/۶۶۵	۱/۲۸۴	۱/۲۹۰	۱/۱۵۸	۱/۲۷۸	۱/۳۱۳	منابع برق
۲۰/۹۸۰	۲۱/۳۹۵	۲۱/۰۸۱	۲۱/۳۸۲	۲۰/۷۴۰	۱۹/۶۱۸	۲۰/۳۰۱	(از محل عوارض صنعت برق)
۰/۸۴۹	۶/۱۴۱	۵/۶۶۱	۵/۹۹۶	۵/۷۶۹	۵/۴۴۴	۳/۳۷۱	صنایع
۰/۹۳۱	۰/۷۸۰	۰/۸۶۴	۰/۹۵۸	۱/۰۶۱	۱/۱۷۱	۱/۴۳۵	(سود تسهیلات بانکی)
۰/۵۷۹	۰/۴۸۵	۰/۵۳۷	۰/۵۹۶	۰/۶۶۰	۰/۷۲۸	۰/۸۸۲	نفت
۸/۵۶۰	۷/۱۶۹	۷/۹۴۱	۷/۸۰۶	۹/۷۵۹	۱۰/۷۶۷	۱۲/۷۲۳	(از محل عوارض صنعت نفت)
۲/۶۹۱	۳/۰۸۶	۳/۰۲۵	۲/۶۶۱	۲/۲۷۲	۱/۸۲۵	۴/۱۷۸	گاز
۰/۱۴۲	۰/۱۷۱	۰/۱۴۹	۰/۱۲۹	۰/۱۱۴	۰/۱۲۲	۰/۱۲۱	(از محل عوارض صنعت گاز)
۹۱/۲۹۹	۹۲/۶۳۸	۹۲/۹۰۰	۹۱/۰۸۰	۹۰/۱۸۶	۸۹/۰۸۸	۹۲/۰۷۰	معادن
۸/۷۰۶	۷/۳۶۳	۸/۱۰۰	۸/۹۲۰	۹/۸۱۴	۱۰/۹۱۲	۷/۹۳۰	بازرگانی
							راه و ترابری
							بست و مضاربات
							(از محل عوارض صنعت بست و مضاربات)
							جهانگردی
							(سود تسهیلات بانکی)
							جمع امور
							سایر
۱۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰۰/۰۰۰	۱۰۰۰/۰۰۰	(سود تسهیلات بانکی)
							جمع کل

جدول شماره (۱۰) - پایه پولی، نقدینگی و نرخ تورم

(میلیارد ریال)

نرخ رشد	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	شرح	
۱۳۷۳-۷۸	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	خالص بدهی دولت به بانک مرکزی	
	۳/۸	۲۲۸۸۳/۵	۱۸۹۹۰/۵	۱۸۲۹۵/۳	۱۱۲۰۸/۷	۱۱۲۰۶/۰	
	۱۸/۱	۸۵۹۵/۹	۳۷۴۱/۷	۲۸۷۸/۲	۱۵۶۱/۱	۱۰۵۶/۰	خالص بدهی شرکتهای دولتی به بانک مرکزی
	۳۳/۶	۹۲۱۱/۵	۲۱۶۳/۴	۱۶۱۹/۲	۲۳۳۲/۰	۱۳۱۶/۰	بدهی بانکها به بانک مرکزی
	۰/۰	۴۲۱۷/۳	۴۲۱۷/۳	۱۴۵۹/۵	۱۱۳۷/۰		خالص داراییهای خارجی بانک مرکزی
	۰/۰	-۹۳۲۲/۹	-۹۳۲۲/۹	-۲۰۹۴/۶	-۲۳۹۷/۰		خالص سایر داراییهای بانک مرکزی
	۱۲/۵	۳۵۵۸/۳	۱۹۷۸۹/۹	۱۷۶۸۷/۱	۱۴۴۶۶/۷	۱۳۳۱۸/۰	پایه پولی
	۱۲/۵	۱۶۸۴۵/۳	۵۳۸۵۸/۲	۴۸۱۳۵/۲	۳۵۸۶۶/۰	۲۸۶۲۸/۰	حجم نقدینگی
	۱۲/۴	۱۳۷۴/۶	۷۶۶/۷	۶۵۲/۵	۵۳۰/۴	۴۳۶/۵	شاخص قیمت

جدول شماره (۱۱) - تصویر صادرات و واردات طی برنامه دوم

(میلیون دلار)

حالت دهم

نرخ رشد	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	شرح		
جمع دوره	۱۳۷۳-۷۸	۱۳۷۸	۱۳۷۳	۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰		
	۹۱۹۷۹/۰	۴/۳	۲۰۴۱۹/۳	۱۶۵۰۸/۱	۱۵۸۲۰/۳	۲۳۵۰۰/۰	۲۷۴۵۰/۰	واردات
	۷۰۶۵۸/۰	۳/۴	۱۵۸۹۶/۰	۱۳۴۶۰/۴	۱۳۰۱۹/۶	۱۶۳۲۳/۰	۱۵۸۰۲/۰	صادرات نفتی
	۲۷۵۲۷/۰	۸/۴	۶۱۶۵/۳	۴۱۱۹/۹	۳۸۰۰/۸	۲۹۴۰/۰	۲۹۱۰/۰	صادرات غیرنفتی

جدول شماره (۱۲)

تصویر اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی طی برنامه دوم

(هزار نفر)

شرح	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۸	۱۳۷۳-۷۸	نرخ رشد
کشاوری	۳۲۰۰	۳۲۵۱	۳۲۹۷	۳۳۳۹	۳۵۵۲	۱/۲	۲۱۴
صنعت	۳۴۸۷	۳۶۳۱	۳۷۸۱	۳۹۳۰	۴۷۶۸	۳/۹	۸۳۸
آب و برق و گاز	۱۲۹	۱۳۶	۱۴۳	۱۵۱	۱۹۵	۵/۲	۴۴
حمل و نقل و ارتباطات	۷۶۲	۷۹۹	۸۳۹	۸۷۹	۱۱۰۸	۴/۷	۲۲۹
سایر خدمات	۵۵۱۳	۵۶۴۶	۵۷۸۴	۵۹۱۴	۶۶۰۹	۲/۲	۶۹۵
جمع	۱۳۰۶۹	۱۳۴۶۳	۱۳۸۴۵	۱۴۲۱۲	۱۶۲۳۲	۲/۷	۲۰۱۹

جدول شماره (۱۳)
طرحهای موضوع بند م تبصره ۲۲
(تسهیلات بیع متقابل)

۱- طرحهای وزارت نفت

- ۱-۱- توسعه میدان گازی پارس جنوبی
- ۱-۲- توسعه لایه گازی دالان، کنگان (میدان سلیمان)
- ۱-۳- طرح جمع آوری گازهای همراه لایه بنکستان (آماک)
- ۱-۴- طرح جمع آوری گازهای همراه و تزریق در میدان درود
- ۱-۵- احداث پالایشگاه مایعات گازی عملویه
- ۱-۶- توسعه میادین نفتی دریائی سروش
- ۱-۷- توسعه میادین نفتی دریائی بلال
- ۱-۸- توسعه میادین نفتی دریائی سیری (A)
- ۱-۹- توسعه میادین نفتی دریائی سیری (E)
- ۱-۱۰- احداث کارخانجات گاز و گاز مایع
- ۱-۱۱- احداث واحد تصفیه گاز مایع در لاوان
- ۱-۱۲- افزایش ظرفیت پالایشگاه شیراز به میزان ۲۰ هزار بشکه

در راند

۲- طرحهای وزارت راه و ترابری

- ۲-۱- توسعه فرودگاه بین المللی امام خمینی (ره)
- ۲-۲- شبکه کنترل ترافیک هوایی
- ۲-۳- احداث دو هزار (۲۰۰۰) کیلومتر شبکه راه آهن

۳- طرحهای وزارت معادن و فلزات

- ۳-۱- فولاد خراسان (فاز ۱- مینی میل)
- ۳-۲- فولاد آذربایجان
- ۳-۳- مجتمع تولید روی انگوران
- ۳-۴- نقلین سینیت و مس سونگون

۴- طرحهای وزارت جهاد سازندگی

- ۴-۱- تامین پودر ماهی از صید فانوس ماهیان دریائی عمان

جدول شماره (۱۴)
طرحهای موضوع بند م تبصره ۲۲
(تسهیلات فاینانس)

۱- طرحهای وزارت نیرو

۱-۱- احداث نیروگاههای سیکل ترکیبی

۱-۲- احداث سد کارون ۳

۱-۳- احداث سد کارون جریانی ۴

۱-۴- احداث سرکرخه

۱-۵- احداث سد گاوشان

۲- طرحهای وزارت صنایع

۲-۱- تولید ماشینهای الکتریکی سنگین

۲-۲- تولید موتورهای دیزلی سنگین

۲-۳- تولید ماشینهای ابزار سنگین

۲-۴- ریخته گری و آهنگری قطعات سنگین

۲-۵- تولید ماشین آلات تغییر شکل فلزات

۲-۶- اصلاح ریخته گری و آهنگری اراک

۲-۷- کشتی سازی خلیج فارس

۳- طرحهای وزارت کشاورزی

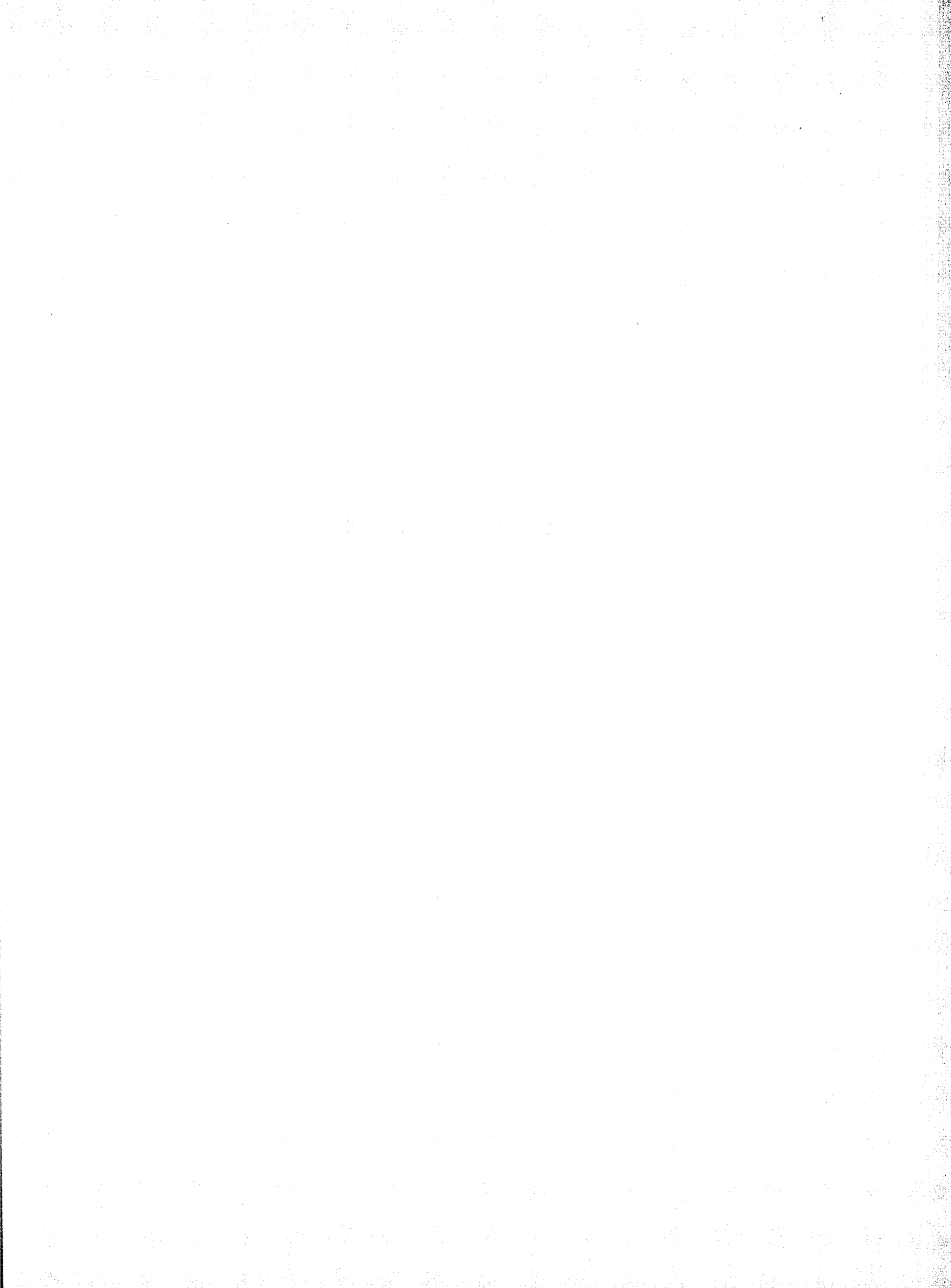
۳-۱- توسعه نیشکر (۷ طرح)

۴- طرحهای وزارت راه و ترابری

۴-۱- بهسازی راه آهن تهران - مشهد

فهرست موضوعی

فهرست موضوعی

موضوع شماره صفحه (شماره تبصره - بند - ردیف)
 مثال: آب آشامیدنی ۶۰ (تبصره ۱۹-ج-۲)

<p>آموزش عالی ۸۰ (تبصره ۳۶)، ۱۰۱ (تبصره ۸۷)، ۱۰۴ (تبصره ۹۰، ۹۱، ۹۲)</p> <p>آموزش فنی و حرفه‌ای ۱۰۵ (تبصره ۹۵)</p> <p>آموزش نظامی ۸۳ (تبصره ۴۸)</p> <p>آموزش نیروی انسانی ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۸۰ (تبصره ۳۶، ۳۷)، ۸۲ (تبصره ۴۳)</p> <p>آموزش و پرورش ۹۰ (تبصره ۶۲، ۶۳، ۶۴)</p>	<p>آب ۵۰ (تبصره ۱-ب)، ۵۹ (تبصره ۱۶)، ۹۱ (تبصره ۶۶)، ۹۷ (تبصره ۷۸)</p> <p>آب آشامیدنی ۶۰ (تبصره ۱۹-ج-۲)، ۶۳ (تبصره ۲۰)، ۹۸ (تبصره ۸۰)</p> <p>آبخیزداری ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۳)</p> <p>آبرسانی ۹۷ (تبصره ۷۸)</p> <p>آب صنعتی ۶۰ (تبصره ۱۹-ج-۲)</p> <p>آب کشاورزی ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۹۴ (تبصره ۷۴، ۷۵)، ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷)</p> <p>آب مشروب نگاه کنید به: آب آشامیدنی</p> <p>آبیاری ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷-۱)</p> <p>آزادگان ۵۷ (تبصره ۱۳)</p> <p>آلودگی آب ۹۹ (تبصره ۸۳)</p> <p>آلودگی محیط زیست ۹۹ (تبصره ۸۲)</p> <p>آلودگی هوا ۹۹ (تبصره ۸۲)</p> <p>آموزش اجباری ۹۰ (تبصره ۶۲)</p> <p>آمارگیری ۱۰۵ (تبصره ۹۵)</p>
<p><u>الف</u></p>	
<p>اراضی کشاورزی نگاه کنید به: زمینداری</p> <p>کشاورزی</p> <p>اراضی نسقی کشاورزان ۹۳ (تبصره ۷۲)</p> <p>اراک ۹۹ (تبصره ۸۲)</p> <p>اردوهای پرورشی ۸۸ (تبصره ۶۰)، ۹۰ (تبصره ۶۱)</p> <p>ارز ۶۵-۷۰ (تبصره ۲۲)</p> <p>ارز تنخواه صادراتی ۷۳ (تبصره ۲۵-ا)</p> <p>ارزشیابی عملکرد ۷۹ (تبصره ۳۵-ب)</p> <p>ازدواج ۸۹ (تبصره ۶۰)</p>	

- ازکار افتادگی ۹۰ (تبصره ۶۳)
- استاندارد سازی ۷۹ (تبصره ۳۵-ب)
- استانداردها ۶۱ (تبصره ۱۹-و-۱)
- استهلاک ماشین آلات ۸۴ (تبصره ۵۱)
- اسکان عشایر ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)
- اسلام شناسی ۸۷ (تبصره ۵۷)
- اسناد مالکیت ۵۸ (تبصره ۱۴-ب)، ۸۳ (تبصره ۴۹)، ۹۳ (تبصره ۷۱)
- اشتغال ۵۵ (تبصره ۱۰)، ۵۶ (تبصره ۱۱)، ۵۶ (تبصره ۱۲)، ۵۷ (تبصره ۱۳)، ۹۸ (تبصره ۸۰)، ۱۰۵ (تبصره ۹۵)
- اشتغال جوانان ۸۹ (تبصره ۶۰)
- اصفهان ۹۹ (تبصره ۸۲)
- اصلاحات ارضی ۹۳ (تبصره ۷۲)
- اصلاح نظام اداری ۷۶ (تبصره ۳۱)، ۷۸ (تبصره ۳۲)، ۸۰ (تبصره ۳۹)
- اطلاع رسانی ۹۰ (تبصره ۶۰)
- اعتبارات جاری ۵۱ (تبصره ۲-الف)
- اعتبارات جاری استانی ۵۱ (تبصره ۲-الف-۲)
- اعتبارات عمرانی ۵۱ (تبصره ۲-الف)، ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۹۸ (تبصره ۸۰)
- اعزام دانشجویان به خارج ۱۰۴ (تبصره ۹۱)
- افزایش درآمد دولت ۴۹ (تبصره ۱-الف)، ۸۶ (تبصره ۵۴)
- افزایش قیمت ۵۹ (تبصره ۱۶)
- اقشار کم درآمد ۵۶ (تبصره ۱۲)
- الگوی مصرف ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۷۵-۷۶ (تبصره ۲۹)، ۹۹ (تبصره ۸۲)
- امام خمینی (س) - اشاعه افکار، آثار و آرمانها ۸۶ (تبصره ۵۵)
- امکان سنجی ۹۹ (تبصره ۸۲)
- امنیت ملی ۹۲ (تبصره ۷۰)
- امور دفاعی ۵۳ (تبصره ۵)
- امور زیربنایی ۹۴ (تبصره ۷۴)، ۹۸ (تبصره ۸۰)
- انبارها ۷۲ (تبصره ۲۵-ب-۴)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۲)، ۹۷ (تبصره ۷۹)
- انتقال تکنولوژی ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)
- انتقال نیرو ۶۲ (تبصره ۱۹-ک)
- انجمنها و کانونها ۸۹ (تبصره ۶۰)
- انحصارات دولتی ۸۰-۸۱ (تبصره ۳۹)
- انرژی ۵۹ (تبصره ۱۹)، ۶۱ (تبصره ۱۹-و)، ۹۹ (تبصره ۸۲)
- انضباط اجتماعی ۶۱ (تبصره ۱۹-و-۳)
- اوراق مشارکت مسکن ۱۰۱ (تبصره ۸۵)
- اوقات فراغت ۸۹ (تبصره ۶۰)
- اهواز ۹۹ (تبصره ۸۲)
- ایشانگران ۵۷ (تبصره ۱۳، ۱۴)، ۸۱ (تبصره ۴۲)
- ایرانگردی و جهانگردی ۸۷ (تبصره ۵۸)
- ایرانیان خارج از کشور ۸۷ (تبصره ۵۷)
- ایستگاههای آتش نشانی ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

- (تبصره ۷۷-۱)، ۹۷ (تبصره ۷۹)
- بخش دولتی ۵۴ (تبصره ۹)، ۵۵ (تبصره ۱۰)
- بخش غیردولتی ۸۷ (تبصره ۵۷)
- بخشودگی مالیاتی ۸۹ (تبصره ۶۰-الف)، ۹۳
(تبصره ۷۱)
- بدهیها ۵۰ (تبصره ۱-ج-۱)
- بدهیهای خارجی ۶۵ (تبصره ۲۲)
- برق ۵۹ (تبصره ۱۶)، ۶۰ (تبصره ۱۹-ج-۱)،
۸۲ (تبصره ۴۴)، ۹۱ (تبصره ۶۶)
- برق رسانی ۶۳ (تبصره ۱۹-ن)، ۹۸ (تبصره
۸۰)
- برق کشاورزی ۶۰ (تبصره ۱۹-ج-۱)
- برنامه اول ۷۳ (تبصره ۲۵-د-۲)، ۸۱ (تبصره
۴۰)
- برنامه حفظ، تبیین و اشاعه آثار، افکار و
آرمانهای امام خمینی (س) ۸۶ (تبصره ۵۵)
- برنامه‌های رادیو و تلویزیون ۸۹ (تبصره ۶۰)
- برنامه‌های فرهنگی نگاه کنید به: سیاست
فرهنگی
- برنج ۵۸ (تبصره ۱۶)
- بسته بندی ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۲)
- بسیجیان ۸۱ (تبصره ۴۲)
- بلاهای طبیعی ۵۸ (تبصره ۱۵)
- بنزین ۵۹ (تبصره ۱۹)
- بنگاههای اقتصادی کوچک ۵۵ (تبصره
۱۰-الف)
- بازارهای جهانی ۷۲ (تبصره ۲۵-ج)، ۷۴
(تبصره ۲۷)
- بازاریابی ۷۲ (تبصره ۲۵-ب-۳)، ۱۰۶ (تبصره
۱۰۰)
- بازپرداخت بدهیها ۶۵ (تبصره ۲۲-ب، ج)، ۶۹
(تبصره ۲۲-م-۲)، ۷۰ (تبصره ۲۲-س)،
۷۶ (تبصره ۳۰)
- بازپرداخت تعهدات ۵۰ (تبصره ۱-ج-۱)، ۶۵
(تبصره ۲۲-ب)، ۷۶ (تبصره ۳۰-الف)
- بازخریدی ۹۰ (تبصره ۶۳)
- بازرگانی متقابل ۷۱ (تبصره ۲۵-ب-۳)
- بازسازی ۸۱ (تبصره ۴۲)، ۸۴ (تبصره ۵۱)، ۹۸
(تبصره ۸۱)
- بازسازی مناطق جنگزده ۵۷ (تبصره ۱۴)
- بازنشستگان ۸۲ (تبصره ۴۳)
- بازنشستگی ۹۰ (تبصره ۶۳)
- بانکها ۵۲ (تبصره ۳)، ۵۴ (تبصره ۹)، ۵۵
(تبصره ۱۰)، ۶۵ (تبصره ۲۲)
- بخش تعاونی ۵۴ (تبصره ۹)، ۵۵ (تبصره ۱۰)،
۶۹ (تبصره ۲۲-م-۷)، ۸۹ (تبصره ۶۰)،
۹۶ (تبصره ۷۷-۱)، ۹۷ (تبصره ۷۹)
- بخش خصوصی ۵۴ (تبصره ۹)، ۵۵ (تبصره
۱۰)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۷)، ۸۱ (تبصره
۴۱)، ۸۲ (تبصره ۴۶)، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۹۶

پروژه‌های عمرانی نگاه کنید به: طرحهای

عمرانی

پست و مخابرات ۶۰ (تبصره ۱۹-د)

پمپاژ آب ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

پنیر ۵۸ (تبصره ۱۶)

ت

تأسیسات ۷۳ (تبصره ۲۵-ز)

تأسیسات ورزشی ۹۱ (تبصره ۶۵، ۶۶، ۶۷)

تأمین اجتماعی ۵۶ (تبصره ۱۲)

تبدیل اراضی کشاورزی ۹۳ (تبصره ۷۲)

تبریز ۹۹ (تبصره ۸۲)

تبلیغات ۸۸ (تبصره ۵۸)

تجارت متقابل نگاه کنید به: بازرگانی متقابل

تحقیقات ۹۰ (تبصره ۶۰)، ۱۰۲ (تبصره ۸۸،

۸۹)

تخریب جنگل و مرتع ۹۶ (تبصره ۷۷-۴)

تربیت بدنی ۹۱ (تبصره ۶۷، ۶۸)

تربیت نیروی انسانی نگاه کنید به: آموزش

نیروی انسانی

تسهیلات ارزی ۷۳ (تبصره ۲۵-ه)

تسهیلات بانکی ۵۴ (تبصره ۹)، ۵۵ (تبصره

۱۰)، ۵۸ (تبصره ۱۵)، ۶۳ (تبصره ۱۹-م)،

۶۶ (تبصره ۲۲)، ۷۳ (تبصره ۲۵-ج-۳)،

۷۳ (تبصره ۲۵-ز)، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۹۵

بودجه آموزش و پرورش ۹۰ (تبصره ۶۴)

بودجه استانها ۵۱ (تبصره ۲-الف، ب)

بودجه سازمانهای دولتی ۵۲ (تبصره ۳، ۴)

بودجه شرکتها و مؤسسات انتفاعی دولتی ۵۲

(تبصره ۳)

بودجه عمومی ۴۹ (ماده واحده)، ۵۵ (تبصره

۱۰)، ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)، ۸۰ (تبصره ۳۸)،

۹۵ (تبصره ۷۶)، ۱۰۵ (تبصره ۹۳، ۹۴)

بودجه کشاورزی ۹۴ (تبصره ۷۴)

بورس اوراق بهادار ۱۰۱ (تبصره ۸۵)

بهداشت و درمان ۱۰۵ (تبصره ۹۴)

بهره‌وری ۷۹ (تبصره ۳۵)، ۸۲ (تبصره ۴۳)

بیسوادان ۹۰ (تبصره ۶۲)

بیکاری ۱۰۵ (تبصره ۹۵)

بیمه ۷۴ (تبصره ۲۷)

بیمه درمانی ۵۷ (تبصره ۱۳)، ۵۹ (تبصره ۱۸)،

۷۴ (تبصره ۲۷)

بیمه صادراتی ۷۱ (تبصره ۲۵-الف-۳)

بیمه کشاورزی ۹۶ (تبصره ۷۷-۳)

پ

پادگانها ۸۳-۸۴ (تبصره ۴۹)

پایگاههای اطلاعاتی ۱۰۵ (تبصره ۹۵)

پروانه ساختمانی ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

تورم ۸۰ (تبصره ۳۸)
 توسعه پایدار ۹۹ (تبصره ۸۲)
 توسعه روستاهای محروم ۵۵ (تبصره ۱۱)
 توسعه صادرات ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۷۰-۷۳
 (تبصره ۲۵)، ۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)
 تولید برق ۸۲ (تبصره ۴۴)
 تولید کنندگان ۷۰ (تبصره ۲۴)، ۸۸ (تبصره ۵۹)،
 ۹۷ (تبصره ۷۹)، ۹۸ (تبصره ۷۹)
 تهاجم فرهنگی ۸۶ (تبصره ۵۶)، ۸۹ (تبصره ۶۰)
 تهران ۹۹ (تبصره ۸۲)

ث

ثبت اسناد و املاک ۸۶ (تبصره ۵۴)

ج

جابه جایی اعتبارات ۵۰ (تبصره ۱-د)
 جانبازان ۵۷ (تبصره ۱۳)
 جذب نیروهای متخصص ۸۱ (تبصره ۴۰)
 جرائم ۸۵ (تبصره ۵۳)
 جرائم نیروهای مسلح ۸۵ (تبصره ۵۲)
 جمع آوری زباله ۱۰۰ (تبصره ۸۴)
 جنگلداری ۹۶ (تبصره ۷۷-۳)
 جنگل نشینان ۹۸ (تبصره ۸۱)

(تبصره ۷۷)، ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)، ۹۷
 (تبصره ۷۹)، ۹۸ (تبصره ۸۰)، ۱۰۴ (تبصره ۹۲)
 تسهیلات مالی خارجی ۶۶ (تبصره ۲۲-و)، ۶۹
 (تبصره ۲۲-م-۵)
 تشکیلات اداری و سازمانی ۷۹ (تبصره ۳۳)
 تصادفات ۱۰۷ (تبصره ۱۰۱)
 تخصیص منابع ۹۸ (تبصره ۸۰)
 تصفیه فاضلاب ۹۹ (تبصره ۸۳)
 تضمین خرید محصولات کشاورزی ۹۶ (تبصره ۲-۷۷)
 تعادل منطقه‌ای ۵۱ (تبصره ۲-الف-۳)، ۵۵
 (تبصره ۱۱)

تعاونیهای کشاورزی ۹۶ (تبصره ۷۷-۴)

تعاونیهای مصرف ۸۴ (تبصره ۵۰)

تعرفه ۶۴ (تبصره ۲۱)

تعهدات ارزی ۶۷ (تبصره ۲۲-و، ز)

تعهدات خارجی ۶۵ (تبصره ۲۲-ب)، ۷۶

(تبصره ۳۰)

تقسیمات کشوری ۹۱ (تبصره ۶۹)

تلفن ۶۲ (تبصره ۱۹-ح)، ۹۱ (تبصره ۶۶)، ۱۰۶

(تبصره ۹۷)

تلویزیون نگاه کنید به: رادیو و تلویزیون

تمرکززدایی ۵۰ (تبصره ۲-الف)

تملك اراضی ۹۹ (تبصره ۸۴)

تنظیم بازار ۹۷ (تبصره ۷۹)

جنگلها و مراتع ۹۶ (تبصره ۷۷-۴)، ۹۸ (تبصره

۸۱)

جوانان ۸۹ (تبصره ۶۰)

جوانان متأهل ۸۹ (تبصره ۶۰)

ج

چاپ و نشر ۸۷ (تبصره ۵۸)

چاهها ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)

ح

حساب ذخیره تعهدات ۷۰ (تبصره ۲۲-ن)

حفاظت محیط زیست ۶۱ (تبصره ۱۹-و)، ۹۸

(تبصره ۸۱، ۸۲)

حق انشعاب ۶۳ (تبصره ۱۹-ل)

حق عائله مندی ۱۰۱ (تبصره ۸۶)

حقوق بازنشستگی ۸۲ (تبصره ۴۳)

حقوق گمرکی ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۷۲ (تبصره

۲۵-ج-۲)

حمایت از تولیدات داخلی ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۶۷

(تبصره ۲۲-ی)، ۷۳ (تبصره ۲۵-د-۱)،

۷۰ (تبصره ۲۴)، ۹۷ (تبصره ۷۹)، ۹۸

(تبصره ۸۰)

حمایت از صادرکنندگان ۷۱ (تبصره

۲۵-الف-۳)

حمایت از مصرف کنندگان ۹۷ (تبصره ۷۹)

حمل و نقل ۷۳ (تبصره ۲۵-ز)، ۹۷ (تبصره ۷۹)

حمل و نقل کالا ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۱)

حوادث رانندگی ۱۰۷ (تبصره ۱۰۱)

حوادث غیرمترقبه ۵۸ (تبصره ۱۵)، ۹۶ (تبصره

۳-۷۷)

خ

خاک ۹۴ (تبصره ۷۴)، ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷)

خانواده‌های شاهد ۵۷ (تبصره ۱۳)

خانوار عشایری ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)

خانه‌های بهداشت ۱۰۵ (تبصره ۹۴)

خانه‌های سازمانی ۸۴ (تبصره ۴۹)، ۸۵ (تبصره

۵۲)، ۱۰۱ (تبصره ۸۶)

خدمات ثبتی ۸۶ (تبصره ۵۴)

خدمات قضایی ۸۵ (تبصره ۵۲)، ۸۵ (تبصره

۵۳)

خدمات مشاوره ۸۹ (تبصره ۶۰)

خرید خارجی ۶۸ (تبصره ۲۲-ل)

خرید داخلی ۶۷ (تبصره ۲۲-ی)

خسارات جنگ ۵۷ (تبصره ۱۴)

خصوصی سازی ۸۱ (تبصره ۴۱)

خود اشتغالی نگاه کنید به: اشتغال

خودرو ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)

خودباری ۵۳ (تبصره ۷)

د

- دادگاههای عمومی ۸۵ (تبصره ۵۳)
- دارو ۵۸ (تبصره ۱۶)، ۶۷ (تبصره ۲۲-ی)
- دامپروری ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۴)
- دامپینگ ۷۰ (تبصره ۲۴)
- دامها ۹۸ (تبصره ۸۱)
- دانش آموزان ۹۱ (تبصره ۶۵)
- دانشجویان ۱۰۴ (تبصره ۹۲)
- دانشگاه پیام نور ۱۰۵ (تبصره ۹۳)
- دانشگاهها و دانشکدهها ۱۰۱ (تبصره ۸۷)،
- ۱۰۴ (تبصره ۹۰، ۹۲)، ۱۰۵ (تبصره ۹۳)
- درآمد ارزی ۵۰ (تبصره ۱-ج)، ۶۵ (تبصره
- ۲۲)، ۷۴ (تبصره ۲۷)
- درآمد استانی ۵۱ (تبصره ۲-الف-۴)
- درآمد حاصل از جرائم ۸۵ (تبصره ۵۳)
- درآمد ریالی ۴۹ (تبصره ۱-الف)، ۵۰ (تبصره
- ۱-ج)
- درآمد ملی ۵۰-۵۱ (تبصره ۲)
- دستگاههای اجرایی ۵۱ (تبصره ۲)، ۵۳ (تبصره
- ۶)، ۷۷-۷۸ (تبصره ۳۱)، ۷۸ (تبصره ۳۲)،
- ۸۴ (تبصره ۵۱)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹)، ۱۰۶
- (تبصره ۹۹)
- دوره‌های دکترا ۱۰۴ (تبصره ۹۰، ۹۱)
- دوره‌های شبانه ۱۰۱ (تبصره ۸۷)
- دوره‌های کارشناسی ارشد ۱۰۴ (تبصره ۹۰)

ر

- رادیو و تلویزیون ۸۷ (تبصره ۵۷)، ۸۸ (تبصره
- ۵۹)
- راهسازی ۹۸ (تبصره ۸۰)، ۱۰۷ (تبصره ۱۰۱)
- رزمندگان ۸۱ (تبصره ۴۲)
- رسانه‌های گروهی نگاه کنید به: وسائل ارتباط
- جمعی
- روابط بازرگانی ۷۰ (تبصره ۲۴)
- روستاها ۵۵ (تبصره ۱۱)، ۶۳ (تبصره ۱۹-ن)،
- ۹۲ (تبصره ۷۱)، ۹۸ (تبصره ۸۰)
- روغن نباتی ۵۸ (تبصره ۱۶)

ز

- زبان و ادبیات فارسی ۸۷ (تبصره ۵۷)
- زمینداری شهری ۱۰۰ (تبصره ۸۴)
- زمینداری کشاورزی ۹۳ (تبصره ۷۲)، ۹۶
- (تبصره ۷۷)
- زنان ۹۱ (تبصره ۶۵)
- زهکشی ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷-۱)

س

- ساختمانهای مدارس ۹۹ (تبصره ۸۴)

سود بازرگانی ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۲)، ۷۰ (تبصره ۲۴)
 سیاست ارزی ۶۵-۷۰ (تبصره ۲۲)
 سیاست فرهنگی ۸۶ (تبصره ۵۶)، ۸۷ (تبصره ۵۸، ۵۷)
 سیاست کشاورزی ۶۴ (تبصره ۷۴، ۷۵)، ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷)
 سیاست هنری ۸۷ (تبصره ۵۸)
 سیگار ۹۱ (تبصره ۶۷)
 سینما ۸۷ (تبصره ۵۸)

ش

شبکه‌های اطلاع رسانی ۷۴ (تبصره ۲۶)
 شبکه‌های بهداشتی و درمانی ۱۰۵ (تبصره ۹۴)
 شبکه‌های تلویزیونی ۸۸ (تبصره ۵۹)، ۸۹ (تبصره ۶۰)
 شبکه‌های رادیویی ۸۷ (تبصره ۵۸)، ۸۹ (تبصره ۶۰)
 شرکتهای بیمه ۶۶ (تبصره ۲۲-و)، ۷۱ (تبصره ۲۵-الف-۳)
 شرکتهای تولیدی ۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)
 شرکتهای چند ملیتی ۷۴ (تبصره ۲۷)
 شرکتهای حمل و نقل ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۱)
 شرکتهای خارجی ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۳)

ساختمانهای ورزشی نگاه کنید به: تأسیسات ورزشی
 سازمان امور اداری و استخدامی کشور ۵۲ (تبصره ۴)
 سازمانهای دولتی ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۷۹ (تبصره ۳۳)
 سازمانهای دولتی خارج از کشور ۷۹ (تبصره ۳۴)
 ساعات کار ۶۱ (تبصره ۱۹-و-۳، ۴)
 سردخانه‌ها ۷۲ (تبصره ۲۵-ب-۴)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۲)، ۹۷ (تبصره ۷۹)
 سررسید اقساط ۶۷ (تبصره ۲۲-و)
 سرمایه در گردش ۹۸ (تبصره ۸۰)
 سرمایه گذاری آموزش عالی ۱۰۴ (تبصره ۹۲)
 سرمایه گذاری خارجی ۶۶ (تبصره ۲۲-ه)
 سرمایه گذاری صنعتی ۸۲ (تبصره ۴۶)
 سرمایه گذاری فرهنگی ۸۳ (تبصره ۴۷)
 سرمایه گذاری کشاورزی ۹۵ (تبصره ۷۶)
 سقف تسهیلات بانکی ۵۴ (تبصره ۸)
 سمینارها و کنفرانسها ۱۰۴ (تبصره ۹۰)
 سند مالکیت نگاه کنید به: اسناد مالکیت
 سوادآموزی ۹۰ (تبصره ۶۲)
 سوبسید ۵۸ (تبصره ۱۶)، ۵۹ (تبصره ۱۷)، ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۲)
 سوخت ۹۱ (تبصره ۶۶)، ۹۸ (تبصره ۸۱)

شرکتهای دولتی ۵۲ (تبصره ۳)، ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۱۰۴ (تبصره ۸۹)
 شورای پول و اعتبار ۵۳ (تبصره ۸)
 شورایعالی اداری کشور ۷۷ (تبصره ۳۱-الف،
 ب)
 شورایعالی کشاورزی ۹۴ (تبصره ۷۳)
 شکایات ۱۰۶ (تبصره ۹۸)
 شهرسازی ۱۰۰ (تبصره ۸۴)
 شهریه دانشجو: بیان ۱۰۴ (تبصره ۹۲)، ۱۰۵
 (تبصره ۶۳)
 شیراز ۹۹ (تبصره ۸۲)
 شیر خشک ۵۸ (تبصره ۱۶)
 شیلات ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۳)

ص

صادرات ۷۰ (تبصره ۲۴)، ۷۱-۷۰ (تبصره ۲۵-الف)، ۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)
 صادرات غیر نفتی ۷۱ (تبصره ۲۵-الف-۲)،
 ۷۲ (تبصره ۲۵-ب-۲)، ۷۳ (تبصره ۲۵-ج-۳)، ۷۳ (تبصره ۲۵-د-۱)
 صادرات کالاهای تولیدی ۶۶ (تبصره ۲۲-و)،
 ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۲، ۳، ۴)، ۷۰ (تبصره ۲۴)، ۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)
 صادرکنندگان ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)، ۷۱ (تبصره ۲۵-الف-۳)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۲)، ۷۳

(تبصره ۲۵-ه، و، ز)

صدور خدمات مهندسی ۷۴ (تبصره ۲۷)
 صدور کالا نگاه کنید به: صادرات کالاهای
 تولیدی
 صرفه جویی در مصرف ۵۹ (تبصره ۱۶)، ۵۹
 (تبصره ۱۹)، ۶۱ (تبصره ۱۹-و)، ۷۵-۷۶
 (تبصره ۲۹)
 صنایع ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۶، ۷)
 صنایع الکترونیک ۱۰۵ (تبصره ۹۶)
 صنایع تبدیلی و تکمیلی ۹۵ (تبصره ۷۷-۱)، ۹۸
 (تبصره ۸۰)
 صنایع تکمیلی نگاه کنید به: صنایع تبدیلی و
 تکمیلی

صنایع دستی ۹۵ (تبصره ۷۷-۱)، ۹۸ (تبصره ۸۰)

صنایع روستایی ۹۴ (تبصره ۷۴)، ۹۵ (تبصره ۷۷-۱)، ۹۸ (تبصره ۸۰)
 صندوق ذخیره فرهنگیان ۹۰ (تبصره ۶۳)
 صندوقهای رفاه دانشجویان ۱۰۴ (تبصره ۹۲)

ض

ضمانت سرمایه گذاری ۶۶ (تبصره ۲۲-و)
 ضمانتنامه بانکی ۷۴ (تبصره ۲۷)

عدم تمرکز ۷۸ (تبصره ۳۲)، ۷۹ (تبصره ۳۳)،

۸۱ (تبصره ۴۱)

عرضه مستقیم ۹۷ (تبصره ۷۹)

عشایر ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)، ۹۸ (تبصره ۸۱)

عمران روستایی ۹۲ (تبصره ۷۱)، ۹۸ (تبصره

۷۰)

عمران شهری ۹۹-۱۰۰ (تبصره ۸۴)

ف

فاضلاب ۶۳ (تبصره ۱۹-ل، م)

فاضلابهای صنعتی ۹۹ (تبصره ۸۳)

فاینانس ۶۵ (تبصره ۲۲-ب)، ۶۸ (تبصره

۲۲-م)

فرآورده‌های دامی ۹۴ (تبصره ۷۵)، ۹۶ (تبصره

۷۷-۲، ۳)

فرآورده‌های کشاورزی ۹۶ (تبصره ۷۷-۲، ۳)،

۹۷ (تبصره ۷۹)

فرآورده‌های نفتی ۵۹ (تبصره ۱۶، ۱۹)

فرانشیز ۵۹ (تبصره ۱۸)

فرش و فرشباافان ۹۵ (تبصره ۷۷-۱)، ۹۸

(تبصره ۸۰)

فرصتهای مطالعاتی ۱۰۴ (تبصره ۹۰)

فروش پادگانها ۸۳ (تبصره ۴۹)

فروش سهام ۸۲ (تبصره ۴۵)

طرح آموزش همگانی مردم ۹۲ (تبصره

۶۹-ب)

طرح جامع تقسیمات کشوری ۹۱ (تبصره ۶۹)

طرح کاداستر کشور ۸۶ (تبصره ۵۴)

طرح کارانه ۸۵ (تبصره ۵۳-ا)

طرحهای استراتژیک ۸۲ (تبصره ۴۶)

طرحهای اشتغالزای نگاه کنید به: اشتغال

طرحهای تفصیلی ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

طرحهای تولیدی ۶۹ (تبصره ۲۲-م، ۲، ۴)، ۹۹

(تبصره ۸۲)

طرحهای جامع ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

طرحهای صنعتی نیمه تمام ۸۲ (تبصره ۴۵)، ۸۲

(تبصره ۴۶)

طرحهای عمرانی ۵۲ (تبصره ۵)، ۵۳ (تبصره ۶،

۷)، ۶۰ (تبصره ۱۹-ا)، ۸۴ (تبصره ۵۱)

طرحهای عمرانی روستایی ۵۵ (تبصره ۱۱)

طرحهای کشاورزی ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷)، ۹۶

(تبصره ۷۷-۳) ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)

طرحهای هادی ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

طرحهای ملی ۵۱ (تبصره ۲-ب)

ع

عدالت اجتماعی ۵۵ (تبصره ۱۰)، ۵۹ (تبصره

فرهنگیان ۹۰ (تبصره ۶۳)

فضاهای پرورشی نگاه کنید به: اردوهای پرورشی

فضاهای ورزشی نگاه کنید به: تأسیسات ورزشی

فعالیت‌های فرهنگی ۸۶ (تبصره ۵۶)، ۸۷ (تبصره ۵۸، ۵۷)

قیمت تمام شده ۹۶ (تبصره ۷۷-۲)

قیمت گذاری ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۷۰ (تبصره ۲۴)

قیمت‌ها ۵۹ (تبصره ۱۶)، ۵۹ (تبصره ۱۹)، ۸۸ (تبصره ۵۹)

س

کارانه نگاه کنید به: طرح کارانه

کاربری اراضی ۸۳ (تبصره ۴۹)، ۹۹-۱۰۰ (تبصره ۸۴)

کاربری اراضی کشاورزی ۹۳ (تبصره ۷۲)

کارخانه‌ها ۹۱ (تبصره ۶۷)

کارگاهها ۱۰۵ (تبصره ۹۵)

کارمندان دولت ۷۷-۷۸ (تبصره ۳۱)

کاروکارگران ۱۰۵ (تبصره ۹۵)

کالاهای اساسی ۵۸ (تبصره ۱۶)، ۵۹ (تبصره ۱۷)

۱۷، ۶۷ (تبصره ۲۲-ی)

کالاهای استراتژیک ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۴)

کالاهای سرمایه‌ای ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۴)

کالاهای صادراتی ۷۰ (تبصره ۲۴)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج)

(۲۵-ج)

کالاهای وارداتی ۷۰ (تبصره ۲۴)

کاهش درآمد دولت ۵۰ (تبصره ۱-ب)

کتابخانه‌ها ۶۲ (تبصره ۱۹-ز)، ۸۷ (تبصره ۵۷)

کسر هزینه‌های دولتی ۵۳ (تبصره ۶)

کشاورزی ۵۰ (تبصره ۱-ب)، ۶۹ (تبصره ۱۴۳)

ق

قانون بودجه ۵۰ (تبصره ۱-الف)، ۵۱ (تبصره ۲-د)، ۶۳ (تبصره ۱۹-م)، ۷۰ (تبصره ۲۲-س)، ۷۳ (تبصره ۲۵-ه)

قراردادهای بیع متقابل نگاه کنید به: معاملات بیع متقابل

قراردادهای پیمانکاری ۸۴ (تبصره ۵۱)

قراردادهای خارجی ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۷۰ (تبصره ۲۳)

قرض الحسنه ۵۵ (تبصره ۱۰)، ۵۸ (تبصره ۱۵)، ۸۹ (تبصره ۶۰)

قضات ۸۵ (تبصره ۵۲، ۵۳-د)

قندو شکر ۵۸ (تبصره ۱۶)

قیمت اسمی ۱۰۱ (تبصره ۸۵)

قیمت پایه ۷۰ (تبصره ۲۴)

قیمت تضمینی ۶۵ (تبصره ۲۱)، ۹۶ (تبصره ۲-۷۷)

۹۶ (تبصره ۲۱)، ۹۶ (تبصره ۲-۷۷)

۹۶ (تبصره ۲۱)، ۹۶ (تبصره ۲-۷۷)

۹۶ (تبصره ۲۱)، ۹۶ (تبصره ۲-۷۷)

۲۲-م-۶، ۷، ۹۳ (تبصره ۷۲، ۷۳)، ۹۴

(تبصره ۷۴، ۷۵)، ۹۵ (تبصره ۷۶، ۷۷)

کشتارگاهها ۱۰۰ (تبصره ۸۴)

کمکهای بلاعوض ۹۵ (تبصره ۷۶)

کمکهای دولت ۵۶ (تبصره ۱۲)، ۵۷ (تبصره

۱۳)، ۹۵ (تبصره ۷۶)

کودکان لازم‌التعلیم ۹۰ (تبصره ۶۲)

س

گاز ۵۹ (تبصره ۱۶، ۱۹)

گازرسانی ۶۳ (تبصره ۱۹-ن)

گذرنامه و ویزا ۷۴ (تبصره ۲۷)

گمرک ۷۲ (تبصره ب-۴)، ۷۴ (تبصره ۲۷)

گندم ۵۸ (تبصره ۱۶)، ۶۷ (تبصره ۲۲-ک)

گیرنده‌های تلویزیونی ۸۸ (تبصره ۵۹)

ل

لایحه بودجه ۴۹ (تبصره ۱)، ۵۰ (تبصره

۱-ج-۲)، ۵۱ (تبصره ۲-الف)، ۵۲ (تبصره

۳)، ۵۴ (تبصره ۹)، ۵۹ (تبصره ۱۹)

لغو انحصارات دولتی ۸۰-۸۱ (تبصره ۳۹)

م

ماشین آلات ۵۳ (تبصره ۶)، ۶۸ (تبصره

۲۲-م-۱)

ماشین آلات راهسازی ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)

مالکیت روستایی ۹۲ (تبصره ۷۱)

مالکیت زمین ۹۳ (تبصره ۷۲)

مالیات ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)

ماهواره‌ها ۸۷ (تبصره ۵۷)

مبادلات فرهنگی ۸۷ (تبصره ۵۷)، ۱۰۴

(تبصره ۹۰)

مبادله استاد و دانشجو ۱۰۴ (تبصره ۹۰)

مبادله موافقتنامه ۵۰-۵۱ (تبصره ۱)، ۵۲

(تبصره ۵)، ۵۳ (تبصره ۶)، ۱۰۳ (تبصره

۸۹)

متخصصان ۸۱ (تبصره ۴۰)

مجوز ساختمان ۸۳ (تبصره ۴۹)

محصولات کشاورزی نگاه کنید به:

فرآورده‌های کشاورزی

محیط زیست ۹۸ (تبصره ۸۲)

مخابرات ۱۰۶ (تبصره ۹۷)

مدیریت اداری ۷۶-۷۷ (تبصره ۳۱)، ۷۹

(تبصره ۳۵)، ۸۲ (تبصره ۴۳)

مدیریت دولتی ۷۶-۷۸ (تبصره ۳۱)

مراعات نگاه کنید به: جنگلها و مراعات

مراکز آموزشی ۶۲ (تبصره ۱۹-ز)، ۸۷ (تبصره

- معافیتها ۶۴ (تبصره ۲۱)
- معاملات ارزی ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)
- معاملات اراضی منابع طبیعی ۹۳ (تبصره ۷۲)
- معاملات بیع متقابل ۶۶ (تبصره ۲۲-و)، ۶۸
- (تبصره ۲۲-م)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۳)
- معاملات خارجی ۶۷ (تبصره ۲۲-ط)
- مکان یابی ۹۹ (تبصره ۸۲)
- مکانیزاسیون کشاورزی ۹۷ (تبصره ۷۷-۴)
- منابع انسانی نگاه کنید به: نیروی انسانی
- منابع دریایی ۹۶ (تبصره ۷۷-۴)
- منابع طبیعی ۵۰ (تبصره ۱-ب)، ۹۴ (تبصره ۷۴، ۷۵، ۹۵ (تبصره ۷۴)، ۹۸ (تبصره ۸۱)، ۹۹ (تبصره ۸۲)
- منابع طبیعی تجدیدپذیر ۹۶ (تبصره ۷۷-۴)
- منابع ملی ۹۸ (تبصره ۸۱)
- مناطق آزاد ۷۴ (تبصره ۲۸)، ۸۸ (تبصره ۵۹)
- مناطق جنگزده ۵۷ (تبصره ۱۴)
- مناطق محروم ۵۵ (تبصره ۱۱)، ۸۳ (تبصره ۴۸)، ۸۵ (تبصره ۵۲)، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۹۵ (تبصره ۷۷-۱)
- مناطق ویژه حراست شده ۷۳ (تبصره ۲۵-د)
- مناقصه ۶۷ (تبصره ۲۲-ط)، ۶۸ (تبصره ۲۲-ی)
- مواد اولیه ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۲)
- مواد غذایی ۹۴ (تبصره ۷۵)
- مواد واسطه‌ای ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۴)
- ۵۸، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۹۱ (تبصره ۶۶)، ۹۹ (تبصره ۸۴)، ۱۰۵ (تبصره ۹۵)
- مراکز بهداشتی و درمانی ۷۴ (تبصره ۲۸)، ۹۹ (تبصره ۸۴)، ۱۰۵ (تبصره ۹۴)
- مراکز درمانی نگاه کنید به: مراکز بهداشتی و درمانی
- مراکز فرهنگی ۶۲ (تبصره ۱۹-ز)، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۹۹ (تبصره ۸۴)
- مراکز فرهنگی خارج از کشور ۸۷ (تبصره ۵۷)
- مراکز هنری ۸۷ (تبصره ۵۸)، ۸۹ (تبصره ۶۰)
- مراکز نظامی ۸۴ (تبصره ۴۹)
- مرتعداری ۹۶ (تبصره ۷۷-۳)
- مزایده ۸۳ (تبصره ۴۹)، ۱۰۰ (تبصره ۸۸)
- مسکن ۵۷ (تبصره ۱۳)، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۱۰۱ (تبصره ۸۵)
- مسکن عشایر ۹۷ (تبصره ۷۷-۵)
- مشارکت بخش غیردولتی ۸۱ (تبصره ۴۱)
- مشارکت شرکتهای خارجی و ایرانی ۶۶ (تبصره ۲۲-ه)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)
- مشارکت مردم ۵۳ (تبصره ۷)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۶)، ۸۰ (تبصره ۳۹)، ۸۱ (تبصره ۴۲)، ۱۰۱ (تبصره ۸۵)
- مشخصات فنی و معیارها نگاه کنید به: استانداردها
- مشهد ۹۹ (تبصره ۸۲)
- مصرف کنندگان ۹۷ (تبصره ۷۹)

نهادهای بنیادها و انقلاب اسلامی ۱۰۶ (تبصره ۹۸)

نیروهای انتظامی ۹۸ (تبصره ۸۱)
نیروهای مسلح ۸۳ (تبصره ۴۸، ۴۹)، ۸۴
(تبصره ۵۰)، ۸۴ (تبصره ۵۱)
نیروی انسانی ۸۰ (تبصره ۳۶)، ۸۳ (تبصره ۴۸)
۹۶ (تبصره ۷۷-۴)، ۱۰۵ (تبصره ۹۵)

نیروی انسانی بخش دولتی نگاه کنید به:
کارمندان دولت
نیشکر ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۶)

و

واردات ۶۴ (تبصره ۲۱)، ۸۸ (تبصره ۵۹)
واردکنندگان ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)
واسطه‌ها ۹۷ (تبصره ۷۹)
وام ازدواج ۸۹ (تبصره ۶۰)
وام دانشجویی ۱۰۴ (تبصره ۹۲)
وامها ۷۳ (تبصره ۲۵-ز)
وثیقه ۶۶ (تبصره ۲۲-و)
واردکنندگان ۸۸ (تبصره ۵۹)
ورزش ۸۷ (تبصره ۵۸)، ۸۹ (تبصره ۶۰)، ۹۱
(تبصره ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸)
وسائل ارتباط جمعی ۸۹ (تبصره ۶۰)

موزه‌ها ۶۲ (تبصره ۱۹-ز)

مؤسسات انتفاعی ۵۲ (تبصره ۳)
مؤسسات تحقیقاتی ۱۰۱ (تبصره ۸۷)، ۱۰۲
(تبصره ۸۹)، ۱۰۴ (تبصره ۹۰)
موظفین ۸۲ (تبصره ۴۳)

ن

نرخ ترجیحی ۷۳ (تبصره ۲۵-ج-۳)، ۷۳
(تبصره ۲۵-ز)
نرخ تصاعدی ۵۹ (تبصره ۱۶-ج)
نرخ تضمینی ۸۲ (تبصره ۴۴)
نشریات ۶۰ (تبصره ۱۹-د)
نظارت بر فعالیتها ۱۰۶ (تبصره ۹۹)
نظام اداری ۷۹ (تبصره ۳۵)
نظام جدید متوسطه ۹۰ (تبصره ۶۴)
نظام نظارت ۱۰۶ (تبصره ۹۹)
نظام وظیفه ۸۳ (تبصره ۴۸)، ۸۹ (تبصره ۶۰)
نظام هماهنگ پرداخت ۸۰ (تبصره ۳۸)
نظم اجتماعی ۹۲ (تبصره ۶۹-ب)
نفت ۵۹ (تبصره ۱۹)
نقشه تفکیکی روستاها ۹۳ (تبصره ۷۱)
نمایشگاهها ۷۲ (تبصره ۲۵-ب-۱)
نمایندگیهای سیاسی خارج از کشور ۷۹ (تبصره ۳۴)
۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)
نوسندگی ۸۷ (تبصره ۵۸)

هزینه‌های عمرانی ۵۰ (تبصره ۱-الف، ج)
هیأت علمی ۱۰۲ (تبصره ۸۹)، ۱۰۴ (تبصره
۹۱)

هیأت علمی خارج از کشور ۱۰۴ (تبصره ۹۰)

هزینه و سطح زندگی ۸۰ (تبصره ۳۸)، ۸۴
(تبصره ۵۰)

هزینه‌های تحقیقاتی ۱۰۲ (تبصره ۸۸)

هزینه‌های دولتی ۵۳ (تبصره ۶)

هزینه‌های سرمایه‌گذاری ۸۲ (تبصره ۴۵)

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. This is essential for ensuring the integrity of the financial statements and for providing a clear audit trail. The records should be kept up-to-date and should be easily accessible to all relevant parties.

2. The second part of the document outlines the procedures for handling any discrepancies or errors that may arise. It is important to identify the cause of the error and to take appropriate steps to correct it. This may involve adjusting the accounts and notifying the relevant parties.

3. The third part of the document discusses the importance of regular communication and reporting. This includes providing regular updates to the management and the board of directors on the financial performance of the organization. It also involves keeping the relevant authorities informed of any significant developments.

4. The fourth part of the document outlines the responsibilities of the various departments and individuals involved in the financial management process. This includes the accounting department, the treasury department, and the management team. Each party has a role to play in ensuring the accuracy and integrity of the financial information.

5. The fifth part of the document discusses the importance of maintaining a strong internal control system. This includes implementing policies and procedures that are designed to prevent and detect errors and fraud. It also involves regularly reviewing and updating the internal control system to ensure it remains effective.

6. The sixth part of the document outlines the importance of transparency and accountability. This involves providing clear and concise information to all stakeholders about the financial performance of the organization. It also involves being open to scrutiny and to the views of others.

7. The seventh part of the document discusses the importance of staying up-to-date with the latest developments in financial management. This includes attending relevant conferences and seminars, and keeping abreast of changes in legislation and best practice.

8. The eighth part of the document outlines the importance of maintaining a good working relationship with the external auditors. This involves providing them with all the information they need to perform their duties and being open to their recommendations.

فهرست نام سازمانها

نمایه سازمانها و وزارتخانه‌ها

نام دستگاه شماره صفحه (شماره تبصره - بند - ردیف)

مثال: شورای اقتصاد ۶۰ (تبصره ۲۹-ج-۴)

(تبصره ۵۰)	اتکانه‌گاه کنید به: تعاونی مصرف نیروهای مسلح (تکا)
توانیر ۶۲ (تبصره ۱۹-ک)	بانک توسعه صادرات ۷۳ (تبصره ۲۵-ج-۳، ۵، و، ز)
جهاد دانشگاهی ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)	بانک کشاورزی ۹۵ (تبصره ۷۶)
خزانه داری کل کشور ۵۱ (تبصره ۲-الف-۳، ۴، ۵)	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ۵۴ (تبصره ۹)
۶۰ (تبصره ۱۹-هـ)، ۸۵ (تبصره ۵۳)، ۸۸ (تبصره ۵۹)، ۹۱ (تبصره ۶۷-ب)، ۱۰۰ (تبصره ۸۴-د)، ۱۰۱ (تبصره ۸۷)	۶۵ (تبصره ۲۲-الف)، ۶۷ (تبصره ۲۲-ح، ط)، ۶۸ (تبصره ۲۲-ل)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)، ۷۳ (تبصره ۲۵-ج-۳)، ۷۴ (تبصره ۲۷)، ۱۰۱ (تبصره ۸۵-الف)
دانشگاه پیام نور ۱۰۵ (تبصره ۹۳)	بانک مسکن ۱۰۱ (تبصره ۸۵-الف)
دفتر امور مناطق محروم کشور - ریاست جمهور ۵۶ (تبصره ۱۱-ب، ج)	بنیاد ۱۵ خرداد ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۱۰۶ (تبصره ۹۸)
دیوان محاسبات کشور ۵۳ (تبصره ۷)، ۱۰۶ (تبصره ۹۹)	بنیاد جانبازان ۱۰۶ (تبصره ۹۸)
سازمان آب و برق خوزستان ۶۲ (تبصره ۱۹-ک)	بنیاد شهید انقلاب اسلامی ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف-۱)، ۱۰۶ (تبصره ۹۸)
سازمان امور اداری و استخدامی کشور ۵۲ (تبصره ۴)، ۷۹ (تبصره ۳۳)، ۹۲ (تبصره ۷۰-ب)، ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)، ۸۰ (تبصره ۳۷)، ۸۰ (تبصره ۳۹-الف)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-الف-۲)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۹۲-۹۳ (تبصره ۷۱)
سازمان برق ایران ۶۲ (تبصره ۱۹-ک)	تعاونی مصرف نیروهای مسلح (اتکا) ۸۴

سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
۶۴ (تبصره ۲۱-الف)، ۷۶ (تبصره
۲۹-ج)، ۸۷ (تبصره ۵۶)، ۸۸ (تبصره ۵۹)
سازمان صنایع ملی ایران ۶۴ (تبصره
۲۱-الف)، ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۷۶ (تبصره
۲۹-ج)

سازمان قضایی نیروهای مسلح ۸۵ (تبصره ۵۲)
سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران ۶۴
(تبصره ۲۱-الف)، ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۷۶
(تبصره ۲۹-ج)

سازمان ملی زمین و مسکن ۱۰۰ (تبصره
۸۵-الف)

سازمان میراث فرهنگی ۸۶ (تبصره ۵۶)
ستاد کل نیروهای مسلح ۸۳ (تبصره ۴۸)، ۸۴
(تبصره ۴۹)

شرکت برق منطقه‌ای ۶۲ (تبصره ۱۹-ک)
شرکت مخابرات ایران ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۱۰۶
(تبصره ۹۷)

شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران ۶۴ (تبصره
۲۱-الف)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۵)، ۷۶
(تبصره ۲۹-ج)، ۷۶ (تبصره ۳۰-الف، ب)
شرکت ملی گاز ایران ۶۴ (تبصره ۲۱-الف)، ۶۹
(تبصره ۲۲-م-۵)، ۷۶ (تبصره ۲۹-ج)
شرکت ملی نفت ایران ۵۰ (تبصره ۱-ا)، ۶۴
(تبصره ۲۱-الف)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۵)،
۷۶ (تبصره ۲۹-ج)

سازمان برنامه و بودجه ۵۰ (تبصره ۱-الف، ه)،
۵۲ (تبصره ۳)، ۵۲ (تبصره ۴)، ۵۳ (تبصره
۵، ۶)، ۵۶ (تبصره ۱۱-ب)، ۵۸ (تبصره
۱۵-الف)، ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۶۸
(تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۵)،
۷۴ (تبصره ۲۷)، ۷۹ (تبصره ۳۵-ب)، ۸۱
(تبصره ۴۱)، ۸۲ (تبصره ۴۴)، ۸۴ (تبصره
۵۱)، ۸۶ (تبصره ۵۴)، ۹۴ (تبصره ۷۴)، ۹۵
(تبصره ۷۶)، ۹۶ (تبصره ۷۷-۲)، ۹۷
(تبصره ۷۸)، ۹۸ (تبصره ۷۹-۲)، ۱۰۲
(تبصره ۸۸)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)، ۱۰۶
(تبصره ۹۹)، ۱۰۷ (تبصره ۱۰۰)

سازمان برنامه و بودجه استان ۵۱ (تبصره
۲-الف-۶، ۷)

سازمان بهداشت جهانی ۹۹ (تبصره ۸۲-ب)
سازمان تأمین اجتماعی ۶۶ (تبصره ۲۲-د)
سازمان تبلیغات اسلامی ۸۶ (تبصره ۵۶)
سازمان تربیت بدنی ۹۱ (تبصره ۶۷-الف، ب)،
۹۱ (تبصره ۶۸)

سازمان تعاون روستایی ۵۴ (تبصره ۹)
سازمان تعاون شهر و روستا ۵۴ (تبصره ۹)
سازمان ثبت اسناد و املاک کشور ۸۳ (تبصره
۴۹)، ۸۶ (تبصره ۵۴)، ۹۳ (تبصره ۷۱)
سازمان جنگلها و مراتع ۹۰ (تبصره ۶۱)
سازمان حفاظت محیط زیست ۹۹ (تبصره
۸۲-ب)، ۹۹ (تبصره ۸۳)

- شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران ۶۶
(تبصره ۲۲-د)
- شورای اقتصاد ۶۰ (تبصره ۱۹-ج-۴)، ۶۳
(تبصره ۱۹-ل)، ۶۷ (تبصره ۲۲-ط)
- شورای برنامه ریزی شهرستان ۵۱ (تبصره
۲-الف-۷)
- شورای پژوهشهای علمی کشور ۱۰۲ (تبصره
۸۸)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)
- شورای پول و اعتبار ۵۳ (تبصره ۸)، ۵۵ (تبصره
۱۰-ج)، ۷۳ (تبصره ۲۵-ج-۳)
- شورای عالی اداری کشور ۷۷-۷۸ (تبصره ۳۱)
- شورای عالی الگوی مصرف ۷۵ (تبصره ۲۹)
- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۶۶ (تبصره ۲۲-د)
- شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی ۷۱ (تبصره
۲۵-الف-۱، ۲)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۲)
- شورای عالی حفاظت محیط زیست ۹۹ (تبصره
۸۲-الف-۱)
- شورای عالی شهرسازی و معماری ایران ۸۳
(تبصره ۴۹)
- شورای عالی کشاورزی ۹۴ (تبصره ۷۳)
- شورای گسترش وزارت فرهنگ و آموزش عالی
۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف-۱)
- صندوق بازنشستگی کشوری ۸۲ (تبصره ۴۳)
- صندوق بیمه محصولات کشاورزی و دامی ۹۶
(تبصره ۷۷-۳)
- صندوق ذخیره فرهنگیان ۱۰ (تبصره ۶۳)
- صندوق ضمانت صادرات ۷۱ (تبصره
۲۵-الف-۳)
- صندوق کمک به خسارت دیدگان ۹۶ (تبصره
۷۷-۳)
- طرح کاداستر کشور ۸۶ (تبصره ۵۴)
- کمیته امداد امام ۶۶ (تبصره ۲۲-د)، ۱۰۶
(تبصره ۹۸)
- کمیته برنامه ریزی استانها ۵۱ (تبصره
۲-الف-۷)
- کمیسیون اصول ۸۸ و ۹۰ قانون اساسی ۱۰۶
(تبصره ۹۸)
- گمرک جمهوری اسلامی ایران ۷۰ (تبصره ۲۴)،
۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۲)
- مرکز توسعه صادرات ایران ۷۱ (تبصره
۲۵-الف-۱، ۳)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ب-۱)
- مجلس شورای اسلامی ۴۹ (تبصره ۱)، ۵۰
(تبصره ۱-ب-۲)، ۵۲ (تبصره ۳)، ۵۴
(تبصره ۸)، ۵۶ (تبصره ۱۱-ج)، ۶۴
(تبصره ۲۰)، ۶۴ (تبصره ۲۱-ب)، ۶۶
(تبصره ۲۲-ا)، ۶۷ (تبصره ۲۲-ز)، ۷۲
(تبصره ۲۵-ب-۲)، ۷۸ (تبصره ۳۲)، ۷۹
(تبصره ۳۴)، ۸۰ (تبصره ۳۹-الف)،
(تبصره ۳۹-ب)، ۸۶ (تبصره ۵۵)، ۱۰۶
(تبصره ۹۸، ۹۹)
- مجلس شورای اسلامی. کمیسیون امور اداری و
استخدامی ۵۲ (تبصره ۴)

مجلس شورای اسلامی. کمیسیون برنامه و بودجه ۵۲ (تبصره ۴)

مجلس شورای اسلامی. کمیسیون بهداری و بهزیستی ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)

مجلس شورای اسلامی. کمیسیون فرهنگ و آموزش عالی ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران ۶۱ (تبصره ۱۹-و-۱)

وزارت آموزش و پرورش ۶۳ (تبصره ۱۹-م)، ۸۰ (تبصره ۳۷)، ۹۰ (تبصره ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۱۰۰ (تبصره ۸۴-ج)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)

وزارت اطلاعات ۹۲ (تبصره ۷۰-الف، ب)

وزارت امور اقتصادی و دارایی ۵۲ (تبصره ۳)، ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۵)، ۷۴ (تبصره ۲۷)، ۷۶ (تبصره ۳۰)، ۸۱ (تبصره ۴۱)، ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۱۰۱ (تبصره ۸۵-الف)، ۱۰۶ (تبصره ۹۹)

وزارت امور خارجه ۷۴ (تبصره ۲۷)، ۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)

وزارت بازرگانی ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)، ۷۱ (تبصره ۲۵-الف-۱، ۳)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۱)، ۷۴ (تبصره ۲۶)، ۷۴ (تبصره ۲۷-۲-۷۹)

وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی ۷۴ (تبصره ۲۸)، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۱۰۱ (تبصره ۸۷)، ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف)، ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-الف-۱)، ۱۰۴ (تبصره ۹۰-الف، ب)

وزارت پست و تلگراف و تلفن ۶۳ (تبصره ۱۹-ل)

وزارت تعاون ۹۷ (تبصره ۷۹-۲)

وزارت جهادسازندگی ۵۶ (تبصره ۱۱-ب)، ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۷)، ۹۰ (تبصره ۶۱)، ۹۴ (تبصره ۷۴)، ۹۷-۹۸ (تبصره ۷۹-۲)

وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ۸۳ (تبصره ۴۸، ۴۹)، ۸۴ (تبصره ۵۰، ۵۱)، ۹۷ (تبصره ۷۸)

وزارت راه و ترابری ۵۰ (تبصره ۱-ا)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۱)، ۱۰۷ (تبصره ۱۰۱)

وزارت صنایع ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۲، ۷)، ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)، ۸۲ (تبصره ۴۵)، ۱۰۶ (تبصره ۹۶)

وزارت فرهنگ و آموزش عالی ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۱۰۱ (تبصره ۸۷)، ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-الف-۲، ب)، ۱۰۴ (تبصره ۹۰-الف، ب)

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۸۶ (تبصره ۵۶)

مجلس شورای اسلامی. کمیسیون برنامه و بودجه ۵۲ (تبصره ۴)

مجلس شورای اسلامی. کمیسیون بهداری و بهزیستی ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)

مجلس شورای اسلامی. کمیسیون فرهنگ و آموزش عالی ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران ۶۱ (تبصره ۱۹-و-۱)

وزارت آموزش و پرورش ۶۳ (تبصره ۱۹-م)، ۸۰ (تبصره ۳۷)، ۹۰ (تبصره ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۱۰۰ (تبصره ۸۴-ج)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-ب)

وزارت اطلاعات ۹۲ (تبصره ۷۰-الف، ب)

وزارت امور اقتصادی و دارایی ۵۲ (تبصره ۳)، ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۵)، ۷۴ (تبصره ۲۷)، ۷۶ (تبصره ۳۰)، ۸۱ (تبصره ۴۱)، ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۱۰۱ (تبصره ۸۵-الف)، ۱۰۶ (تبصره ۹۹)

وزارت امور خارجه ۷۴ (تبصره ۲۷)، ۱۰۶ (تبصره ۱۰۰)

وزارت بازرگانی ۶۵ (تبصره ۲۱-ج)، ۷۱ (تبصره ۲۵-الف-۱، ۳)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۱)، ۷۴ (تبصره ۲۶)، ۷۴ (تبصره ۲۷-۲-۷۹)

وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی ۷۴ (تبصره ۲۸)، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۱۰۱ (تبصره ۸۷)، ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف)، ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-الف-۱)، ۱۰۴ (تبصره ۹۰-الف، ب)

وزارت پست و تلگراف و تلفن ۶۳ (تبصره ۱۹-ل)

وزارت تعاون ۹۷ (تبصره ۷۹-۲)

وزارت جهادسازندگی ۵۶ (تبصره ۱۱-ب)، ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۷)، ۹۰ (تبصره ۶۱)، ۹۴ (تبصره ۷۴)، ۹۷-۹۸ (تبصره ۷۹-۲)

وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ۸۳ (تبصره ۴۸، ۴۹)، ۸۴ (تبصره ۵۰، ۵۱)، ۹۷ (تبصره ۷۸)

وزارت راه و ترابری ۵۰ (تبصره ۱-ا)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۷۲ (تبصره ۲۵-ج-۱)، ۱۰۷ (تبصره ۱۰۱)

وزارت صنایع ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۲، ۷)، ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)، ۸۲ (تبصره ۴۵)، ۱۰۶ (تبصره ۹۶)

وزارت فرهنگ و آموزش عالی ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)، ۹۷ (تبصره ۷۸)، ۱۰۱ (تبصره ۸۷)، ۱۰۲ (تبصره ۸۹-الف)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹-الف-۲، ب)، ۱۰۴ (تبصره ۹۰-الف، ب)

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۸۶ (تبصره ۵۶)

وزارت كار و امور اجتماعى ۱۰۳ (تبصره

۸۹-ب)، ۱۰۴ (تبصره ۹۵)

وزارت كشاورزى ۶۲ (تبصره ۱۹-ط)، ۶۹

(تبصره ۲۲-م-۷)، ۹۳ (تبصره ۷۲-۲، ۳)،

۹۴ (تبصره ۷۴-ب)، ۹۷-۹۸ (تبصره

۷۹-۲)

وزارت كشور ۵۶ (تبصره ۱۱-ب)، ۵۸ (تبصره

۱۵-الف، ب)، ۶۱ (تبصره ۱۹-و-۷)، ۹۷

(تبصره ۷۹-۲)، ۹۷-۹۸ (تبصره ۷۹-۲)،

۱۰۰ (تبصره ۸۴-ه)

وزارت مسكن و شهرسازى ۶۱ (تبصره

۱۹-و-۷)، ۷۴ (تبصره ۲۷)، ۹۱ (تبصره

۶۸)، ۹۲ (تبصره ۷۱)، ۹۹ (تبصره

۸۴-الف)، ۱۰۰ (تبصره ۸۴-ه)

۱۰۰-۱۰۱ (تبصره ۸۵-الف)

وزارت معادن و فلزات ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)،

۶۹ (تبصره ۲۲-م-۲)، ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)

وزارت نفت ۵۰ (تبصره ۱-ب، ه)، ۶۱ (تبصره

۱۹-و-۱، ۷)، ۶۲ (تبصره ۱۹-و-۹)، ۶۳

(تبصره ۱۹-ل)، ۶۸ (تبصره ۲۲-م-۱)، ۶۹

(تبصره ۲۲-م-۲)، ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)

وزارت نيرو ۶۰ (تبصره ۱۹-ج)، ۶۱ (تبصره

۱۹-و-۱، ۷)، ۶۲ (تبصره ۱۹-و-۹)، ۶۲

(تبصره ۱۹-ط)، ۶۳ (تبصره ۱۹-ل)،

۶۳-۶۴ (تبصره ۲۰)، ۶۸ (تبصره

۲۲-م-۱)، ۸۲ (تبصره ۴۴)، ۹۴ (تبصره

۷۴)

هلال احمر ۶۶ (تبصره ۲۲-د)

هيأت وزيران ۵۳ (تبصره ۵)، ۵۴ (تبصره ۸)،

۵۵ (تبصره ۱۰-ج)، ۵۷ (تبصره ۱۲)، ۶۵

(تبصره ۲۱-ج)، ۶۸ (تبصره ۲۲-ل)، ۷۱

(تبصره ۲۵-الف-۱)، ۷۲ (تبصره

۲۵-ج-۱، ۲)، ۷۳ (تبصره ۲۵-د-۳)، ۷۴

(تبصره ۲۷)، ۸۰ (تبصره ۳۵-ب)، ۸۰

(تبصره ۳۷)، ۸۰ (تبصره ۳۹-الف)، ۸۱

(تبصره ۴۱)، ۸۳ (تبصره ۴۸)، ۸۴ (تبصره

۵۱)، ۹۰ (تبصره ۶۲)، ۹۱ (تبصره

۶۷-الف)، ۹۲ (تبصره ۷۰-ب)، ۹۳

(تبصره ۷۱)، ۹۳ (تبصره ۷۲-۳)، ۹۴

(تبصره ۷۳)، ۹۵ (تبصره ۷۶)، ۹۷ (تبصره

۷۷-۵)، ۹۸ (تبصره ۷۹-۲)، ۹۹ (تبصره

۸۲-ب)، ۱۰۰ (تبصره ۸۴-ه)، ۱۰۱

(تبصره ۸۵-الف)، ۱۰۲ (تبصره ۸۸)، ۱۰۳

(تبصره ۸۹-ب)

فهرست قوانین و مقررات

اصل چهل و سوم

برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار میشود:

۱- تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲- این شرایط و امکانات کار برای همه بمنظور رسیدن به اشتغال کامل و قراردادن وسائل کار در اختیار همه کسانی که قادر بکارند ولی وسائل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروههای خاص منتهی شود و نه دولت را بصورت یک کارفرمای بزرگ مطلق در آورد. این اقدام باید با رعایت ضرورتهای حاکم بر برنامه ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور بصورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

۴- رعایت آزادی انتخاب شغل و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره کشی از کار دیگری.

۵- منع اضرار بغير و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶- منع اسراف و تبذیر در همه شئون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه گذاری، تولید، توزیع و خدمات.

۷- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۸- جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.

۹- تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفائی برساند و از وابستگی برهاند.

قانون اساسی ۵۵ (تبصره ۱۰)، ۸۱ (تبصره ۴۱)

اصل چهل و چهارم

نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است.

تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

قانون اساسی ۱۰۶ (تبصره ۹۸)

اصل هشتاد و هشتم

در هر مورد که حداقل یک چهارم کل نمایندگان مجلس شورای اسلامی از رئیس جمهور و یا هر یک از نمایندگان از وزیر مسئول، درباره یکی از وظایف آنان سؤال کنند، رئیس جمهور یا وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید در مورد رئیس جمهور بیش از یک ماه و در مورد وزیر بیش از ده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای اسلامی.

اصل نودم

هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتیباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

قانون اساسی ۸۴ (تبصره ۵۱)

اصل یکصد و چهل و هفتم

دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.

قانون استخدام کشوری ۸۲ (تبصره ۴۳)

ماده ۴۴ - وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی مکلفند با رعایت مقررات این قانون ادامه یا اجرای برنامه‌های آموزشی و یا کارآموزی مستخدمین خود را به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی کشور برسانند.

تبصره ۳ - سازمان امور اداری و استخدامی کشور مکلف است طبق ضوابط و برنامه‌های که تنظیم خواهد نمود مؤسسه‌ای برای آموزش مدیریت و فنون اداری مستخدمین دولت تاسیس کند. مؤسسه مزبور می‌تواند برای این منظور در حدود قوانین و مقررات مربوط بابت آموزش کمک و یا شهریه دریافت کرده و آنرا طبق تصویب هیات وزیران به مصرف برساند.

قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی مصوب دی ماه ۱۳۴۰

ماده نوزدهم - هر گونه معاملاتی نسبت باراضی واگذار شده که منجر به تجزیه آن اراضی بقطعات کوچکتر از حداقلی که از طرف وزارت کشاورزی برای هر منطقه تعیین میشود ممنوع و باطل است و چنانچه زارع فوت نماید و وارث نتواند برای اداره ملک توافق کنند میتوانند سهم خود را با رعایت قسمت اول این ماده بزارع دیگری بفروشند. در

اینصورت پرداخت بقیه اقساط بعهده خریدار جدید است هر زارع می تواند تا دو برابر حداقل تعیین شده از اراضی آن ده خریداری نماید.

قانون برنامه اول ۷۳ (تبصره ۲۵-د-۲)

تبصره ۲۰ - بمنظور پشتیبانی تولید، گمرک ایران و سازمان بنادر و کشتیرانی موظفند حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون مناطق ویژه حراست شده‌ای را در مبادی ورودی و یا گمرکات داخلی جهت نگهداری بصورت امانی مواد اولیه و قطعات و ابزار و مواد تولیدی که بدون انتقال ارز وارد می شود تاسیس نمایند. ورود کالا از مناطق مذکور جهت مصرف داخلی، تابع مقررات صادرات و واردات خواهد بود. صاحبان کالا میتوانند بدون هیچگونه تشریفات کالای وارداتی خود را از مبادی مذکور، از کشور خارج نمایند. آئین نامه اجرائی این تبصره به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

قانون برنامه اول ۶۹ (تبصره ۲۲-م-۶)

تبصره ۲۹ -

ه - به وزارت کشاورزی اجازه داده میشود که بمنظور خودکفائی در امر شکر مورد نیاز جامعه و تامین بخشی از سایر نیازهای غذایی و صنعتی کشور، نسبت به ایجاد هفت واحد کشت و صنعت نیشکر به وسعت مجموعاً ۸۴۰۰۰ هکتار و ایجاد کارخانجات هفت واحد شکر خام، یک واحد تصفیه، هفت واحد خوراک دام، شش واحد خمیر کاغذ، یک واحد کاغذ چاپ و تحریر، یک واحد نئوپان و یک واحد پروتئین دامی اقدام نماید.

اعتبارات ریالی طرح بمیزان چهارصد میلیارد (۴۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال بصورت وام از سیستم بانکی و سازمان تامین اجتماعی دریافت و از محل مابه‌التفاوت قیمت صنفی و صنعتی شکر تولیدی کارخانجات هفت تپه و کارون با قیمت رسمی خرید شکر از کارخانجات مذکور که در حساب جداگانه‌ای نزد سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نگهداری خواهد شد، نسبت به بازپرداخت اقساط وام اقدام خواهد گردید. به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده میشود که برای اجرای طرح فوق‌الذکر توسط وزارت کشاورزی نسبت به ایجاد تعهد ارزی حداکثر تا آخر سال ۱۳۷۰ تا سقف یک میلیارد و پانصد میلیون (۱ ۵۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) دلار بنحوی اقدام نماید که علاوه

بر اتمام طرح در مدت توافق شده بازپرداخت تعهد ایجاد شده حداقل یکسال پس از راه انداز واحدها در اقساط پنجساله از محل صرفه جوئی ارزی حاصل از تولیدات سالیانه طرح صورت گیرد.

همچنین اجازه داده میشود که تا حد مبلغ یک درصد (۱٪) از مجموعه اعتبارات طرح بدون رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت و با رعایت قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که بموجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند به مصرف برسد.

وزارت کشاورزی موظف است گزارش پیشرفت کار را هر سه ماه یکبار به اطلاع کمیسیونهای کشاورزی، برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارائی برساند.

قانون برنامه اول ۸۱ (تبصره ۴۰)

تبصره ۴۴ - دولت موظف است تسهیلات لازم را جهت بازگشت آن تعداد از فارغ التحصیلان ایرانی دانشگاههای خارج از کشور که مایل به خدمت در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و تحقیقاتی هستند، پس از تایید صلاحیت آنان جهت عضویت در هیات علمی فراهم نماید. دولت می تواند وسایل متعارف زندگی را که اینگونه افراد با خود می آورند، از حقوق و عوارض گمرکی معاف نماید.

آئین نامه اجرائی این تبصره توسط وزارتخانه های فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و امور اقتصادی و دارائی تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴۵ - دولت مکلف است تسهیلات لازم از قبیل زمین، ساختمان، وام و مصالح ساختمانی را برای آن دسته از اعضاء هیات علمی که فاقد مسکن می باشند و تعهد خدمت در دانشگاههای دولتی بسپارند به گونه ای فراهم نماید که تا پایان برنامه پنجساله دارای مسکن شوند.

آئین نامه اجرائی این تبصره توسط وزارتخانه های فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مسکن و شهرسازی تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۳ و بودجه سال ۱۳۵۴ کل کشور ۸۸ (تبصره ۵۹)

تبصره ۵۵- از اول سال ۱۳۵۴ مفاد ماده واحده "قانون توسعه شبکه‌های تلویزیونی در شهرستانها مصوب تیرماه ۱۳۴۹" درباره دستگاههای گیرنده تلویزیونی ساخت خارج که بکشور وارد میشود نیز مجری خواهد بود و مبالغ مربوط از وارد کنندگان اخذ خواهد شد.

قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور مصوب ۱۳۷۳/۸/۳ ۵۹ (تبصره ۱۸)

ماده ۱- تعاریف

۱- بیمه شده اصلی: فردی است که رأساً مشمول مقررات بیمه خدمات درمانی موضوع این قانون بوده و پس از پرداخت حق السهم (توسط فرد یا مراجع مشمول در قانون) مشمول استفاده از مزایای خدمات درمانی قرار می‌گیرد.

۲- بیمه شده تبعی: خانواده شخص یا اشخاصی هستند که به تبع سرپرستی و کفالت بیمه شده اصلی از مزایای مقرر در این قانون می‌توانند استفاده نمایند.

۳- روستایی: شخصی است که در روستا سکونت داشته باشد. عشایر کوچ رو در این قانون از مزایای روستاییان برخوردارند.

۴- افراد نیازمند: به افرادی اطلاق می‌شود که به لحاظ شرایط اقتصادی، اجتماعی، جسمی و روانی توانایی اداره زندگی خود و خانواده تحت تکفل خود را ندارند. مصادیق افراد نیازمند حسب مورد به پیشنهاد کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی تعیین می‌شود.

۵- صاحبان حرف و مشاغل آزاد: به کلیه اشخاصی اطلاق می‌شود که از نظر مقررات و قوانین خویش فرما باشند.

۶- حق سرانه: مبلغی است که بر مبنای خدمات مورد تعهد به مشمولین بیمه خدمات درمانی، برای هر فرد در یک ماه تعیین می‌گردد.

۷- فرانشیز: قسمتی از هزینه درمان است که بیمه شده باید در زمان دریافت خدمات درمانی پرداخت نماید.

۸- قیمت واقعی خدمات: عبارتست از قیمت تمام شده خدمات به اضافه سود سرمایه (دارایی‌های ثابت).

در بخش دولتی سود سرمایه (دارایی های ثابت) و استهلاک منظور نخواهد شد.

ماده ۲- ...

قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران ۸۲ (تبصره ۴۹)

ماده ۵ - بررسی و تصویب طرحهای تفصیلی شهری و تغییرات آنها در هر استان یا

فرمانداری کل بوسیله کمیسیونی بریاست استاندار یا فرماندار کل و بعضویت رئیس انجمن

شهرستان و شهردار و نمایندگان وزارت فرهنگ و هنر و آبادانی و مسکن و نماینده

مهندس مشاور تهیه کننده طرح انجام میشود.

آن قسمت از نقشه های تفصیلی که بتصویب انجمن شهر برسد برای شهرداری لازم الاجرا

خواهد بود. تغییرات نقشه های تفصیلی اگر در اساس طرح جامع شهری مؤثر باشد باید

بتأیید شورای عالی شهرسازی برسد.

تبصره ۵ - شهرداری تهران از شمول این ماده همچنین طرحهای تفصیلی موضوع بند ۳

ماده ۴ و بند ۴ ماده مذکور مستثنی خواهد بود.

قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب اسلامی ۸۵ (تبصره ۵۳)

ماده ۱ - به منظور رسیدگی و حل و فصل کلیه دعاوی و مراجعه مستقیم به قاضی و

ایجاد مرجع قضائی واحد، دادگاههایی با صلاحیت عام به شرح مواد آتی تشکیل میشوند.

ماده ۲ - تأسیس دادگاههای عمومی در هر حوزه قضائی و تعیین قلمرو محلی و تعداد

شعب دادگاههای مزبور به تشخیص رئیس قوه قضائیه است.

ماده ۳ - با تأسیس دادگاههای عمومی در هر حوزه قضائی رسیدگی به کلیه امور مدنی

و جزائی و امور حسبه با لحاظ قلمرو محلی با دادگاههای مزبور خواهد بود.

...

قانون تشکیل سازمان قضائی نیروهای مسلح: قانون الحاق سازمان قضائی ارتش به دادگستری مصوب

۱۳۶۰/۸/۱۰ ۸۵ (تبصره ۵۲ - ج)

ماده واحده - در اجرای اصل یکصد و هفتاد و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی

ایران از تاریخ تصویب این قانون سازمان قضائی ارتش جمهوری اسلامی ایران و کلیه

دادسراها و دادگاههای نظامی مستقر در سراسر کشور از ستاد مشترک ارتش جمهوری

اسلامی ایران جدا و به وزارت دادگستری ملحق می‌گردد.

تبصره ۴ - کلیه دارائی‌ها و اموال منقول و غیرمنقول مربوط به مراجع قضائی سابق نیروهای مسلح (اداره دادرسی ارتش، دادستانی انقلاب اسلامی ارتش، دادستانی عمومی و انقلاب پاسداران) همراه با اعتبارات مربوطه از ارتش و سپاه و سایر نیروها و نهادها منتزع و به این سازمان منتقل می‌شود.

قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۱۳۶۸ ۱۶ (تبصره ۷۷-۲)

ماده واحده - بمنظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف است همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، جو، ذرت، چغندر قند، پنبه و ش، دانه‌های روغنی، چای، سیب زمینی، پیاز و حبوبات) را تضمین نموده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آنها از طریق واحدهای ذیربط اقدام نماید. تبصره ۱ - وزارت کشاورزی موظف است همه ساله قیمت خرید تضمینی محصولات فوق‌الذکر را با رعایت هزینه‌های واقعی تولید در یک واحد بهره‌برداری متعارف و فقط در رابطه با مبادله داخل و خارج بخش کشاورزی تعیین و حداکثر تا آخر تیرماه به هیئت دولت تقدیم نماید.

تبصره ۲ - دولت موظف است قیمت‌های مصوبه مزبور را آغاز هر سال زراعی (آخر شهریور ماه) از طریق رسانه‌های عمومی اعلان نماید.

تبصره ۳ - دولت موظف است ضرر و زیان احتمالی موضوع این قانون را از منابع مالی خود تأمین نماید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست و یکم شهریور ماه یکهزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۸/۶/۲۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

قانون توسعه شبکه‌های تلویزیونی در شهرستانها مصوب تیرماه ۱۳۴۹ ۸۸ (تبصره ۵۹)

ماده واحده - بدولت اجازه داده می‌شود بمنظور توسعه شبکه دستگاههای فرستنده تلویزیون در شهرستانها از هر دستگاه گیرنده تلویزیون که در داخل کشور ساخته میشود مبلغ

دو تا سه هزار ریال به تناسب قیمت و کیفیت دستگاه گیرنده طبق آئین نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت اطلاعات و با نظر وزارت اقتصاد تهیه و تنظیم گردیده و به تصویب هیأت وزیران میرسد از کارخانه‌های سازنده دریافت نماید.

وجوه حاصل از اجرای این قانون که در حساب مخصوصی نگاهداری میشود منحصرأ بمصرف توسعه شبکه و بهره‌برداری از دستگاههای فرستنده تلویزیون در شهرستانها خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر یک ماده پس از اظهار ملاحظات مجلس سنا در تاریخ روز دوشنبه ۱۳۴۹/۴/۸ در جلسه روز سه شنبه شانزدهم تیرماه یکهزار و سیصد و چهل و نه به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

قانون چگونگی محاسبه و وصول حقوق گمرکی، سود بازرگانی و مالیات انواع خودرو و ماشین‌آلات

راهسازی وارداتی و ساخت داخل و قطعات آنها مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۲۰ ۶۵ (بصره ۲۱ - ج)

ماده واحده - حقوق گمرکی، سود بازرگانی و مالیات مربوط به انواع خودرو شامل: سواری، وانت، مینی‌بوس، اتوبوس، شاسی کامیون، کامیون، کامیونت، تریلر کش، دوچرخه و موتوسیكلت و انواع ماشین‌آلات راهسازی که از خارج کشور وارد و یا در داخل تولید می‌شود به شرح زیر محاسبه و دریافت می‌شود:

الف - حقوق گمرکی:

حقوق گمرکی خودروها و ماشین‌آلات راهسازی وارداتی:

سواری	۲۵ درصد ارزش سیف
وانت یک کابین	۲۵ درصد ارزش سیف
وانت دو کابین و سواری کار	۲۵ درصد ارزش سیف
مینی بوس	۱۵ درصد ارزش سیف
اتوبوس	۱۵ درصد ارزش سیف
شاسی کامیون، کامیون، کامیونت و تریلر کش	۱۵ درصد ارزش سیف
موتوسیكلت	۲۰ درصد ارزش سیف
دوچرخه	۲۰ درصد ارزش سیف
ماشین‌آلات راهسازی	۲۰ درصد ارزش سیف

۲ - حقوق گمرکی قطعه‌های منفصل وارداتی خودروها و ماشین آلات راهسازی
ساخت داخل براساس ارزش سیف قطعه‌های مذکور...

**قانون شمول قانون توسعه شبکه‌های تلویزیونی در شهرستانها به تلویزیونهای رنگی مصوب اردیبهشت
۱۳۵۵ ۸۸ (تبصره ۵۹)**

ماده واحده - مبلغ قابل وصول موضوع ماده واحده قانون توسعه شبکه‌های تلویزیونی
در شهرستانها مصوب تیرماه ۱۳۴۹ و تبصره ۵۵ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۳ و
بودجه سال ۱۳۵۴ کل کشور در مورد تلویزیونهای رنگی طبق آئین‌نامه ماده واحده مذکور
سه هزار ریال تا شش هزار ریال خواهد بود.

تبصره - انواع تلویزیونهای ساخت ایران که بخارج صادر میشود از پرداخت مبالغ
موضوع قانون مذکور و این قانون معاف میباشد.

**قانون محاسبات عمومی کشور ۵۲ (تبصره ۳)، ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)، ۱۰۳ (تبصره ۸۹ - ب)
ماده ۴-**

شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود
و یا بحکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی
شناخته شده باشد و بیش از پنجاه درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت
تجاری که از طریق سرمایه گذاری شرکتهای دولتی ایجاد شود، مادام که بیش از پنجاه درصد
سهام آن متعلق به شرکتهای دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

تبصره - شرکتهایی که از طریق مضاربه و مزارعه و امثال اینها به منظور به کار انداختن
سپرده‌های اشخاص نزد بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه ایجاد شده یا می‌شود
از نظر این قانون شرکت دولتی شناخته نمی‌شوند.

قانون محاسبات عمومی ۶۶ (تبصره ۲۲ - د)، ۶۹ (تبصره ۲۲-ن)

ماده ۵-

مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی از نظر این قانون واحدهای سازمانی مشخصی
هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد، تشکیل
شده و یا می‌شود.

تبصره - فهرست مؤسسات و نهادها با توجه به قوانین و مقررات مربوط از طرف دولت پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید

قانون نحوه انتقال اراضی واگذاری به زارعین مشمول قوانین و مقررات اصلاحات ارضی مصوب ۱۳۵۱/۹/۳۰ (تبصره ۷۲)

ماده واحده - زارعینی که در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی اراضی و حبابه‌هایی بآنان منتقل شده یا بشود میتوانند با اجازه وزارت تعاون و امور روستاها حقوق خود را در آن اراضی منحصراً بزراع صاحب نسق ساکن محل وقوع اراضی مورد انتقال یا شرکتهای تعاون روستائی و شرکتهای سهامی زراعی مربوط منتقل کنند.

تبصره ۱ - نقل و انتقالات مربوط به اراضی مشمول تبصره ۲ ماده ۱۹ قانون اصلاحی قانون اصلاحات ارضی (مصوب ۴۰/۱۰/۱۹) و دهات و مزارع و اراضی مندرج در تبصره ذیل ماده ۷ قانون تقسیم و فروش املاک مورد اجاره بزارعین مستاجر و ماده واحده مربوط به واگذاری اراضی مزروعی به ایل منگور مصوب ۵۰/۹/۳۰ و قانون خرید اراضی کشاورزی برای تأمین نیازمندیهای صنعتی و معدنی و قانون آب و نحوه ملی شدن آن کماکان با اجازه وزارت تعاون و امور روستاها مجاز است.

تبصره ۲ - هرگونه سندی که مغایر با این قانون تنظیم بشود و یا در گذشته مغایر با مقررات مربوط تنظیم شده باشد از درجه اعتبار ساقط است.

قانون فوق مشتمل بر یک ماده و دو تبصره پس از تصویب مجلس سنا در جلسه روز دوشنبه ۱۳۵۱/۹/۲۰ در جلسه روز سه شنبه بیست و یکم آذرماه یکهزار و سیصد و پنجاه و یک شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

قانون نحوه حفظ آثار و یاد حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه مصوب ۱۳۶۸/۸/۱۴ (تبصره ۸۶)

(۵۵)

ماده ۱ - چاپ و انتشار زندگینامه و آثار و گفتار حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی و شرکتهای و مؤسسات دولتی و غیردولتی بدون تایید صحت مطالب توسط مؤسسه نشر آثار امام خمینی که بنابه دستور آن حضرت زیر نظر حجة الاسلام والمسلمین حاج سید احمد خمینی اداره میگردد ممنوع است. اشخاص و

مؤسسات مذکور موظفند قبلاً به مصادر تایید شده توسط مؤسسه استناد نموده یا تاییدیه لازم را از این مرکز دریافت و به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ارائه نمایند.

ماده ۲ - وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند از زندگی‌نامه، وصیت‌نامه و پیامهای مهم حضرت امام خمینی قدس سره‌الشریف بویژه منشور اول و دوم انقلاب را بنحوی مناسب در کتب درسی در مقاطع تحصیلی ابتدائی، راهنمائی، متوسطه و دانشگاهی قرار دهند.

ماده ۳ - وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و امور خارجه، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، سازمان تبلیغات اسلامی و دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم موظفند با همکاری و هماهنگی مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام قدس سره، برنامه‌های جامع و گسترده‌ای را در جهت تبلیغ و ترویج و نشر آثار و اندیشه‌ها و زندگی‌نامه امام خمینی (ره) در داخل و خارج از کشور با استفاده از کلیه امکانات فرهنگی و هنری و امکانات تجسمی و رسانه‌های همگانی تهیه و به‌اجراء درآورند.

تبصره - صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است از طریق ذیل به نشر و

بسط تعالیم امام خمینی سلام الله علیه از قبیل:

۱ - پخش سخنرانیهای حضرت امام.

۲ - قرائت پیامهای حضرت امام بخصوص در مناسبتهای ذیربط.

۳ - تدریس کتب علمی ایشان در برنامه‌های آموزشی.

مبادرت ورزد.

ماده ۴ - وزارتخانه‌های فرهنگ و ارشاد اسلامی و کشور موظفند با همکاری و هماهنگی مؤسسه مزبور طرحهای جامعی در زمینه نامگذاری مراکز و میادین و خیابانهای مهم کشور بنام امام خمینی و تهیه تابلوها و آثار هنری و تجسمی در زمینه آرمانها و اهداف امام و نصب آنها در مجامع عمومی و میادین بزرگ تهیه و پس از تصویب هیأت دولت به اجراء درآورند.

ماده ۵ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است منحصراً تصویر مبارک رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی را بر یک روی کلیه اسکناسهای جمهوری

اسلامی ایران و سکه‌های بهار آزادی به گونه‌ای مناسب طراحی و چاپ و منقوش نماید.
ماده ۶ - تمثال مبارک حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه باید در کلیه وزارتخانه‌ها، سازمانها، ادارات و نهادها و مراکز و مجامع رسمی داخل و خارج ایران و مصاحبات مسوولین کشور در محل مناسب و قابل رؤیت نصب گردد. و همچنین تمثال مبارک امام در ابتدای کلیه کتب درسی آموزش و پرورش دبستان، راهنمایی، دبیرستانی، مراکز تربیت معلم و نیز کتب منتشره دانشگاهی که از سوی مراکز نشر دانشگاهی انتشار می‌یابد به چاپ برسد.

ماده ۷ - بمنظور تجلیل از مقام شامخ رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی قدس سره الشریف روز چهاردهم خرداد هر سال سالروز رحلت آن قائد عظیم الشان بعنوان عزای عمومی اعلام و تعطیل رسمی خواهد بود.

ماده ۸ - کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانها و مؤسسات و شرکتهای دولتی موظفند همکاری لازم را در جهت حفظ و تنظیم و نشر آثار امام و طراحی و ساخت حرم و مجموعه‌های پیوسته به آن، با مؤسسه مذکور و حرم حضرت امام خمینی بعمل آورند، اعتبارات مورد نیاز از محل بودجه این دو مرکز تأمین خواهد شد و در صورت ضرورت در بودجه سالانه کشور پیش بینی خواهد شد.

تبصره - دستگاههای فوق الذکر می‌توانند در صورت درخواست مسوولین حرم امام خمینی و مؤسسه مذکور کارکنان خود را به این دو مرکز مأمور نمایند.

قانون فوق مشتمل بر هشت ماده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ چهاردهم آبانماه یکهزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۸/۸/۱۴ به تایید شورای نگهبان رسیده است.

قانون نظام هماهنگ پرداخت ۸۰ (تبصره ۳۸)

ماده ۱ - حقوق مبناء مستخدمین رسمی مشمول قانون استخدام کشوری و مقررات استخدامی شرکتهای دولتی مصوب ۱۳۵۲ برابر است با حاصلضرب ضریب حقوق موضوع ماده ۳۳ قانون مذکور در عدد مبناء گروه مربوط بشرح جدول زیر که جایگزین جدول حقوق ماده ۳۲ قانون استخدام کشوری می‌شود تعیین می‌گردد...

